

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

MIESIĘCZNIK URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Adres Redakcji: Siedlce, Kuria Diecezjalna.

W sprawach prenumeraty i innych administracyjnych adres: Kuria Diecezjalna, Siedlce

Zeszyty zamienne i egzemplarze recenzyjne należy nadsyłać pod adresem Redaktora.

Przedpłata roczna 20 zł., cena zeszytu miesięcznego 2 zł.

Treść numeru:

	Str.
Fotografia ś. p. Ks. Biskupa H. Przeździeckiego	191
Ś. p. Ksiądz Biskup Dr Henryk Przeździecki, nasz Najdostojniejszy Arcypasterz, nie żyje!	192
Ostatnia wola ś. p. Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego Ordynariusza Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej	193
Życiorys ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego	196
Wielki Arcypasterz odszedł od nas	197
Ostatnie dni i chwile w życiu J. E. Biskupa Podlaskiego Ks. Dr Henryka Przeździeckiego	199
Przewiezienie zwłok ś. p. Biskupa z Ortele Królewskiego do Siedlec	202
W hołdzie ś. p. Biskupowi Henrykowi Przeździeckiemu	203
Przyjazd J. Em. Augusta Kardynała Hlonda Prymasa Polski na uroczystości pogrzebowe	205
Siedlce odpłaciły sercem godnie składając ostatni hołd swemu Biskupowi	206
Okólnik Zarządów Stowarzyszeń Akcji Katolickiej do Oddziałów	208
Kondolencje nadesłane z racji śmierci ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, na ręce J. E. Biskupa Dr Czesława Sokołowskiego i Kapituły Katedralnej w Siedlcach	210
Podziękowanie Kapituły Katedralnej za złożone kondolencje	286
Zamiast wieńców na trumnę ś. p. Biskupa Przeździeckiego	237
Apostoł jedności kościelnej	238
Na zgon Arcypasterza	239
Wybory Wikariusza Kapitulnego	241

Od Stolicy Apostolskiej.

Święta Kongregacja Obrzędów w kwestii procesów spraw historycznych	242
Święta Penitencjaria Apostolska w kwestii odpustów	243
Suprema Sacra Congregatio S. Officii w sprawach małżeńskich niekatolików	245

Z Kurii Diecezjalnej.

Pismo Kurii Biskupiej do Duchowieństwa	246
Protokół XXXVII Konferencji z księżmi Dziekanami i Wicedziekanami diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej, odbytej w dniu 11 maja 1939 r. pod przewodnictwem J. E. Biskupa Dra Czesława Sokołowskiego	246
Pielgrzymki do miejsc cudownych	248
Metryki wystawiane na żądanie zagranicy	248
„Dzień Uniwersytecki” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego	249
Ofiarność Duchowieństwa diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej na rzecz Państwa	250

Zmiany w składzie osobistym duchowieństwa

Rozporządzenia prawno-państwowe.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1939 r. o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucji w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju	251
---	-----

	Str
Rozporządzenie Min. Spraw Wojsk., Spraw Wewn. i Opieki Społecznej o powszechnym obowiązku wojskowym	260
Wykaz zaświadczeń, na podstawie których duchowni są zaliczani do pomocniczej służby wojskowej	261
Rozporządzenie Rady Ministrów o zwalnianiu od niektórych obowiązków, wynikających z ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami	263
Ustawa o wycofaniu urzędów, ludności i mienia z zagroź. obszarów Państwa	266
Ustawa o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową	269
Ustawa o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociąg., wozów, pojazdów mechan. i rowerów dla celów obrony Państwa	274
Rozporządzenie Min. Roln. i Ref. Roln. wydane w porozumieniu z Min. Spraw Wojsk., Wewn. i Skarbu o samopomocy rolnej	275
Ustawa z d. 9 kwietnia 38 r. o powszechnym obowiązku wojskowym	276

Wiadomości z terenów misyjnych.

Z rzymskich obrad Papieskich Dziel Misyjnych	278
Przemówienie Ojca św. Piusa XII podczas audyencji udzielanej członkom Wyższych Rad Papieskich Dziel Misyjnych	278
60 lat misjonarzem na wyspach Fidżi	279
Posąg Chrystusa-Króla w Indochinach	280
Śmierć dawniejszego arcybiskupa Bombaju okryta całe Indie żałobą	280
Pierwszy ksiądz-krajowiec prefektury apostolskiej Mijazaki	280
Katolicyzm w Afryce Południowej	280
Nalot japoński na polską placówkę misyjną	281

Miscelanea.

Nominacja Wikariusza Generalnego Jego Świątobliwości	282
Ustalenie dat nowych beatyfikacji	282
Nowi kardynałowie na przyszłym konsystorzu	282
Apel episkopatu niemieckiego do młodzieży	282
Pogrzeb ś. p. Ks. Biskupa Antoniego Laubitz	283
Zgon ś. p. ks. Biskupa Lisowskiego	283
Zgon biskupa Tihaméra Tótha	284
W setną rocznicę kanonizacji św. Alfonsa Liguori	284
Młodzież akademicka na Jasnej Górze	285
Katolicki Związek Kobiet we Francji	285
Prezydentowa Rooseveltowa wyraża w prasie uznanie dla kapłana katolickiego	285
Przywileje kościelne prezydenta Francji	285
Zakończenie rzymskich obchodów rocznicy Chrztu Rusi	286
Zgon ostatniej towarzyszkii lat dziecięcych św. Bernadety	286
Cud św. Januarego	286
W Watykanie nie będzie schronów przed atakami lotniczymi	287
Stare mandzurskie tłumaczenie Nowego Testamentu	287
„Wędrujący kapłani” w Sowietach	288
Zebrań organizacyjne Katolickich Radiosłuchaczy	288
Uniwersyteckie wykłady dla Duchowieństwa	288
Metodyczny kurs przeciwalkoholowy	289
Egzaminy wstępne w Prywatnym Męskim Liceum i Gimn. Biskupim w Siedlcach	290
Zjazd Delegowanych Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet	291
Pismo i komunikat Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi	292
Instrukcja dla aspirantów do Wyższego Semin. Duch. Bened. XV w Janowie P.	295
Przybyło nam jedenastu nowych kapłanów	296
Zjazd Delegowanych Katolickiego Stowarzyszenia Mężów	296
Egzamin maturalny w Prywatn. Męskim Liceum Ogólnokształc. Bisk. w Siedlcach	297
Zjazd Prezydentek Sodalicii Pań Wiejskich w Międzyrzeczu Podlaskim	297
Bilans i sprawozdanie Spółdzielni Chrześc. „Viribus Unitis” w Siedlcach	298
Pielgrzymka na Kongres ku czci Chrystusa Króla w Lublaniu	300

Bibliografia.

Nowe kierunki i dążenia współczesnej katolickiej pedagogiki	304
Chorzy pracują dla misji	305
Katolickie odrodzenie wsi	305
Religia w szkole	306

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

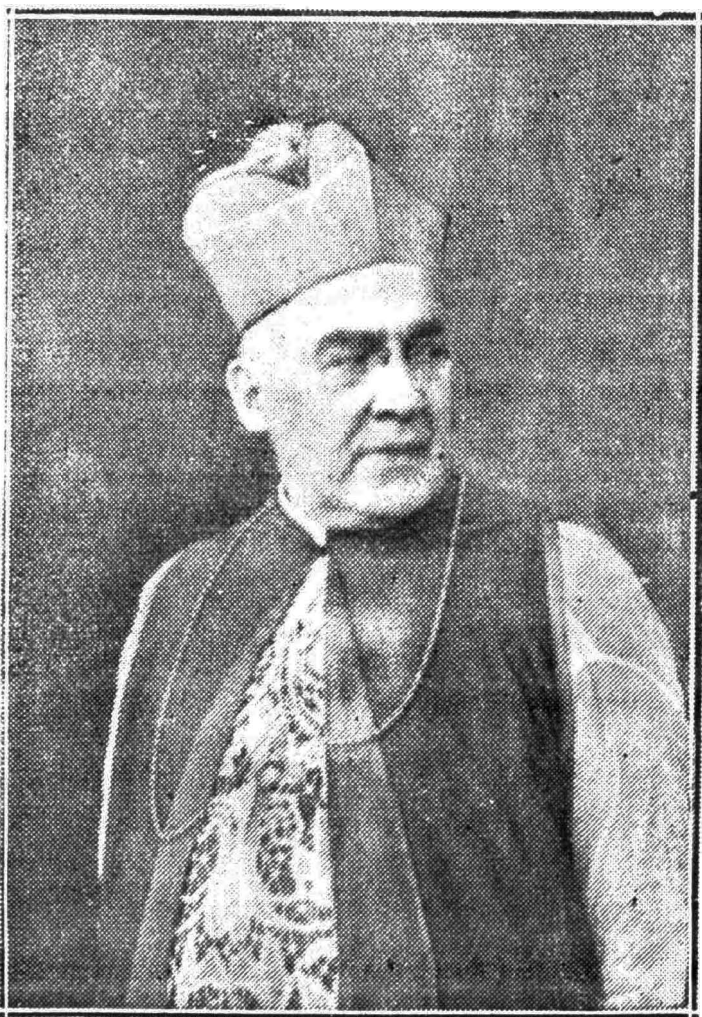
MIESIĘCZNIK URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Adres Redakcji: Siedlce, Kuria Diecezjalna.

W sprawach prenumeraty i innych administracyjnych adres: Kuria Diecezjalna, Siedlce

Zeszyty zamienne i egzemplarze recenzyjne należy nadsyłać pod adresem Redaktora.

Przedpłata roczna 20 zł., cena zeszytu miesięcznego 2 zł.

Ś. P. KS. DR. HENRYK PRZEŹDZIECKI

BISKUP ORDYNARIUSZ DIECEZJI SIEDLECKIEJ CZYLI
PODLASKIEJ OPATRZONY ŚWIĘTYMI SAKRAMENTAMI
ODDAŁ DUCHA SWEGO PANU DNIA 9 MAJA 1939 ROKU.

Ś. p.

**Ksiądz Biskup Dr Henryk Przeździecki,
nasz Najdostojniejszy Arcypasterz,
nie żyje!**

Cała diecezja w żalobie. Serca wszystkich diecezjan, dla których był prawdziwym Ojcem, pogrążone w głębokim smutku i żalu.

Ukochany nasz Arcypasterz zmarł, jak tego pragnął, na posterunku, przy pracy, podczas swej wizytacji kanonicznej w Ortelu Królewskim po ingresie, dnia 9 maja r. b. o godzinie 9 wieczorem.

Nic nie zapowiadało tak rychłego zgonu.

Po ceremoniach ingresowych, przemówieniu pasterskim do parafian, ś.p. Arcypasterz, po spożyciu w towarzystwie kapłanów wieczerzy, przeszedł, jak zwykle, do swego pokoju: usiadł na otomanie i poczuł dotkliwy ból około serca. Przeczuwając zbliżający się koniec życia, zażądał kapłana. W tej chwili nadbiegli dwaj księża kanonicy, z których jeden udzielił choremu Arcypasterzowi absencji, a drugi namaszczenia Olejami świętymi. Ostatnie słowa umierającego Arcypasterza były: „Jezu! Chryste ofiaruję życie moje za diecezjan swoich”. W tym momencie przestało bić serce Arcypasterza.

Ś. p. nasz Arcypasterz nie miał wytchnienia, niezmordowanie z całym poświęceniem pracował do ostatniej chwili życia. Wyczerpany fizycznie ciężką chorobą, z uśmiechem dobrego Pasterza, niejednokrotnie mawiał, że pragnie umrzeć na posterunku: z woli Bożej tak się stało.

Kapituły Katedralna i Kolegiacka, Duchowieństwo diecezji, zakony, zgromadzenia, Seminaria diecezjalne oraz wierni katolicy obojga obrządków, dotknięci bolesną stratą, zanoszą ze zboliałych a wdzięcznych serc gorące modły do Boga o pokój wieczny dla Umiłowanego Arcypasterza.

Requiescat in pace!

OSTATNIA WOLA

ś. p. Ks. Biskupa

Henryka Przeździeckiego

Ordynariusza Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej.

BISKUP PODLASKI

Siedlce, dn. 9 maja 1929 r.

Dziękuję najpokorniej Bogu w Trójcy Świętej Jedyne-mu, że mi pozwolił urodzić się jako dziecięciu Świętego Rzymsko-Katolickiego Kościoła.

Dziękuję najpokorniej Bogu w Trójcy Świętej Jedyne-mu, że mnie powołał do stanu duchownego i używał mnie niegodnego do szerzenia nauki Chrystusa Pana na ziemi, nauki miłości nade wszystko Boga i miłości wszystkich bez wyjątku ludzi.

Najpokorniej przepraszam Boga i Pana mojego za wszystkie moje niewierności łasce Jego najświętszej.

Nie sądź mnie, Panie, według grzechów moich, lecz według niewyczerpanego miłosierdzia Twego.

Ty wiesz, Boże, że całą duszą pragnąłem Cię miłować, a w Tobie wszystkich ludzi, braci i siostry moje, jak zie-mia długa i szeroka.

Ty wiesz, Boże, że jak żyłem, tak też pragnę umierać w wierze świętej rzymsko-katolickiej. Niech ostatnim słowem ust moich będzie: „wierzę, miłuję”.

Ukochani w Chrystusie Panu, duchowienstwo i wierni, przepraszam każdego z Was i każdego z kim się w życiu spotkałem, jeżeli dla kogo byłem za surowy, jeżeli kogo zgorszyłem.

Przebaczcie, najmilsi, przebaczcie temu, który za Was ustawicznie się modlił i jedynie dobra Waszego pragnął.

Nie sądźcie, abym się tylko za Was modlił, za Was, którzy macie szczęście należeć do Świętego Rzymsko-Katolickiego Kościoła, modliłem się za prawosławnych, i za protestantów, i za mariawitów, i za należących do przeróżnych sekt, i za żydów, i za pogan, aby błogosławieństwo Boże nad nimi spoczęło, aby klęski ich omijały; modliłem się szczególnie o jedność kościelną dla wszystkich, aby była jedna owczarnia i jeden pasterz, jak się o to modlił Chrystus Pan, — aby w tej owczarni Chrystusowej wszyscy się społecznie miłowali.

Boże, błogosław diecezjanom moim, błogosław prawosławnym, protestantom, mariawitom, należącym do różnych

sekt, żydom, poganom, błogosław wszystkim i daj łaskę jedności!

Najmilsi, słowa te piszę żyjący, usłyszycie je jednak w chwili, gdy z tej ziemi odejdę i stanę przed Jezusem Chrystusem, Zbawicielem i Sędzią moim. Od stóp Sędziego mojego wołam:

Kapłani, zapomnijcie o sobie, pamiętajcie jedynie o duszach pieczy waszej powierzonych, za które składam w tej chwili rachunek przed Bogiem moim i Bogiem waszym, Sędzią moim i Sędzią waszym, pamiętajcie o wszystkich ludziach; prowadźcie wszystkich do Boga przykładem życia waszego świętobliwego, pełnego ofiary, zaparcia się, przebaczenia, miłości; niech jedną troską Waszą będzie czynić dobrze ludziom i zbawiać ich!

Wierni, stójcie mocno przy nauce Chrystusa Pana, bądźcie silni w wierze świętej, pamiętajcie zawsze, że wiara bez uczynków martwą jest, że Chrystus Pan pozna Was, żeście Jego — nie ze słów, lecz z czynów Waszych; miłujcie wszystkich; nie mówcie źle o innych, niech życie Wasze, prowadzone według nauki Chrystusa, pociąga wszystkich do Chrystusa Pana!

Którzyście mnie za swego pasterza nie uznawali i nie nosicie imienia katolika, kochajcie Boga, kochajcie ludzi, a waśnie ustaną, jedność nastąpi. Przyjmijcie te słowa od tego, który Was miłował i w wieczności miłować nie przestanie.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania nowych parafii w diecezji, dziękuję za wasze ofiary na rzecz szerzenia chwały Bożej. Pamiętajcie jednak, że trud Wasz nie skończony. Potrzeba tyle świątyń dźwignąć, tyle parafii zorganizować, aby najdalsza droga do świątyni nie przenosiła trzech kilometrów, aby każdy bez z mordowania mógł być w niedzielę i święto na mszy świętej i słowa Bożego wysłuchać. O to Boga prosić będę, aby tak się stało.

Dziękuję Braciom moim kapłanom za ich pracę, bardzo często ponad siły ludzkie, podkopującą zdrowie.

Szczęśliwy jestem, że schodzę do grobu, gdy Matka moja, Ojczyzna miła, nad której kajdanami niewoli płakałem, za łaską Boga jest wolna, niepodległa.

Boże Wszechmogący, daj dobrych, zacnych, pracowitych, sprawiedliwych, posłusznych Zakonowi Twemu, pełnych miłości obywateli ziemi mojej Ojczystej, daj jej mądrych, pełnych zapału, poświęcenia się zarządców, nie pozwól, aby kiedykolwiek waśnie niezgody na Ojczyznę moją kajdany niewoli nałożyły.

Najuprzejmiej proszę Prześwietną Kapitułę Katedralną, aby śmiertelne szczątki moje zostały złożone w podzie-

miach Katedry, w grobie najbliżej wielkiego ołtarza, a to dlatego, aby z każdej niekrwawej Ofiary, odprowadzanej na tym ołtarzu, łaska miłosierdzia Pańskiego spływała na mnie na odpuszczenie kary za grzechy moje. Proszę i to najusilniej, aby trumna z ciałem moim i w mieszkaniu i w Katedrze spoczęła na katafalku jedno stopniowym, aby tuż była przy ziemi, bom proch i tylko proch niegodny, aby około trumny paliło się tylko cztery świece, aby nie przyozdobić jej kwiatami, i aby żadnej mowy pogrzebowej nie wygłaszano ani w mieszkaniu, ani w świątyni. O co też na klęczkach proszę i błagam moich Braci Biskupów, najniegodniejszy ich sługa. Lecz za to proszę wszystkich, proszę bardzo, aby mnie wzięli wysoko w sercach swoich, otoczyli światłem wiary swojej i mówili mowy pogrzebowe przed Panem Bogiem w cichej, serdecznej modlitwie za spokój duszy mojej i nie tylko mojej, lecz ś. p. Ojca mego Edwarda i na intencję żyjącej matki mojej Anastazji,*) którzy skarb wiary świętej w mej duszy pielęgowali. A gdybyście, najmilszy do modlitw przyłączyli dobre uczynki: nakarmienia głodnego, przyodziania nagiego, darowania uraz szczerze byście wywdzięczyli się za moją dla Was pracę.

Najświętsza Panienko, Matko Boga i Matko moja, najczulsza moja Opiekunko, Strażniczko, Wspomożycielko, Umiłowanie moje, proszę najpokorniej, weź za ręce Synaczka Twojego Jezusa i Oblubieńca Twego św. Józefa i bądź z Nimi przy śmierci mojej!!

Boże błogosław wszystkim!

Maryjo, módl się za nami!

Pisałem w dzień święta Wniebowstąpienia Pańskiego.

Jezu, weź mnie ze Sobą.

(—) † HENRYK BISKUP.

P. S.

Pismo to Prześwietna Kapituła Katedralna postara się opublikować, aby śnać jej nie posądzono, że poskapiła środków na pogrzeb Biskupa.

(—) † HENRYK BISKUP.

Zgodność niniejszego z oryginałem stwierdzam.

Siedlce, 10 maja 1939 r.

Biskup Sufragan Podlaski

(—) † CZ. SOKOŁOWSKI.

*) Zmarła w 1938 r.

Życiorys ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego.

J. E. Ks. Biskup Henryk Przeździecki urodził się w r. 1873 w Warszawie. Po ukończeniu gimnazjum i seminarium duchownego w stolicy, wyższe studia odbył w akademii duchownej w Petersburgu. Po powrocie do Warszawy pracuje w duszpasterstwie, a następnie zostaje mianowany w r. 1905 profesorem seminarium metropolitalnego, gdzie wykłada teologię moralną i pasterską. W tym czasie wiele pracuje na polu społecznym oraz naukowym, biorąc żywy udział w redakcji „Biblioteki Dzieł Chrześcijańskich”. W r. 1910 zostaje mianowany proboszczem nowoutworzonej parafii św. Józefa w Łodzi, którą organizuje. Przy parafii zakłada ochrony i szkoły zawodowe oraz wydaje tygodnik „Przewodnik Katolicki”. W r. 1914 Ks. Przeździecki zostaje mianowany dziekanem łódzkim, a po wybuchu wojny administratorem apostolskim okupowanej przez Niemców części archidiecezji warszawskiej i wrocławskiej. W lutym 1916 r., z ramienia konferencji biskupów metropolii warszawskiej, udaje się Ks. Przeździecki do Rzymu, by poinformować papieża Benedykta XV o stanie rzeczy w okupowanej Polsce. W Rzymie otrzymuje nominację na protonotariusza apostolskiego. Po powrocie zostaje mianowany członkiem Tymczasowej Rady Stanu, w której jest przewodniczącym komisji do opracowania konstytucji i ordynacji wyborczej zmartwychwstającego państwa polskiego. Po dymisji T. Rady Stanu Ks. Przeździecki objął w departamencie Spraw Zewnętrznych dział stosunków z Watykanem. W r. 1917, z ramienia Księży Biskupów Polskich, udaje się do Monachium do ówczesnego nuncjusza Pacelliego (obecnego Ojca św. Piusa XII), by wyjednać nominację nuncjusza apostolskiego dla Polski, którym zostaje, jak wiemy, ks. Achilles Ratti, późniejszy papież Pius XI.

Dnia 1 września 1918 r. ks. infułat Przeździecki otrzymuje nominację na biskupa podlaskiego. Diecezja ta zlikwidowana przez rząd rosyjski po powstaniu styczniowym, zostaje przywrócona do życia, a organizację jej podejmuje nowomianowany Biskup. Praca apostolska i patriotyczna Ks. Biskupa Przeździeckiego wydała na przestrzeni dwudziestu lat jego rządów ogromne wyniki. Na pobojożywie życia katolickiego i narodowego, niszczonego systematycznie przez Rosjan, powstało zgórą sto nowych parafii, wiele katolickich domów, ognisk życia narodowego. W Janowie Podlaskim założył Ks. Biskup Przeździecki wyższe seminarium duchowne oraz gimnazjum biskupie w Siedlcach. W r. 1923 odbył Ks. Biskup pierwszy synod diecezjalny.

Niezmordowanie również pracował Ks. Biskup Przeździecki na terenie ogólnych spraw Kościoła w Polsce. Przy jego współpracy zostaje zawarty konkordat ze Stolicą świętą, w ciągu szeregu lat pełni urząd sekretarza Episkopatu Polski a następnie przewodniczącego Komisji Papieskiej do spraw wprowadzenia Konkordatu w życie. W r. 1932 zostaje mianowany przez Papieża konsultorem Kongregacji Kościoła Wschodniego. Sprawom połączenia Kościołów schizmatycznych z Kościołem powszechnym poświęcił zmarły Biskup wiele pracy i serca, była to umiłowana idea jego życia.

Zmarł ś. p. Biskup Przeździecki na posterunku. Pozostawił po sobie obszerne dziedzictwo w zorganizowanej przez siebie diecezji, dziedzictwo głębokiej wiary i umiłowania Ojczyzny, które to sprawy zawsze łączył zmarły Biskup i im służył.

Wielki Arcypasterz odszedł od nas.

Wieść o śmierci Pierwszego Biskupa diecezji podlaskiej w odrodzonej Ojczyźnie wstrząsnęła sercami diecezjan. Nie tylko dlatego, że śmierć przyszła niespodzianie. Nie tylko dlatego, że Zmarły Biskup cieszył się w społeczności katolickiej tak szczególnym przywiązaniem i miłością. Wieść przeraziła swym gromem Polskę całą, gdyż odszedł od nas jeden z najwybitniejszych mężów współczesnej nam historii.

Ś. p. Arcypasterz Podlasia należał do tych wyjątkowych postaci, których znaczenie już za ich życia jest wszystkim widoczne.

Wystarczy spojrzeć na niezwykle ciężkie i trudne czasy, w których wypadło Mu wypełnić Boże posłannictwo.

W dniu 11 listopada 1918 roku Polska zrzuciła ciężkie jarzmo niewoli. Podniosło się wieko trumny Ojczyzny naszej. Rozpostarł swe białe skrzydła Orzeł Polski do podniebnego lotu. Powstawała jasna zorza Niepodległości. Ale Polska była zdeptana, porwana granatami armat, zniszczona.

W tym samym właśnie dniu Zmarły Arcypasterz otrzymuje telegram z rozkazem Ojca św. Benedykta XV, aby przyjął na siebie święte jarzmo biskupie. Telegram opiewał, że ks. dr Henryk Przeździecki obejmuje rządy diecezją podlaską.

Polecenie zostaje wykonane. W dniu 17 listopada 1918 roku przyjmuje biskupstwo, a w dniu 30 listopada obejmuje rządy w diecezji Podlaskiej.

Rozpoczyna się orka gruntowna i siejba na ugorach Polski.

Już w dniu 21 listopada, w uroczystość Ofiarowania N. M. Panny, J. E. Biskup Przeździecki wydaje pierwszy swój List Pasterski do diecezjan, gdzie kreśli plany swej pracy. Plany jasne, zdecydowane, szerokie. Kreśli je w następujących słowach: „Gdym w katedrze św. Jana w Warszawie, w dniu konsekracji biskupiej, klęczał u stóp ołtarza, z sercem ściśnionym myślałem i bolałem nad tym, co Wasi ojcowie i Wy sami, Ukochani moi wycierpieliście za stałość w wierze naszej świętej; to też gorąco i serdecznie błagam Zbawiciela, abym mógł być dla Was ojcem, któryby rany goił, pocieszał, umacniał i stał się „wszystkim dla wszystkich”.

„Gdy podczas konsekracji wkładano mi pierścień na palec, słubowałem Wam, Mili Moi, miłość, która dla Was gotowa wszystko znieść, wszystko wytrwać, wszystkiego się wyrzec, byleby tylko dziatki moje miłymi w oczach Boga uczynić”.

„Gdy mi dano do ręki pastorał, laskę pasterską, ująłem ją po to, abym, idąc przed Wami, wskazywał Wam drogę na zdrowe pastwiska Chrystusowe”.

„A gdy mi podano podczas konsekracji księgę Ewangelii, wziąłem ją po to, abym Wam Chrystusa opowiadał i Tego Ukrzyżowanego”.

Śmiało miał inicjatywy i śmiało programy pracy. Wyraża to w tym samym Liście Pasterskim, gdy mówi: „Dla mnie, Ukochani

Moi, nie ma żadnych partij, żadnych stanów; wszyscyście mi jednako drodzy, wszyscy wobec Boga mili. Nie ujrzyście mnie nigdy, abym do partii należał, jednych przeciwko drugim prowadził, ponieważ posłany jestem do wszystkich. Wszyscyście Wy dzieci moje".

Program swój jak najdokładniej wypełnił.

W swych Listach Pasterskich, których wydał aż 120, przeorywał całe życie katolickie w odniesieniu do wszystkich problemów współczesnej doby. Nie pominął ważniejszej okazji religijnej, patriotycznej, czy społecznej. Nie był nigdy w roli biernego widza. Zawsze porywał do akcji pozytywnej. Wszystkie swe siły poświęcił, wszelkie możliwe ognie ze swego gorącego serca krzesał, aby tylko przysporzyć chwały Kościołowi i Ojczyźnie.

W roku 1919 woła w Liście Pasterskim o pomoc dla rodaków, wyniszczonych przez wojnę wszechświatową, w sprawie pożyczki państwowej, w sprawie ofiar na rzecz diecezji, woła przeciwko pijaństwu, porywa w rocznicę Konstytucji 3-go Maja, błaga o pomoc w sprawie otwarcia Seminarium Diecezjalnego w Janowie Podlaskim.

W 1920 r. wydaje List Pasterski na Nowy Rok, ożywia stowarzyszenia Polskiej Młodzieży, daje wskazania dla wiernych wobec inwazji bolszewickiej, alarmuje w sprawie ofiar dla żołnierza Polskiego: „Mili Moi! kto czym może, niech dzieli się z żołnierzem: kto groszem—groszem, kto bielizną — bielizną, kto płótnem — płótnem, kto odzieżą—odzieżą, kto obuwciem—obuwciem. Niech żołnierz czuje, że go kochacie, że opiekujecie się nim, że on wam tak drogi, jak dziecko rodzone. Czyż żołnierz polski nie zasłużył na miłość naszą i serdeczną troskę!"

A w rocznicę zwycięstwa wojsk polskich pod Warszawą w dn. 15 sierpnia 1920 roku woła w zapale serca patriotycznego! „Przyrzeknijcie Panu, że tak, jak w godzinę klęski poniechaliście waśni i kłótni i staliście się jednym narodem, złączonym miłością, tak tą miłością ze wszystkimi złączeni trwać pragniecie, aby już więcej wśród nas sporów i nienawiści nie było, lecz zgoda, pokój i wzajemna pomoc". (8 lipca 1921).

W 1922 r. wyjaśnia kwestię: duchowieństwo a wybory do sejmu i senatu. „Oświecajmy — woła do duchowieństwa w kościele i poza nim, pracujmy w stowarzyszeniach, rzucajmy zdrowe ziarna nauki Bożej, a żniwo obfite będzie, chociaż może nie my, lecz nasi następcy będą szczęśliwymi żeńcami" (15 kwietnia 1922).

W 1923 dokonywuje wielkiego dzieła i zwołuje Synod Diecezjalny Podlaski.

Gdy ustalają się granice Rzeczypospolitej, wydaje list w sprawie nabożeństwa dziękczynnego. Zakłada Liceum Biskupie Świętej Rodziny w Siedlcach.

Powszechny Jubileusz, czy sprowadzenie zwłok Henryka Sienkiewicza, konkordat Polski ze Stolicą Świętą, czy sprowadzenie cudownych obrazów Matki Boskiej Kodeńskiej i Leśniańskiej, Kongres Eucharystyczny czy 40-lecie Encykliki „Rerum Novarum", uchodźcy ze Wschodu, czy sprawy Ligi Morskiej i Kolonialnej — wszystko jest

Jego tematem, niczego nie pomija, dla wszystkiego, co szlachetne i wzniosłe, jest pełen najtroskliwszej ojcowskiej opieki i miłości.

Nic dziwnego, że gdy oczy zamknął zbladło czoło ziemi podlaskiej, a na obliczach wszystkich osiadł mrok posępny. Nawet młode lica dziecięce pokrył śmiertelną bladością.

Śmierć Najukochańszego Pasterza przyjęta została ze szczególnym bólem. Na pogrzebie nikogo nie zbrakło. Przybyli do Siedlec Biskupi z całej Polski na czele z Jego Eminencją Augustem Kardynałem Prymasem Hlondem, przybyły Władze Państwowe na czele z Wojewodą Lubelskim p. Jerzym de Tramecourtem, stawilo się Wojsko z Dowódcą dywizji p. pułkownikiem Werobejem, reprezentującym dowódcę korpusu. Władze Samorządowe z p. prezydentem m. Siedlec Łaguną, Władze Szkolne, organizacje i stowarzyszenia. Las sztandarów i chorągwi, tysiące wiernych i inowierców. Każdy chciał uczcić zmarłego, każdy pragnął oddać Mu hołd najgłębszy i wyrazić uznanie dla Jego wielkiego umysłu i serca, dla Jego wielkiej i wysoko nastawionej duszy.

A gdy trumna spoczęła w podziemiach katedry i wszyscy poczęli się rozchodzić do domów, miałem szczęście być świadkiem takiego faktu. Podchodzi do mnie dziewięcioletnia dziewczynka i pyta z płaczem: Proszę księdza, dwanaścioro nas chodziło do Księdza Biskupa na obiady, chodziliśmy codziennie, karmił nas, rozmawiał z nami, czy mogę teraz za Dobrego Biskupa ofiarować Komunię św.?

Pocieszyłem strapioną sierotę, że modlitwa to najpiękniejsza nić, która nas wiąże nawet z umarłymi, a Komunia św. w ich intencji przyjęta, to najlepsza podzięką za wszystko dobre, cośmy od nich otrzymali. Módl się dziecino w intencji Dobrego Biskupa, aby duszę swą jak najprędzej nakarmił Przedwiecznym Bogiem.

K.

Ostatnie dni i chwile w życiu J. E. Biskupa Podlaskiego Ks. Dr Henryka Przeździeckiego.

Dzień 3 maja. Najdostojniejszy Arcypasterz wraz z księdzem prałatem Wiktorem Kamieńskim przybywa na wizytację kanoniczną do parafii Swory.

Na twarzy Jego zarysowuje się wyczerpanie i zmęczenie. Kapłani prowadzą między sobą rozmowy na temat złego wyglądu Arcypasterza, pytają z zakłopotaniem: czy Arcypasterz będzie mógł w takim stanie zdrowia odbywać wizytacje pasterskie?

Obawy te okazały się słusznymi. Już w następnej parafii Ukochany nasz Wizytator zasłabł w kościele.

Kapłani, dowiedziawszy się od ks. prałata Kamieńskiego, że podróż końmi ze Swór do Hrudu osłabiła Arcypasterza, postanowili wyszukać auto do następnych parafii. Dzięki życzliwości ks. dziekana bialskiego znalazło się auto.

Zdawało się teraz ku radości otoczenia, że zmęczenie Jego Ekscelencji ustępowało, że podróż od parafii do parafii mniej męczy. Wprawdzie raz jeszcze w parafii Horbów Ekscelencja lekko omdlał, gdy niżej podpisany odczytywał protokół kanonicznej wizyty, ale sądziliśmy, że to chwilowe.

W parafii Ortel-Książęcy Najdostojniejszy Wizytator po ingresie wygłosił naukę na temat zgubnych skutków działania i rządzenia bez zasad miłości bliźniego. W zakończeniu stwierdził, że tylko naukę miłości zawsze głosił. Przemówienie zakończył ślubowaniem, że tylko taką naukę będzie głosił aż do ostatniego tchu życia swego. Dlaczego? Bo jest posłany do swej owczarni przez Chrystusa Pana, Założyciela zakonu miłości bliźniego.

Po tej nauce wrócił na plebanię. Ks. Feliks Wajszczuk zwrócił się do Jego Ekscelencji z prośbą, aby się nie przemęczał naukami. Otrzymał taką odpowiedź: „Nie troskajcie się o mnie, bo czuję się dobrze”. Jednocześnie dziękował z uśmiechem za okazaną Mu dobroć i synowską życzliwość.

W dniu 9 maja, o godz. 17, Najdostojniejszy Arcypasterz przybywa do parafii Ortel-Królewski. Była to ostatnia parafia pierwszej serii wizyt w dekanacie białskim. Czuje się dobrze. Nie zdradza zmęczenia. Wizytacji dokonał. Po rozmowie z ks. proboszczem, oddając mi kwestionariusz, tak mówił: „Napisz protokół, ale napisz go ciepło, bo widzę, że lud jest w tej parafii dobry, dba o piękny kościół, a proboszcz pracuje; więc trzeba w protokole to wszystko uwidocznić”.

Z kapłanami spożywa wieczerzę. Bierze żywy udział w rozmowie. Dobrotliwie żartuje z nami.

O godz. 20, minut 15, Ekscelencja powstał od stołu. Serdecznie pożegnał odprowadzających Go kapłanów i udał się do swego pokoju...

My zaś kapłani zgromadziliśmy się przy głośniku dla wysłuchania radiowego komunikatu. Cieszyliśmy się, że Najdostojniejszy Arcypasterz z każdym dniem ożywia się i nabiera coraz więcej sił. Rozmawialiśmy na ten temat między sobą.

Niestety omyliliśmy się. Nie długo trzeba było czekać, a rzeczywistość okazała się w odmiennej szacie, niż przewidywaliśmy. Już o godzinie 21 zawezwany byłem przez Walentego do Ekscelencji. Poszedłem w najlepszej myśli... Zastałem Najdostojniejszego Arcypasterza, siedzącego na otomanie przy stole. Zbliżyłem się... Odezwał się do mnie w te słowa: „Mój kanoniku! udziel mi absencji, bo przyszedł atak jakiś”.

Ostępiałem... Nie wiedziałem co czynić...

Po raz drugi słyszę głos: „Udziel mi absencji”.

Ucałowałem rękę Pasterza... Spełniłem wolę i życzenie.

„Daj mi jeszcze ostatnie namaszczenie Olejem św., bo już nadzedł kres życia mego” — mówi Arcypasterz.

Wybiegłem z mieszkania, by poprosić ks. proboszcza o Oleje św.

Gdy wróciłem do Najdostojniejszego Arcypasterza, leżał już na otomanie. Usłyszałem głośno i wyraźnie wypowiedziane słowa: „Jezu Chryste! ofiaruję życie moje za diecezjan swoich”.

To były ostatnie słowa Naszego Najdostojniejszego Arcypasterza. Słowa wyjęte z serca. Słowa, odzwierciadlające przywiązanie do swej diecezji i jej ukochanie.

Z Walentym podniosłem Ekscelencję. Usiadłem przy Nim. Podtrzymywałem Go.

Wkrótce nadszedł ks. proboszcz, przynosząc Oleje św. Za proboszczem wszedł ks. prałat Kamiński, który natychmiast dokonał ostatniego Namaszczenia. Nasz Arcypasterz sam podał ręce do namaszczenia. Ks. Kamiński namaszczając płakał. Wszystkim nam łzy z oczu spływały...

Siedząc przy Najdostojniejszym słyszę oddech śmiertelny... Z każdą chwilą wzrasta się rżenie w piersiach... Pot kroplisty oblewa twarz bladą... Oddech staje się coraz wolniejszym... Po chwili głowa opada na piersi, z ust sączy się krew...

Kładziemy Arcypasterza na przyniesione poduszki. Klękamy... Odmawiam z kapłanami cząstkę różańca...

Następuje pierwszy krwotok, drugi, trzeci. Walenty — wierny sługa — klęczy przy Arcypasterzu i ociera twarz Ukochanego Ojca. Nie może się wstrzymać od łez. Rzewnie łka... Przychodzi wkrótce ciche i ostatnie westchnienie Najdostojniejszego Arcypasterza — następuje śmierć.

— o —

Na plebanii małej wioski podlaskiej oddał Ducha Swego w ręce Boga Pierwszy Biskup Podlaski w odrodzonej Ojczyźnie. Zdala od swej siedziby biskupiej, od kochających Go współpracowników i od świątyni katedralnej, o którą tak wielce się troszczył.

Umarł przy pracy, jak tego pragnął za życia. Umarł po pasterskim siewie na wizytacjach, nawołując wiernych do miłości bliźniego, do całkowitego posłuszeństwa dla Kościoła Katolickiego, do ukochania Miłej Ojczyzny i do przywiązania do zagonu ojczystego, który karmi nas chlebem w podzięcie za pracę na nim.

Z kapłanami w swych ojcowskich rozmowach podczas wizytacji dzielił się radością, że Polska, w odpowiedzi na zakusy niemieckie, tak ofiarnie, tak godnie, tak solidarnie i dostojnie odpowiedziała: Nie damy ani piędzi ziemi! Odpowiedź ta u obcych, a nawet u zimnych Anglików wywołała podziw i uznanie, co stwierdził, będąc jeszcze w kwietniu we Włoszech.

Mówił nam w czasie wizytacji o równym podziale ziemiościelnej pomiędzy poszczególnymi parafiami, o potrzebie duszpasterskiego życia z ludem i między ludem.

Gdy dostrzegł troskę i smutek natwarzy kapłańskiej—pytał z dobrocią o przyczynę, dodając otuchy do przetrwania i wytrwania.

Słowem czuliśmy, że jest z nami Dobry i Kochający Ojciec.

Ufamy, że Bóg przyjął szlachetną duszę Ukochanego Arcypasterza.

Wierzimy, że dziś już jest przed tronem Boga i wyprasza dla Ukochanego Podlasia i Miłej Ojczyzny błogosławieństwa w pracy nad zapanowaniem w Niej prawa miłości i sprawiedliwości społecznej.

Requiescat in pace!

Ks. Stanisław Joszt.

Przewiezienie zwłok ś. p. Biskupa z Ortela Królewskiego do Siedlec.

W nocy z 9 na 10 maja r. b. dowiedziała się diecezja o zgonie swego Arcypasterza. Z bólem przyjmowano tę smutną nieprzewidzianą nowinę. Umarł Pasterz, który życie swoje i duszę swą oddał za owce swoje. Umarł człowiek świątobliwy, który żył nie dla siebie, ale dla innych. Umarł Kapłan, który z miłości dla Boga i bliźnich spalił się na ołtarzu trosk, zmartwień i poświęcenia.

Przez lat dwadzieścia zmarły Pasterz czynił dobrze i nauczał dobrze w swojej diecezji męczeńskiej. Zorganizował diecezję wskrzeszoną, wyświęcił dla niej przeszło 250 kapłanów. Sprowadził obrazy Matki Bożej Kodeńskiej i Leśniańskiej.

Przykładem życia świętego pociągał wszystkich ku Bogu, pracowitością wszystkich trzymał przy pługu pracy kapłańskiej i pasterskiej.

Z wolą Bożą zgodziliśmy się, bo tak nas zawsze nauczał ś. p. Arcypasterz.

Na smutne obrzędy pogrzebowe pośpieszyła cała diecezja.

Najprzód 12 maja tysiące wiernych pośpieszyło do Ortela Królewskiego, by stamtąd w triumfalnym pochodzie żałobnym przeprowadzić zwłoki ś. p. Biskupa Podlaskiego do Białej Podlaskiej. Prawie cztery godziny trwał pochód. Trumna na wozie ozdobionym, ciągnionym przez 6 koni wojskowych. Liczne duchowieństwo okoliczne i przybyłe z Siedlec przewodniczyło tej procesji: długim szlakiem przesuwały się w pochodzie sztandary kościelne i sztandary organizacji Akcji Katolickiej.

W Białej na spotkanie zwłok Biskupa Przeździeckiego wyszły wszystkie urzędy, wojsko, szkoły, organizacje i tłumy ludu wiernego.

W dalszej drodze tłumy wiernych z duchowieństwem na czele witały modlitwą żałobne zwłoki ś. p. Pasterza Podlasia, w Międzyrzecu i Zbuczynie.

Wreszcie w godzinach przedwieczornych tegoż 12 maja w Siedlcach od figury Matki Bożej Kodeńskiej wielotysięczny pochód na czele z J. E. Biskupem Dr Czesławem Sokołowskim, na lawecie wojskowej, zaprowadził zwłoki ś. p. Biskupa do kaplicy domowej, urządzonej w gmachu Kurii Diecezjalnej. Przez dwa dni spoczywała tu trumna. Diecezjanie miejscowi i zamiejscowi tłumnie tu przybywali, by oddać ostatni hołd ziemski swemu przewodnikowi duchownemu.

W hołdzie

ś. p. Biskupowi Henrykowi Przeździeckiemu.

Ziemia Podlaska w sposób godny i wzruszający złożyła ostatni hołd dla swego Arcypasterza ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, pierwszego Ordynariusza diecezji Podlaskiej w wolnej i niepodległej Ojczyźnie.

Zwłoki Arcypasterza, odprowadzone z Ortela Królewskiego do Białej, zostały przewiezione samochodem do Siedlec. Na uroczystości żałobne do Siedlec przybyły z całej diecezji tysiące wiernych ze swoimi duszpasterzami na czele. Ponad 500 delegatów Stowarzyszeń Katolickich, dwustu pięćdziesięciu kapłanów wzięło udział w pogrzebie, około 20 tysięcy wiernych, wszystkie organizacje społeczne, zawodowe i religijne, poczty sztandarowe związków b. wojskowych i wojsko, delegaci Kapituł, infułaci i biskupi, władze cywilne i wojskowe.

Wszyscy czuli się zjednoczonymi przy trumnie Wielkiego Pasterza i Patrioty.

Przebieg uroczystości pogrzebowych był następujący:

Piątek — dnia 12 maja.

Godz. 17 — eksportacja zwłok od figury Matki Boskiej Kodeńskiej w parafii św. Stanisława do tymczasowej kaplicy w domu biskupim. Kaplica została urządzona w jednej z sal audiencjonalnych. W kaplicy kapłani przez 2 następne dni odprawiali msze święte za duszę ś. p. Biskupa.

Niedziela — dnia 14 maja.

O godz. 16 stawiły się organizacje społeczne ze sztandarami, harcerstwo, szkoły średnie i powszechne, bractwa i organizacje kościelne, przysposobienie wojskowe, poczty sztandarowe oraz duchowieństwo zakonne i świeckie.

O godz. 17 rozpoczęła się eksportacja zwłok ś. p. Arcypasterza do katedry. Przewodniczył eksportacji J. E. Biskup Stanisław Łukomski, Ordynariusz diecezji łomżyńskiej przy udziale J. E. Biskupa Włodzimierza Jasińskiego, Ordynariusza diecezji łódzkiej, J. E. Biskupa Mikołaja Czarneckiego, wizytatora Apostolskiego dla obrządku wsch.-bizant. w Polsce, J. E. Józefa Gawliny, Biskupa W. P., J. E. Biskupa Czesława Sokołowskiego, J. E. Ks. Biskupa Karola Niemiry oraz Księża Infułatów: Kazimierza Bączkiewicza z Warszawy, ks. Szczęsnowicza z Łomży, ks. Karola Dębińskiego, ks. Tadeusza Osińskiego i ks. Aleksandra Lipińskiego, Prałatów Kapituły Katedralnej Podlaskiej.

W szeregach licznego diecezjalnego duchowieństwa znajdowali się: ks. prałat Stanisław Mystkowski, delegat Kapituły Metropolitalnej

Warszawskiej, ks. prałat Wincenty Burakowski delegat Kapituły łódzkiej i ks. prałat Walenty Małczyński z Łodzi oraz członkowie Kapituły katedralnej i kolegiackiej janowskiej.

Pochód żałobny był wspaniałą manifestacją uczuć dla Zmarłego Biskupa. Gdy się rozwinał, sięgał do dwóch kilometrów. Przechodził ulicami: Marszałka Piłsudskiego, Świętojańską, Sienkiewicza, Floriańską, Marszałka Piłsudskiego, Kochanowskiego, 1 Maja do kościoła katedralnego, według następującego porządku:

1. Krzyż, chorągwie żałobne i latarki.
2. Kompania honorowa wojska z orkiestrą.
3. Harcerstwo.
4. Szkoły Powszechne, Średnie i Gimnazjum Biskupie.
5. Bractwa i organizacje kościelne.
6. Organizacje społeczne i przysposobienia wojskowego.
7. Poczty sztandarowe: a) szkolne i organizacyj młodzieżowych, b) organizacyj społecznych i zawodowych, c) Związków b. wojskowych i P. W.
8. Zakonnice.
9. Duchowieństwo: a) Kapłani, b) Delegaci Kapituł, c) Księża Infulaci, d) Biskupi.
10. Trumna.
11. Rodzina ś. p. Biskupa.
12. Przedstawiciele władz: p. Jerzy de Tramecourt, wojewoda lubelski, reprezentujący p. ministra W. R. i O. P., p. St. Guliński, starosta siedlecki i inni.
13. Przedstawiciele wojska: p. Werobej, dowódca dywizji podlaskiej, reprezentujący generała D. O. K. — Brześć, p. p. dowódcy pułków siedleckich i p. p. oficerowie.
14. Przedstawiciele Zarządu m. Siedlec: p. Sławomir Łąguna, prezydent miasta oraz członkowie Zarządu Miejskiego.
15. Delegacje organizacyj społecznych.
16. Straż porządkowa zorganizowana przez Straż Pożarną Miejską.
17. Wierni.

Do wnętrza katedry weszły tylko organizacje, biorące udział w pochodzie i zajęły miejsca, wyznaczone z góry. W chórze były miejsca zarezerwowane tylko dla Księży Biskupów, Infulatów i członków Kapituł. Wszyscy inni kapłani zajęli miejsca, przygotowane poza chórem. Dla Przedstawicieli Władz cywilnych i wojskowych oraz dla Delegatów organizacyj zarezerwowane były miejsca poza chórem naprzeciw wielkiego ołtarza w nawie głównej.

Trzeba przyznać, że cały aparat porządkowy działał bez zarzutu. Sprawność i planowość zaznaczały się na każdym kroku.

Poniedziałek — dnia 15 maja.

Od godziny 5 rano kapłani odprawiali Msze św. w katedrze za spokój duszy ś. p. Zmarłego Biskupa. Od godz. 8 J. E. Biskup Mikołaj Czarnecki, Wizytator Apostolski, celebrował w asyście kapła-

nów obrządku wschodniego liturgię żałobną w języku słowiańskim i odprawił kondukt przy trumnie. O godz. 9 kapłani wraz z alumnami Wyższego Seminarium Duchownego odprawili Matutinum et Laudes pro defunctis. W tym czasie odprawili msze św. JJ. EE. Księża Biskupi: Franciszek Barda, Ordynariusz diecezji przemyskiej, Kazimierz Bukraba, Ordynariusz diecezji pińskiej i Karol Niemira, Sufragan piński.

Uroczysta msza św. O godz. 10 J. Em. August Kardynał Hlond, Prymas Polski, odprawił pontyfikalnie mszę św. Jednocześnie dla tysięcy wiernych odprawione zostały przy dwóch ołtarzach na cmentarzu kościelnym msze św. żałobne za duszę ś. p. Arcypasterza.

W stallach katedry zajęli miejsca Ich Ekscelencje Ks.Ks. Biskupi: Adolf Szelażek, Ordynariusz łucki, Teodor Kubina, Ordynariusz częstochowski, Włodzimierz Jasiński, Ordynariusz łódzki, Stanisław Adamski, Ordynariusz katowicki, Kazimierz Bukraba, Ordynariusz piński, Franciszek Barda, Ordynariusz przemyski, Mikołaj Czarnecki, Wizytator Apostolski dla obrządku wsch.-bizant. w Polsce, Czesław Kaczmarek, Ordynariusz kielecki, Czesław Sokołowski, Sufragan podlaski, Karol Niemira, Sufragan piński, Władysław Goral, Sufragan lubelski oraz księża Infułaci: Dionizy Kajetanowicz, Wikariusz Kapitułny archidiecezji lwowskiej obrządku ormiańskiego, ks. Józef Kruszyński, ks. Kazimierz Bączkiewicz, ks. Karol Dębiński, ks. Tadeusz Osiński i ks. Aleksander Lipiński.

Delegaci Kapituł: ks. prałat Zygmunt Choromański i ks. prałat Zygmunt Kaczyński z Warszawy, ks. prałat Andrzej Wyszkowski z Sandomierza, ks. kanonik Edward Jankowski i ks. kanonik Piotr Stopniak z Lublina, ks. prałat Wincenty Burakowski i ks. prałat Walenty Małczyński z Łodzi, ks. prałat Leon Żebrowski z Wilna, ks. prałat Witold Iwicki, ks. kanonik Kielbassa, ks. kanonik Petrani z Pińska, ks. prałat Szych z Łucka, ks. prałat Karol Sikorski z Kielc oraz członkowie Kapituły katedralnej podlaskiej i Kapituły kolegiackiej janowskiej.

Po Mszy św. ks. kanonik A. Olędzki, odczytał wzruszającą Ostatnią Wolę Zmarłego Arcypasterza.

„Castrum doloris” odprawił J. E. Kardynał Prymas z I. I. E. E. Adolfem Szelażkiem, Włodzimierzem Jasińskim, Stanisławem Adamskim i Czesławem Sokołowskim. Po procesji dookoła katedry Biskupi zbliżali się kolejno do trumny, aby rzucić pożegnalną grudkę ziemi.

Po tej ceremonii kapłani wnieśli trumnę do podziemi katedry, gdzie zwłoki ś. p. Arcypasterza, zgodnie z Jego wolą, spoczęły w krypcie najbliższej wielkiego ołtarza.

Przyjazd J. Em. Augusta Kardynała Hlonda Prymasa Polski na uroczystości pogrzebowe.

Jego Eminencja Kardynał Prymas przybył z Poznania do Siedlec na uroczystości pogrzebowe ś. p. Biskupa Przeździeckiego, w dniu 15 maja rano, samochodem.

Na granicy diecezji Podlaskiej, o godz. 9 m. 15, powitali J. Em. Kardynała ks. prałat Roman Wilde, ks. dziekan Teofil Wągrowski i księża Marianie na czele z O. Prowincjałem.

W imieniu gminy Sinołęka powitał Jego Eminencję wójt, a dzieci szkolne, wręczając kwiaty, prosiły o błogosławieństwo dla wszystkich uczącej się młodzieży ziemi Podlaskiej.

Na granicy powiatu Siedleckiego, powitał Kardynała Prymasa Starosta p. Stanisław Guliński i nadkomisarz Policji Państwowej p. Franciszek Jarzęcki.

Najdostojniejszego Gościa powitano w Siedlcach z powagą żałoby, a zarazem serdecznej owacji.

Siedlce odpłaciły sercem godnie składając ostatni hołd swemu Biskupowi.

Odezwa Prezydenta m. Siedlec do społeczeństwa.

OBYWATELE!

W dniu 9 maja b. r. przestało bić gorące serce Ordynariusza Diecezji Podlaskiej

KS. BISKUPA HENRYKA PRZEŹDZIECKIEGO.

Odszedł od nas na zawsze Ukochany Pasterz, wielki Patriota i Serdeczny Przyjaciół Ludu Podlaskiego.

Pograżeni w głębokim żalu bierzemy udział w ostatniej posłudze skromnie i bez przepychu, tak, jak skromne było całe życie Zmarłego Dostojnika Kościoła.

Zamiast krótkotrwałych wieńców i kwiecica wpleciemy do orszaku żałobnego głęboką cześć i wiecznie żywą pamięć dla Pierwszego Biskupa Odrodzonego Podlasia.

Sławomir Łaguna

Siedlce, dnia 12 maja 1939 r.

Prezydent m. Siedlec.

* * *

Stolica biskupia i jej mieszkańcy, bez względu na różnicę poglądów, wszyscy: katolicy i nie katolicy, odczuli nader boleśnie ogromną stratę przez zgon swego wodza duchowego, ś. p. biskupa Henryka Przeździeckiego, pierwszego Ordynariusza wywalczonej orężem naszego wojska i wskrzeszonej do życia diecezji Podlaskiej.

Ś. p. Najdostojniejszy Zmarły, miłując całą diecezję i wszystkich jej mieszkańców, szczególnym sentymentem ojcowskim darzył miasto Siedlce i jej ludność. Tutaj w dniu 1 grudnia 1918 r. odbył swój uroczysty ingres biskupi i objął zarząd diecezją, znajdującą się jeszcze częściowo pod okupacją niemiecką, tutaj rozpoczął mozolną pracę nad

dźwiganiem z gruzów, skasowanej w 1867 r. przez b. rząd rosyjski, diecezji.

Po pięcioletnim, od października 1919 r., pobycie w Janowie Podlaskim, zgodnie z Motu proprio papieża Piusa XI, zawartego w bulli z dn. 25 stycznia 1924 r., z dniem 1 września t. r., przenosi do Siedlec już na stałe rezydencję biskupią, a kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia N. M. P. staje się katedrą biskupią.

Ileż trudów i troski serdecznej, nie szczędząc dużych nakładów, włożył ś. p. Arcypasterz w odpowiednie urządzenie kościoła katedralnego.

Kapituła katedralna i kolegiacka, duchowieństwo oraz wierni dla upamiętnienia rocznic i uroczystości, związanych z osobą umiłowanego ś. p. Arcypasterza—wszyscy śpieszyli z ofiarami, aby współdziałać w przebudowie, konserwacji i ozdobie kościoła katedralnego.

W kościele katedralnym ś. p. Arcypasterz w większe uroczystości kościelne, narodowe, wojskowe, radosne i smutne z namaszczeniem arcypasterskim celebrował święte obrzędy i z powagą urzędu apostolskiego mocno i serdecznie tak często przemawiał.

Mieszkańcy Siedlec mieli to szczęście, że do nich pierwszych dochodził bezpośrednio głos i pouczenia Najdostojniejszego Zmarłego. Był to żywy związek Dobrego Pasterza z owieczkami jego stolicy biskupiej.

Ś. p. Arcypasterz życzliwie interesował się wszystkimi sprawami miasta i brał w nich osobisty udział: przyświecał przykładem ofiarności w akcji humanitarnej i charytatywnej, dożywiał u siebie ubogą młodzież szkół powszechnych, dopomagał siedleckiej młodzieży uniwersyteckiej, ofiarnie popierał budowę osiedla robotniczego, poświęcał szkoły i gmachy użyteczności publicznej, słowem, wszędzie pragnął być obecnym, każdemu dobrze czynić, wszystkim błogosławić!

W ostatnich jeszcze dniach, niespełna na dwa tygodnie przed zgonem, ś. p. Arcypasterz, wizytował parafię św. Stanisława, odwiedzał szkoły średnie i w dniu 3 maja z radością przyjmował defiladę naszego garnizonu, z uśmiechem dobrego Ojca wyrażał podziw dla żołnierza polskiego i nieustannie wzywał do wdzięczności dla Boga, że jesteśmy u siebie—w wolnej, niepodległej, mocarstwowej Polsce! Przy każdej sposobności nawoływał do jedności, wzajemnej miłości, aby rósł i potężniał majestat Najjaśniejszej Rzeczypospolitej, którą zwykł był tak czule nazywać — miłą Ojczyzną!

Nic też dziwnego, że ś. p. Arcypasterz pozyskał sobie serca wszystkich: katolicy czcili w Nim jednego z następców apostolskich, niekatolicy widzieli w Nim uosobienie dobroci, skromności, prostoty, wszyscy Go szanowali i kochali, jako niezwykłego męża Bożego, przepojonego najszlachetniejszymi dążeniami i ukochaniem wszystkich w Chrystusie.

Na wieść o zgonie Ukochanego ś. p. Arcypasterza zawiązał się obywatelski komitet uroczystości pogrzebowych na czele z p. Stanisławem Gulińskim, starostą, p. Sławomirem Łaguną, prezydentem miasta. Do komitetu weszli najpoważniejsi przedstawiciele wojska, miej-

scowego społeczeństwa; duszą komitetu i organizatorem bogatego programu manifestacji pogrzebowej był p. Stanisław Zdanowski, wiceprezydent miasta; przygotowaniem kaplicy żałobnej w domu biskupim, w której spoczęły drogie nam zwłoki ś. p. Arcypasterza, z całym pietyzmem kierował p. Marcin Hora, komendant straży pożarnej; nad porządkiem pochodu żałobnego czuwał p. Franciszek Jarzęcki, nadkomisarz p.p.; prasę niestrudzenie informował p. Marian Moritz, przedstawiciel P.A.T. Za długo by było wyliczać wszystkie organizacje i poszczególne osoby, które jak najchętniej i jak najzyczliwiej śpieszyły z inicjatywą i z pracą, aby smutny obrzęd pogrzebowy odpowiadał tej głębokiej czci, jaką społeczeństwo siedleckie żywiło i chciało okazać dla osoby ś. p. Arcypasterza.

Młodzież szkół średnich i powszechnych, narówni z ogółem społeczeństwa, pod wodzą swych przełożonych i wychowawców, wzięła gremialny udział w pogrzebie ś. p. Arcypasterza, ofiarnego Opiekuna i serdecznego młodzieży podlaskiej Przyjaciela.

Siedlce pragnęły z całego serca złożyć i, istotnie, złożyły synowski hołd swemu niezapomnianemu ś. p. Arcypasterzowi.

Ks. J. Ryster.

Okólnik Zarządów Stowarzyszeń Akcji Katolickiej do Oddziałów. Zgon Podlaskiego Arcypasterza.

Bolesna żałobna wieść przeszywa serca wiernych Diecezji Podlaskiej.

Nasz Arcypasterz Biskup Dr Henryk Przeździecki nie żyje!

Przestało bić serce, które tak bardzo ukochało ziemię Podlaską, serce wielkiego Patrioty, niestrudzonego bojownika na niwie Chrystusowej i społecznej.

Serce — Polaka — Kapłana!

W pracy ciężkiej i zmudnej, pełen ofiarności i poświęceń, stargał swe zdrowie. Nie znał kompromisów, zawsze prosty, łagodny i cierpliwy dla innych, surowy i wymagający w stosunku do siebie, szedł przez życie, krzyż — mając za drogowskaz, za dewizę w pracy — Boga i Ojczyznę.

Zgasł, jak żołnierz na posterunku, pełniąc swą pracę arcypasterską.

W smutku przeogromnym, kłonią się głowy wiernych, a przede wszystkim członkiń i członków Akcji Katolickiej, bo ten cios bolesny w szczególny sposób dotknął nasze szeregi. Śmierć zabrała nam Wielkiego Opiekuna, dla którego idea Akcji Katolickiej była ukochaniem!

Módlmy się gorąco, by Bóg duszę sługi Swego, za Jego życie ofiarne, pełne poświęceń, za trudy i znoje, za pracę nad nami, powołał do grona Swych świętych, darząc nagrodą wiecznej szczęśliwości.

Z a r z ą d z e n i a.

W związku ze śmiercią Księdza Biskupa Ordynariusza zarządzamy żałobę w naszej organizacji aż do odwołania:

1) Wzywamy, członkinie i członków wszystkich czterech kolumn A.K., do wzięcia udziału w uroczystościach pogrzebowych w dniu 15 maja, o godz. 9 rano.

Oddziały, posiadające sztandary, zabiorą je ze sobą, przepasując opaską żałobną. Osoby biorące udział w pogrzebie założą czarną opaskę na lewym ramieniu.

2) Zbiórka członkiń i członków A.K. odbędzie się o godzinie 8 rano, w dn. 15 maja rb., na Boisku Sportowym (na przeciw gmachów więziennych). Odnośne dalsze zarządzenia zostaną wydane na miejscu.

3) W Oddziałach poszczególnych członkinie i członkowie A. K. odznaki organizacyjne okryją krepą żałobną.

4) Oddziały winny zorganizować dla swych członków wspólne msze św., na których gromadnie przystąpią do Komunii św. za spokój duszy zmarłego Biskupa.

5) W Oddziałach mają się odbyć zebrania poświęcone Jego pamięci.

6) Zachęcamy członków, którzy będą mieli możliwość przybycia do Siedlec już w niedzielę dn. 14 maja, do wzięcia udziału w uroczystościach, związanych z przeniesieniem zwłok z Kurii do Katedry i w nieszporach żałobnych. Zbiórka w Sali Akcji Katolickiej o g. 16-ej.

Prezeska K.S.Kobiet (—) *H. Zaorska*

Sekretarka Generalna (—) *Z Rodziewicz*

Prezeska K.S.M.Z. (—) *M. Dmochowska*

Sekretarka Generalna (—) *K. Czajkowska*

Prezes K.S.Mężów (—) *Z. Ścibor-Marchocki*

Sekretarz Generalny (—) *E. Lewicki*

Prezes KSM.M. (—) *E. Lewicki*

Sekretarz Generalny (—) *Ks. M. Gałęcki*

Kondolencje nadesłane z racji śmierci ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, na ręce J. E. Biskupa Dr. Czesława Sokołowskiego i Kapituły Katedralnej w Siedlcach.

W odpowiedzi na depeszę, wysłaną przez Kapitułę katedralną podlaską, donoszącą Ojcu św. o zgonie ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, kardynał sekretarz stanu nadesłał na ręce J. E. Biskupa Czesława Sokołowskiego następującą depeszę:

Citta del Vaticano..

Ojciec święty, oplakując zgon wysoce zasłużonego biskupa Przeździeckiego, w ustawicznej modlitwie poleca jego duszę Bogu, by jak najprędzej stał się uczestnikiem nagrody wiecznej, a na pocieszenie błogosławi biskupowi Sokołowskiemu i całej diecezji.

(—) Kardynał Maglione.

Nadeszły również liczne depesze kondolencyjne od J. Em. Augusta Kardynała Prymasa Polski, J. E. Ks. Nuncjusza Apostolskiego Cortesiego, II. EE. Księży Biskupów Polski, P. Ministra W.R. i O.P. i innych władz, kapituł katedralnych, Związków, Stowarzyszeń oraz szeregu wybitnych osobistości.

Poniżej podajemy treść depesz i listów:

Poznań.

Waszej Ekscelencji i Kapitułe Katedralnej i całej diecezji Podlaskiej składam najserdeczniejsze kondolencje z powodu zgonu Biskupa Henryka, który swą długą działalnością wpisał chwalebne karty w dzieje diecezji Podlaskiej i Kościoła w Polsce, modłę się o wysoki stopień chwały dla Jego żarliwej duszy.

(—) Kardynał Prymas.

Citta del Vaticano.

Wasza Ekscelencjo!

Otrzymałem dopiero co przebolesną wieść o zgonie ś. p. Henryka Ignacego Przeździeckiego. Dobry zaiste Pasterz powołany do wieczności opuścił owce, dla których przez wiele lat poświęcał siebie, a nawet ponad siły pracował. Św. Kongregacja od Spraw Kościoła Wschodniego dobrze zna ś. p. Biskupa wielkie zalety, a zwłaszcza roztropność oraz prace nad doprowadzeniem do jedności kościelnej braci odłączonych, gdyż pragnęła go mieć, jak swego radcę i tym tytułem go przyozdobiła.

Dlatego też żałoba Wasza jest żałobą Św. Kongregacji, która zanoszi do Boga błagalne modły za duszę tak wybitnego Pasterza, by

stał się jak najprędzej uczestnikiem życia wiecznego, a Waszej Eksce-
lencji, każdemu z kapłanów i wiernych życzy pociech niebieskich.

Kreśląc powyższe, wyrażam Waszej Ekscelencji wielki szacunek,
z którym pozostaje Waszej Ekscelencji najoddańszy brat

(—) Eugeniusz Kardynał Tisserand, Sekretarz.

(—) J. Cesarini, Assesor.

Warszawa.

Z uczuciem boleści z powodu zgonu najukochańszego i dobrze
zasłużonego biskupa Przeździeckiego łączę się z duchowieństwem
i ludem wiernym w żałobie i modlitwach.

(—) Nuncjusz Apostolski.

Warszawa.

Przesyłam na ręce Ekscelencji wyrazy głębokiego współczucia
z powodu bolesnej straty, jaką poniosła diecezja Podlaska przez
śmierć jej zasłużonego i wybitnego pasterza.

(—) Minister W.R. i O.P.

Wilno.

Waszej Ekscelencji, Prześwietnej Kapitułce Katedralnej Podlaskiej
z powodu zgonu Biskupa Henryka składam wyrazy szczerego współ-
czucia.

(—) Arcybiskup Jabłrzykowski.

Płock.

Łączymy się w gorących modłach za duszę zmarłego Arcypa-
sterza odrodzonej diecezji Podlaskiej, świętej pamięci Henryka
Przeździeckiego, niezmordowanego pracownika i prawdziwego męża
stanu w sprawach Kościoła w zmartwychwstałej Ojczyźnie, gorliwego
Apostoła na męczeńskim niedawno Podlasiu. Wyrażamy z głębi
serc kondolencje dla Prześwietnej Kapituły i całej diecezji.

(—) Arcybiskup Nowowiejski.

(—) Biskup Wetmański.

(—) Kapituła Płocka.

Lwów.

Nie mogąc przybyć na pogrzeb przesyłam wyrazy najszczerzego
współczucia z powodu śmierci znakomitego Biskupa.

(—) Arcybiskup Szeptycki.

Olomuniec na Morawach.

Dowiedziałem się o prędkim zgonie ś. p. biskupa Henryka Igna-
cego Przeździeckiego, Ordynariusza Siedleckiego, dlatego mam sobie

za obowiązek wyrazić uczucia szczerego bólu Najczcigodniejszej Kapituły Katedralnej. Zmarły pobożnie w Panu, Biskup, bardzo dobrze był mi znany z wielu zjazdów Unionistycznych, które nie tylko uczcił swoją obecnością, ale też wszystkich budował wymownym słowem, mądrymi zadaniami i wnioskami.

Niech Pasterz pasterzy przeobficie wynagrodzi wiernego swego Sługę w wieczności za to, co tu na ziemi czynił dla większej chwały Boga i dusz zbawienia.

Za duszę pobożnie zmarłego w Panu, Biskupa, odprawiłem dziś Mszę św.

Kreśląc powyższe, wyrażam mój szacunek JW Ks. Ks. Prałatom i Kanonikom, z którym pozostaję.

(—) Dr Leopold Precan, Arcybiskup Ołomuniecki.

Kraków.

Serdeczne wyrazy współczucia przesyłam oraz duszę zmarłego Arcypasterza Bogu polecam.

(—) Arcybiskup Sapieha.

Warszawa.

W czasie wizyty kanonicznej doszła mnie smutna wiadomość o śmierci ś.p. Biskupa Przeździeckiego. Wyrazy serdecznego współczucia przesyłam wraz z moją Kapitułą.

(—) Arcybiskup Twardowski.

Przemyśl.

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego współczucia z przyczyny zgonu Biskupa Przeździeckiego.

(—) Biskup Kocyłowski.

Lublin.

Na żalobną wieść o śmierci ś.p. Biskupa Przeździeckiego i osieroconej diecezji spieszę złożyć wyrazy współczucia i zapewnienia modlitw do Pana za duszę Zmarłego Pasterza. Naszą osobę na uroczystościach pogrzebowych reprezentować będzie biskup Goral.

(—) Biskup Lubelski.

Lomża.

Łączę się w głębokim smutku i modlitwie za Zmarłego.

(—) Biskup Łukomski.

Warszawa.

Głęboko wruszony stratą, jaką poniósł cały Episkopat Polski przez śmierć świętej, nieodżałowanej pamięci Biskupa Przeździeckiego,

przesyłam wyrazy mego współczucia w boleści, nadmienając, że z powodu wyznaczonej wizytacji kanonicznej na pogrzeb przybyć nie mogę.

(—) Biskup Szlagowski.

Krynica.

Bardzo serdecznie współczuje z powodu zgonu Arcypasterza,

(—) Biskup Lisowski.

Wilno.

Całym sercem łączę się z Prześwietną Kapitułą i całą diecezją w wielkim smutku po zgonie Wielkiego Biskupa ś.p. Henryka Przeździeckiego.

(—) Biskup Michalkiewicz.

Praszka.

Najserdeczniejsze współczucie wyrażam diecezji Podlaskiej z powodu zgonu ś.p. Księdza Biskupa Przeździeckiego.

(—) Biskup Zimniak Sufragan Gzęstochowski.

Lomża.

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego, serdecznego współczucia dla Kapituły diecezji w chwili zgonu niezapomnianej pamięci Pasterza.

(—) Biskup Tadeusz Zakrzewski.

Lublin.

Od siebie i kapituły wyrazy współczucia z powodu zgonu Pasterza Podlasia przesyłam.

(—) Biskup Goral.

Warszawa.

Proszę Ekszelencję o przyjęcie wyrazów najszczerzego współczucia w żałobie, jaka spadła na diecezję Podlaską przez śmierć ś.p. Biskupa Przeździeckiego.

(—) Dyrektor Departamentu Wyznań Borkowski.

Lublin.

Z powodu śmierci Ekszelencji Księdza Biskupa Podlaskiego przesyłam wyrazy głębokiego żalu i współczucia.

(—) Wojewoda J. de Tramecourt

Warszawa.

Na ręce Waszej Excelencji składam wyrazy głębokiego żalu i współczucia z powodu nagłego zgonu Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego, długoletniego i zasłużonego Pasterza.

(—) Gen. Kazimierz Sosnkowski.

Brześć n-B.

Z powodu zgonu Księdza Biskupa Przeździeckiego składam Waszej Ekszelencji w moim imieniu i podległego mi korpusu serdeczne wyrazy współczucia.

Dowódca Korpusu Nr 9

(—) Kleeberg, General Brygady.

Warszawa.

Wstrząśnięty strata, jaką poniósł Kościół oraz Polska przez śmierć ś.p. Księdza Biskupa Przeździeckiego, który był niezastąpionym Pasterzem bohaterskiego Podlasia, składam wraz z żoną hołd ostatni Jego wielkim ceniom.

(—) General Sikorski.

Kielce.

Przyjechać nie mogę, a tak pragnęłam odwdzińczyć się zgasłemu Arcypasterzowi. Od Kapituły przyjedzie Kanonik Sikorski. Najgorętsze współczucie Waszej Ekszelencji, Kapituły Podlaskiej wraz z korną modlitwą składa.

(—) Biskup Sonik.

Przemyśl.

Prześwietnej Kapituły przesyłam wyrazy serdecznego współczucia z powodu zgonu Arcypasterza, za którego mszę św. i modlitwy ofiaruję.

(—) Biskup Tomaka.

Katowice.

W imieniu Kapituły Katedralnej i własnym przesyłam wyrazy najszczerzego współczucia przy tak wielkiej stracie jaką poniosła diecezja Podlaska przez śmierć Ordynariusza. Modlimy się za niego u stóp ołtarza.

(—) Biskup Bieniek.

Luck.

Pogrążony w głębokim smutku przesyłam wyrazy najgłębszego współczucia, na pogrzeb przyjadę samochodem z kanonikiem Szychem w niedzielę wieczorem.

(—) Biskup Szelażek.

Kielce.

Wyrazy najgłębszego współczucia przesyłam Prześwietnej Kapitulie po zgonie gorliwego Pasterza diecezji, gorącego miłośnika kościoła i ojczyzny.

(—) Biskup Kaczmarek.

Krynica.

Bardzo serdecznie współczuję spowodu zgonu Arcypasterza.

(—) Biskup Lisowski.

Kraków.

Proszę przyjąć wyrazy najszczerzego współczucia z zapewnieniem modlitwy.

(—) Biskup Respond.

Częstochowa.

We własnym imieniu i diecezji składam najserdeczniejsze kondolencje z powodu zgonu nieodżałowanej pamięci Biskupa Przeździeckiego. Przyjadę na pogrzeb w poniedziałek.

(—) Biskup Kubina.

Poznań.

Waszej Eksceleencji i Kapitulie Katedralnej Podlaskiej składam szczere wyrazy współczucia z powodu zgonu nieodżałowanego Arcypasterza Henryka Przeździeckiego.

(—) Biskup Orourke.

Sandomierz.

Wasza Ekscelencjo, dziś w południe doręczono mi telegram ze szczegółami pogrzebu ś. p. Biskupa Przeździeckiego. Choćbym rad wziąć udział w tych żałobnych ceremoniach, z Sandomierza nie mógłbym się dostać do Siedlec bez jazdy nocnej, na co w tej chwili nie bardzo mogę się odważyć. Łączę się całym sercem w modlitwach osieroconej diecezji zwłaszcza z Waszą Ekscelencją, dla Którego łączę wyrazy najgłębszej czci, oddany w Panu.

(—) Ks. Paweł Kubicki, Biskup.

Pelplin.

Ekscelencjo, głęboko poruszony niespodzianą śmiercią Biskupa Przeździeckiego, zasylam Waszej Eksceleencji jako też Prześwietnej Kapitulie Katedralnej wyrazy szczerzego współczucia. Na pogrzeb niestety przybyć nie mogę. Z czcią najgłębszą i serdecznym pozdrowieniem.

(—) Stanisław W. Okoniewski Biskup Chełmiński.

Poznań.

Serdeczny biorę udział w żalobie Prześwietnej Kapituły z powodu zgonu Pierwszego Pasterza i Odnowiciela tamtejszej diecezji, a to tym więcej, że Zmarły raczył mnie przez długie lata darzyć swoją życzliwością i swoim zaufaniem. Wyjazd na wizytację kanoniczną uniemożliwia mi udział w uroczystościach żałobnych. Łączę się z Prześwietną Kapitułą i diecezją w szczerej modlitwie.

Oddany w Chrystusie Panu

(—) Walenty Dymek, Biskup Sufragan Poznański.

Sadlno.

Proszę przyjąć wyrazy najszczerzego współczucia z powodu zgonu nieodżałowanego Arcypasterza. Wizytacja — przybyć nie mogę.

(—) Biskup Radomski.

Lwów.

Serdeczne współczucie po stracie dobrego Arcypasterza, którego przy ołtarzu Pana Naszego wysławiam

(—) Biskup Budka.

Tarnów.

Od siebie i Kapituły Tarnowskiej przesyłam wyrazy najserdeczniejszego współczucia.

(—) Biskup Komar.

Brześć n/B.

Wyrazy głębokiego współczucia i żalu po stracie Pasterza przesyłam Prześwietnej Kapitułe z wyrażeniem głębokiej czci dla pamięci niezmordowanego miłośnika spraw bożych Biskupa Henryka.

(—) Biskup Niemira.

Stanisławów.

Nie mogąc wziąć osobiście udziału w pogrzebie ś. p. Biskupa Przeździeckiego zasylam tą drogą wyrazy najgłębszego współczucia z powodu zgonu tak wielce zasłużonego i szlachetnego Arcypasterza.

(—) Chomyszyn Biskup

Lwów.

Z powodu śmierci J. E. Najdostojniejszego Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Podlaskiej proszę Waszą Ekscelencję w imie-

niu swoim, jakoteż w imieniu Kapituły Metropolitalnej, przyjąć łaskawie wyrazy naszego najgłębszego współczucia w tym bólu i smutku, w jakim znalazły się: Wasza Ekscelencja, Przewielebna Kapituła Katedralna i cała Diecezja Podlaska po stracie nieodżałowanego Arcypasterza. Zapewniając równocześnie Waszą Ekscelencję o naszych modlitwach za spokój duszy ś. p. Księdza Biskupa—prosimy też Boga o najrychlejsze posłanie dla osieroconej Diecezji Arcypasterza, godnego następcy pierwszego Biskupa Podlaskiego.

Łączę wyrazy czci najgłębszej i pozostaję Waszej Ekscelencji oddanym w Chrystusie Panu sługą.

(—) Iwan Buczko

Bp Sufragan Lwowski i prepoz. M. K.

Sandomierz.

Waszej Ekscelencji i Prześwietnej Kapitułe przesyłam serdeczne wyrazy współczucia z powodu zgonu wielkiego Pasterza Podlasia Biskupa Przeździeckiego.

(—) Biskup Lorek.

Kraków.

Wyrazy najgłębszego współczucia Prześwietnej Kapitułe zasylam. Modlę się za zgasłego Pasterza.

(—) Biskup Godlewski.

Pińsk.

Przesyłam wyrazy serdecznego współczucia z powodu bolesnej straty Arcypasterza. Zamierzam przybyć na pogrzeb w poniedziałek autem.

(—) Biskup Bukraba.

Przemyśl.

Prześwietnej Kapitułe przesyłam najszczerze współczucie z powodu bolesnej straty Arcypasterza. Przyjadę w poniedziałek warszawskim pociągami po siódmej.

(—) Biskup Barda.

Stanisławów.

Wasza Ekscelencja raczy przyjąć wyrazy najgłębszego żalu i współczucia z powodu śmierci ś. p. Ordynariusza Biskupa Henryka Przeździeckiego przeznaczonego Arcypasterza i wielkiego przyjaciela unii.

(—) Biskup Latyszewski.

Przemyśl.

Z powodu zgonu Ordynariusza Biskupa Henryka przesyłam kondolencje, łącząc się w modlitwach

(—) Biskup Lakota.

Kaunas.

Dotkliwie bolesną wiadomość dzisiaj wyczytałem w „Osservatore Romano” o śmierci nieodżałowanej pamięci Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego, Pasterza Siedleckiego. Podziwiałem Jego zdolności przed laty zgórą czterdziestu, ceniłem sprawną Jego działalność kapłańską przed wielką wojną światową, z radością dowiedziałem się o zasłużonym wyniesieniu Jego na Stolicę Biskupią, cieszyłem się Jego względami na tym wysokim stanowisku, a nigdy nie pomyślałem, że wypadnie mi opłakiwać Jego zgon przedwczesny. Odczuwam żalobę diecezji Siedleckiej i Przświetnej Kapituły Katedralnej. Wiem jak żywo Wasza Ekscelecja odczuwał cios, spowodowany tą śmiercią niespodzianą. Ze zbolełym sercem proszę Ekscelencję przyjąć moje żywe współczucie i łaskawie je poświadczyć wobec Przświetnej Kapituły Katedralnej Siedleckiej. Mam ufność w Bogu, że diecezja Siedlecka niedługo pozostanie osieroconą a przyszedłemu jej Pasterzowi wraz z najserdeczniejszymi życzeniami, składam mój hołd i pozostaję z najgłębszym dla Waszej Ekscelencji szacunkiem.

Ks. Piotr Franciszek Buczyński, M. S. C.
biskup tytularny olimpijski.

Luck.

Kapituła Łucka gorąco współczuje diecezji Podlaskiej z powodu zgonu nieodżałowanego Jej Pasterza, za duszę Jego się modli. Na pogrzebie reprezentować będzie Kapitułę Łucką Kanonik Szych.

(—) Infułat Skalski.

Poznań.

Zmarłego Arcypasterza, polecając miłosierdziu bożemu, ślemy Kapitulę katedralną wyrazy serdecznego współczucia.

Kapituła Metropolitalna Poznańska
(—) Infułat Ruciński, Prałat, Dziekan

Stanisławów.

Wyrazy najgłębszego współczucia z powodu śmierci nieodżałowanego Arcypasterza Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego zasyla

Gr.-Kat. Kapituła Stanisławowska.

Lwów.

Najserdeczniejsze wyrazy współczucia z powodu zgonu Jego Ekscelencji Biskupa Henryka Przeździeckiego przesyła, polecając duszę Zmarłego w modlitwach swoich miłosierdziu Bożemu

Lwowska łacińska Kapituła Metropolitalna.

Roma.

Przejęty zgonem Pasterza diecezji, imieniem Zgromadzenia Marianów, wyrażam najgłębsze współczucie.

(—) Cikoto, Przełożony generalny

Rzym.

Ku naszej wielkiej boleści dotarła do nas żałobna wieść o nagłej śmierci ś. p. Ks. Biskupa Przeździeckiego, którego przed niespełna miesiącem mieliśmy szczęście gościć w murach Instytutu Polskiego w Rzymie.

Imieniem moich alumnów i własnym przesyłam Waszej Ekscelencji, Kapitułe i całej Diecezji najgłębsze wyrazy współczucia i żalu z powodu tak bolesnej straty.

Ze czcią całuję dłonie Waszej Ekscelencji i pozostaję z wyrazami najgłębszego poważania.

Oddany sługa w Chrystusie Panu

(—) Ks. Dr Józef Młodochowski
Rektor Pap. Instytutu Polskiego.

Rzym.

Na ręce Waszej Ekscelencji oraz JW. XX. Prałatów i Kanoników Kapituły Podlaskiej przesyłam z okazji zgonu J. Ekscelencji X. Biskupa Ordynariusza ś. p. Henryka Przeździeckiego wyrazy najszczerzego współczucia i żalu. Od szeregu lat mogłem z bliska patrzeć na Jego gorliwą, szeroko zakreśloną działalność arcybiskupią w diecezji i poza granicami tejże. Mimo choroby ciężkiej, która Mu w ostatnim czasie często prawie że uniemożliwiała pracę, trwał mężnie na posterunku, czego najlepszym dowodem Jego ostatnia podróż do Rzymu i śmierć na wizytacji pasterskiej! Bóg sam niechaj będzie Jego nagrodą w niebie! Za duszę ś. p. X. Biskupa Henryka odprawię mszę św. oraz pamiętać będę o Nim zawsze w memento mortuorum.

Z wyrazami najgłębszej czci i poważania pozostaje Excellentissimo Domini et Illustrissimorum DD. Capitularium in Domino, addictissimus servus

(—) X. Stanisław Janasik
audytor św. Roty rzymskiej.

Sanok.

Wzruszony do głębi nagłym zgonem nieodżałowanego ś. p. Biskupa Podlaskiego, wielce zasłużonego dla Kościoła Arcybiskupa, wielkiego szermierza akcji unijnej, przesyłam na ręce Waszej Ekscelencji najszczerze współczucie dla Biskupiej Kapituły, dla kleru i dla wiernych podlaskiej Diecezji.

W modlitwach modlę się o spokój duszy wielkiego Arcybiskupa.

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego szacunku i zapewnienia o prawdziwym oddaniu.

(—) Ks. Medwecki.

Pińsk.

Łącząc się w modlitwach Kapituła Pińska przesyła Prześwietnej Kapitulie Podlaskiej wyrazy szczerego współczucia i żalu z powodu zgonu ś. p. Księdza Biskupa Przeździeckiego, powiadamiając, że reprezentować ją będą na pogrzebie księża prałaci asystujący Jego Ekscelencji Biskupowi Ordynariuszowi Pińskiemu.

Kapituła Katedralna Pińska.

Warszawa.

Całym sercem łączymy się w żałobie jaka okryła Kapitułę i diecezję. Niestety nie mogę przybyć z powodu wizytacji parsterskiej.

Delegaci Kapituły.

Pelplin.

Dziękujemy Waszej Ekscelencji i wszystkim Członkom Kapituły Podlaskiej, że łaskawie nas powiadomiliście o zgonie Waszego Ordynariusza X. Biskupa Henryka Przeździeckiego. Łączymy się Wami w żałobie z powodu zgonu tak wybitnego Biskupa, prosimy Boga by rychło przyjął duszę Zmarłego Biskupa do wiecznej chwały swojej.

Kapituła Katedralna Chelmińska.

—| Ks. Dominik, dziekan Kapituły

—| Ks. Bartkowski, prepozyt.

Gniezno.

Gnieźnieńska Kapituła Metropolitalna, przejęta głębokim żalem z powodu śmierci ś. p. Ks. Biskupa Przeździeckiego, przesyła Prześwietnej Kapitulie Katedralnej wyrazy szczerego współczucia.

Dziekan Kapituły Metropolitalnej

—| Ks. St. Krzeszkiewicz.

Kraków.

Z powodu zgonu nieodżałowanej pamięci Księdza Biskupa wyrazy najgłębszego współczucia przesyła

Kapituła Metropolitalna Krakowska.

Poznań.

Prześwietnej Kapitulie przesyłamy z powodu śmierci nieodżałowanego Arcypasterza ś. p. X. Biskupa Przeździeckiego wyrazy najserdeczniejszego współczucia.

Kapituła Kolegiaty Poznańskiej

X. Paweł Steimetz, prałat prepozyt.

Misłoslaw.

Pozwalam sobie przesłać Prześwietnej Kapitulie z okazji przedwczesnej śmierci J. E. ś. p. Ks. Biskupa dr Henryka Przeździeckiego wyrazy mego najserdeczniejszego współczucia, łącząc równocześnie zapewnienie wiernej pamięci w modlitwie za duszę Dostojnego Arcypasterza diecezji Podlaskiej. Przy tej okazji łączę wyrazy najgłębszej czci i hołdu.

—| Ks. Leon Lagoda, prałat.

Warszawa.

Wyrazy serdecznego współczucia z powodu śmierci Biskupa Przeździeckiego i zapewnienie modlitw.

—| Ksiądz Balut.

Warszawa.

Z powodu bolesnej straty Arcypasterza składam w imieniu wydziału teologicznego wyrazy głębokiego współczucia.

—| Ksiądz Chojnacki.

Lwów.

Z powodu zgonu wielce zasłużonego Arcypasterza zasylam wraz z tutejszą Kapitułą wyrazy współczucia. Na pogrzeb przyjadę w poniedziałek rano ze mszą św.

—| Ksiądz Kajetanowicz.

Kraków.

Głęboko wzruszony nagłą śmiercią na placówce ś. p. X. Biskupa Przeździeckiego przesyłam wyrazy głębokiego współczucia. Mszę św. za zmarłego Arcypasterza niezadługo odprawię.

Z najgłębszą czcią oddany w Chrystusie sługa

X. Mateusz Jeż.

Krynica.

Zgon Arcypasterza odczuwamy boleśnie. Ekscelencja raczy przyjąć wyrazy głębokiego współczucia.

Ks. Duchniewicz.

Wilno.

Przyłączam się do modlitw za duszę Zmarłego

Ks. Meysztowicz.

Rzym.

Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie dowiedziało się z wielkim żalem o zgonie Najdostojniejszego Pasterza diecezji Podlaskiej.

Przed niedawnymi jeszcze dniami mieliśmy zaszczyt gościć trzykrotnie Zmarłego Pasterza.

Imieniem tegoż Kolegium Polskiego przesyłam Waszej Ekscelencji oraz Przświetnej Kapitulie Katedralnej wyrazy głębokiego współczucia w tej wielkiej stracie, jaką poniosła diecezja Podlaska. Równocześnie zapewniamy Waszą Ekscelencję o modlitwach za piękną duszę ś. p. Księdza Biskupa Przeździeckiego.

Z najgłębszą czcią

|—| X. Andrzej Wronka

Rektor Papieskiego Kolegium Polskiego.

Welehrad.

Apostolat św. Cyryla i Motodego, zebrany na pierwszy swój zjazd wiosenny w Welehradzie, dowiedział się z największym bólem serca o rychłym zgonie ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, który tyle razy uczestniczył w Zjazdach Welehradzkich. Wobec tego wyrażamy Najczcigodniejszej Kapitulie głębokie współczucia z powodu śmierci tak znakomitego męża, którego pobożną pamięć zawsze przechowamy z uczuciem wdzięczności.

W Najświętszym Sercu całkowicie oddani

|—| podpisy prezesa i sekretarza,

Rzym.

Waszej Biskupiej Mości i całej Kapitulie Siedleckiej przesyłam w imieniu wszystkich moich braci zakonnych Studyckiej Reguły — oraz w imieniu własnym:

Najszczerze wyrazy współczucia z powodu zgonu ś. p. Najprzewielebniejszego Ks. Biskupa Przeździeckiego.

Niech Bóg Dobry i Wielki przyjmie duszę Wiernego Swego Sługi w radości Królestwa Niebios!

Z wyrazami najgłębszej czci zostaję powolnym sługą w Chr. Panu.

|—| Ks. Klemens ihumen Studytów.

Warszawa.

Składamy wyrazy głębokiego współczucia z powodu zgonu Arcypasterza, Męża Wielkiego serca i ducha.

|—| Zgromadzenie PP. Kanoniczek.

Poznań.

Z powodu zgonu Biskupa Ordynariusza, J.E.Ks. Przeździeckiego Naczelny Instytut Akcji Katolickiej przesyła wyrazy najgłębszego współczucia. Z głębokim szacunkiem.

|—| Ks. Marlewski.

Poznań.

Prezydium Papieskich Działań Rozkrzewienia Wiary i świętego Piotra Apostoła dla duchowieństwa rodzimego łączy się z diecezją Podlaską w żalu i smutku po zgonie Jej Arcypasterza ś. p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego i wyraża z tego powodu Waszej Eksceleńcji oraz Prześwietnej Kapitułce Katedralnej zapewnienie szczerego współczucia.

Wasza Eksceleńcja raczy przyjąć wyrazy najgłębszej czci i hołdu

w.z. X. Antoni Gryczka sekr. gen. P.D.W.
i P. D. św. Piotra Ap. dla duch. rodzim.

Kraków.

Wyrazy głębokiego współczucia z powodu straty ukochanego Pasterza składa w imieniu wdzięcznego Nazaretu.

Przełożona Zgromadzenia.

Wszystkie Siostry Polki z naszą Czcigodną Siostrą Asystentką, M. Władysławą Daniewską, łączą się z nami w przesłaniu Waszej Eksceleńcji ponownie wyrazów głębokiego współczucia oraz najgłębszej czci zakonnej i prosząc pokornie o Jego pasterskie błogosławieństwo.

Pozostajemy Waszej Eksceleńcji pokorne w Chrystusie córki i sługi:

Siostra Maria Czesława Ławecka.

Siostra Maria Józefa Hołubówna.

Siostra Maria Weronika Nowicka

z Nawiedzenia N.M.P.

Niech Bóg pochwalony będzie!

Raris.

Na ręce Jego Eksceleńcji pozwalam sobie przesłać w imieniu Duchowieństwa Polskiego we Francji wyrazy najserdeczniejszego współczucia z powodu śmierci Ordynariusza Diecezji Siedleckiej Jego Eksceleńcji Ks. Biskupa Przeździeckiego, który dał nam tyle dowodów swojej życzliwości i przywiązania. Przypominamy pamięć we mszy świętej i kapłańskich pacierzach.

Dla Jego Eksceleńcji łączę wyrazy najgłębszej czci.

Ks. Dr Fr. Cegiłka

kierownik Pol. Misji Kat. we Francji.

Poznań.

Wobec nagłego zgonu ś.p. Księdza Biskupa Ordynariusza pozwalamy sobie przesłać wyrazy szczerego współczucia. Odczuwamy

stratę Jego tym boleśniej, ponieważ od szeregu lat był idei trzeźwościowej zdecydowanym i szczerym orędownikiem, a centrali naszej okazywał niezwykłą życzliwość.

W imieniu zarządu głównego
Dr Andrzej Wojtkowski, prezes
Ks. T. Galdyński, dyrektor.

Poznań.

Głęboko poruszeni żałobą, która dotknęła Diecezję Podlaską przesyłamy wyrazy najgłębszego współczucia i żalu z powodu zgonu wielkiego Arcypasterza.

Katolicki Związek Męski.
Potworowski, Prezes
Gniazdowski, Dyrektor Zw.

Roselands.

Wczoraj doszła nas wieść żałobna o nastąpionej śmierci nieodżałowanego Księdza Biskupa Przeździeckiego. Wiadomość ta głęboko zasmuciła nasze serca, które z tylu względów poczuwają się do uczuć wdzięczności dla tego dobrotliwego Ojca i troskliwego Pasterza naszej ukochanej Diecezji Podlaskiej. Pojmujemy również dobrze jaką boleścią dla Waszej Ekscelencji i dla całego Duchowieństwa był tak nagły i niespodziewany cios, jakim nas dotknęła ręka Boża i pozwalamy sobie wyrazić nasze najgłębsze współczucie, któremu towarzyszą i towarzyszyć będą na przyszłość gorące modlitwy za spokój duszy ś.p. Księdza Biskupa Przeździeckiego i nie mniej gorące prośby, aby Bóg wspierał Swą łaską i pomocą Waszą Ekscelencję i tych wszystkich, którym w dalszym ciągu przypadnie prowadzić dalej zbożną pracę Zmarłego na niwie Chrystusowego Kościoła.

Ten najdostojniejszy i tak bardzo zasłużony Pasterz był jednocześnie i naszym najłaskawszym Ojcem. Przez zrzadzenie Opatrzności miałyśmy bowiem tę pociechę, że przed laty 11, towarzysząc Jego Eminencji Kardynałowi Kakowskiemu w podróży do Anglii, Ks. Biskup Przeździecki odwiedził Roselands i do nas Polek specjalnie przemawiał w sali Zgromadzenia, utwierdzając nas w miłości naszego świętego powołania i wskazując na jego wielkie cele. Te Jego słowa wraz ze wszystkimi listami, jakie potem corocznie wraz ze swym błogosławieństwem w okresie Świąt Bożego Narodzenia łaskawie nam przysyłał, zachowujemy jako drogą sercom naszym pamiątkę. Obecny smutek przywodzi tym żywiej na pamięć Opatrznościowe zetknięcie nasze z Jego Ekscelencją, które przywiodło nas do upragnionej przystani świętego powołania i to w Zakonie specjalnie drogim Najśw. Sercu naszego Boskiego Oblubieńca. Te wspomnienia odnawiają w nas uczucia wdzięczności dla Waszej Ekscelencji i pozwalają nam żywić nadzieję, że i na przyszłość znajdziemy w Nim zawsze serce ojcowskie, gotowe do udzielenia nam rady i pomocy. Nadzieja powrotu do Ojczyzny nigdy nie opuszcza serc naszych.

Zgromadzenie Klasztoru Nawiedzenia N.M. Panny
w Roselands, Walmer, England, Kent.

Skórzec.

Na wiadomość o niespodziewanej śmierci Najdostojniejszego Ks. Biskupa Ordynariusza, umierającego jak prawdziwy Pasterz na posterunku przy pracy, łączymy się w smutku i żałobie z Prześwietną Kapitułą, duchowieństwem i diecezją, składamy wyrazy uczuć i bólu z racji tej bolesnej straty oraz przyrzekamy modły za duszę.

Przełożony Klasztoru X.X. Marianów w Skórcu
Ks. Jan Serefyński

Roselands.

Doszła nas smutna wieść, diecezja Siedlecka została dotknięta boleśnie stratą swego ukochanego Pasterza, który pomimo nadwątłego zdrowia do końca poświęcił swe życie dla dobra dusz. W tej smutnej okoliczności niech Wasza Ekscelencja raczy przyjąć nasze szczere i pobożne kondolencje z zapewnieniem pokornych modłów za duszę ś. p. Biskupa, którego dobroć mogliśmy podziwiać podczas Jego wizyty w naszym Klasztorze w 1926 r.

Poczuwając się do obowiązku modlenia się za duszę ś. p. Zmarłego, ze względu na tak żywą pamięć, jaką pozostawił ś. p. Ks. Biskup wśród nas, będziemy pamiętały przed Panem, który Go wynagrodzi za życie całe poświęcone Jego służbie, a ś. p. Zmarły Ksiądz Biskup wstawiać się będzie w intencji naszego Zgromadzenia.

Niech Wasza Ekscelencja raczy przyjąć zapewnienia naszych uczuć, głębokiej czci i szacunku.

Oddana Waszej Ekscelencji bardzo pokorna córka i służebnica w Chrystusie Panu.

Sr. M. Agnes Broune Przełożona Wizytek

Niech Wasza Ekscelencja raczy mi wybaczyć, że dopiero dzisiaj pragnę wyrazić moje bolesne współczucie z powodu śmierci ś. p. Księdza Biskupa Przeździeckiego. Przez wdzięczność za wszystko dobre co mi uczynił ś. p. Zmarły, poczuwam się do obowiązku, aby specjalnym modłom polecić ś. p. Jego Ekscelencję oraz biore udział w żałobie całej diecezji Podlaskiej.

Upraszam Waszą Ekscelencję, by raczył przyjąć moje kondolencje z największą czcią jako też mej córki Teresy i mego syna hrabiego Jerzego Jezierskiego.

Waszej Ekscelencji pokorna sługa

Karolina de Bourbon Hrabina André Zamoyska
Księżna obojga Sycylii

Siedlce.

Zamiast wieńca na trumnę ś. p. Księdza Biskupa Ordynariusza Diecezji Podlaskiej Henryka Przeździeckiego, Korpus Oficerów i Podoficerów garnizonu Siedlce składa kwotę sto złotych.

Rodzina Wojskowa dziesięć złotych na cele Towarzystwa Caritas.

Komendant Garnizonu Werobej pułkownik.

Poznań.

Prześwieatnej Kurii Biskupiej przesyłam wyrazy najgłębszego współczucia wobec zgonu wielkiego Biskupa diecezji Podlaskiej.

Józef Żychliński.

Kock.

Prosimy Waszą Ekszelencję o przyjęcie wyrazów najgłębszego współczucia po stracie naszego nieodżałowanego Arcypasterza. Łączymy się w modlitwie za Jego zacną świętą duszę.

Józefowie Żółtowski z córką.

Lublin.

Łącząc się w ogólnej żałobie po zgonie Księdza Biskupa Podlaskiego ś.p. Henryka Przeździeckiego przesyłam Prześwieatnej Kapitułe wyrazy głębokiego żalu i współczucia imieniem własnym i Sądu Okręgowego Lubelskiego.

Dr Bryła, Prezes Sądu.

Warszawa.

Zechce Wasza Ekszelencja przyjąć wyrazy mego prawdziwego żalu z powodu żałoby, jaka okryła całą diecezję i wyrazy najgłębszej czci.

Zofia z Potockich Władysławowa Jezierska.

Warszawa.

Łącząc się z żałobą całej diecezji prosimy aby Wasza Ekszelencja zechciał przyjąć uczucia naszego szczerego żalu a wyrazy głębokiej czci dla Waszej Ekszelencji.

Arturowie Potoccy.

Warszawa.

Na ręce Waszej Ekszelencji przesyłam wyrazy głębokiego żalu z powodu zgonu Księdza Biskupa Podlaskiego.

Stanisław Janicki.

Siedlce.

Dla uczczenia nieodżałowanego swego Opiekuna, Najdostojniejszego Arcypasterza, Jego Ekszelencji Księdza Biskupa, Henryka Przeździeckiego — więźniowie Siedleckiego Więzienia składają kwotę 67 zł 34 gr na F. O. N.

St. Luczak, Naczelnik Więzienia.

Luków.

Wyrazy najgłębszego współczucia i żalu z powodu osierocenia Diecezji przez Jej pierwszego a tak bardzo zasłużonego Arcypasterza przesyłają

Dyrekcja, grono Nauczycielskie i Młodzież
prywatnego Liceum i Gimnazjum żeńskiego
w Lukowie.

Warszawa.

Składam wyrazy współczucia Waszej Ekscelencji i Wysokiej Kapituły wobec zgonu świętej pamięci Księdza Biskupa Przeździeckiego, człowieka wielkiej wartości i wielkich zasług.

Antoni Ponikowski.

Terespol n/B.

Przesyłam na ręce Waszej Ekscelencji wyrazy współczucia z powodu bolesnej straty, jaką poniosła diecezja.

Kuczewski.

Warszawa.

Z powodu zgonu Biskupa Przeździeckiego wyrazy głębokiego współczucia przesyła

Wacław Grabowski.

Warszawa.

Dotknięty smutną wiadomością o śmierci nieodżałowanego Biskupa męczénskiej Ziemi Podlaskiej, składam wyrazy głębokiego współczucia.

Orlik-Rückemann, Gen. Bryg.

Siedlce.

Prosimy bardzo Waszą Ekscelencję o przyjęcie wyrazów najgłębszego współczucia wobec zgonu Biskupa Henryka Przeździeckiego, wielkiego serca Człowieka i Kapłana.

Aleksander Zygmunt Agnieszka Chrzanowscy.

Lublin.

Zechce Wasza Ekscelencja przyjąć wyrazy prawdziwego żalu z powodu straty, jaką poniosła Diecezja Podlaska przez śmierć ś. p. Księdza Biskupa Przeździeckiego.

Kurator Klebanowski.

Warszawa.

Z powodu bolesnej straty, jaka dotknęła diecezję, składam na ręce Waszej Ekscelencji wyrazy najserdeczniejszego współczucia.

Paciorkowski, wojewoda warszawski.

Radzyń Podlaski.

Głęboko przejęci zgonem Duszpasterza Diecezji Podlaskiej składamy wyrazy hołdu i czci dla pamięci zmarłego.

Zarząd powiatowy Stronnictwa Narodowego
w Radzynie.

Warszawa.

Głęboko przejęty ciężką żałobą Podlasia łączę się z całym krajem w hołdzie czci dla pierwszego pasterza odrodzonej diecezji, który życie położył w ofierze gorliwości apostolskiej, stąd proszę o przyjęcie wyrazów najżywszego żalu i współczucia dla osieroconej diecezji,

Profesor Ludwik Górski.

Warszawa.

Z powodu zgonu Jego Ekscelencji Księdza Biskupa w głębokim smutku łączą się

Wychowankowie gimnazjum.

Wohyń.

W bolesnej chwili osierocenia diecezji podlaskiej po zgonie ś. p. Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego, przesyłam na ręce Jego Ekscelencji wyrazy szczerego i głębokiego żalu.

Halina Zaorska

Prezesa Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet.

Warszawa.

Z powodu zgonu nieodżałowanej pamięci Biskupa diecezji podlaskiej składam na ręce Waszej Ekscelencji wyrazy głębokiego żalu.

Frąckiewicz, poseł ziemi siedleckiej.

Siedlce.

Na wieść po zgonie biskupa Henryka Przeździeckiego Zarząd Okręgowy Podlaski Stronnictwa Narodowego składa na ręce Waszej Ekscelencji wyrazy najgłębszej czci dla świętej i niezapomnianej pamięci Wielkiej Miary Kapłana, pierwszego w Odrodzonej Polsce Arcypasterza Podlasia,

Chrzanowski, Kuczewski, Jakoby.

Gostyń.

Proszę Waszą Ekszelencję o przyjęcie wyrazów najgłębszego współczucia z powodu zgonu Dostojnego Pasterza diecezji Podlaskiej.

Edward Potworowski.

Rzym.

Dziś dowiedziałem się o śmierci ś.p. Biskupa Henryka. Jaka wielką szkodę poniosła diecezja, tracąc swego gorliwego Pasterza. Z głębi serca współczuwam Waszej Ekszelencji, Prześwietnej Kapituł*e* i Wielebnemu duchowieństwu, a także i wiernym, a za duszę ś.p. Biskupa Henryka się modlę.

Kreśląc ze czcią najgłębszą całuję ręce Waszej Ekszelencji i modlitwom Jego się polecam.

Uniżony sługa

Ignacy dub Dubowski.

Luków.

Nie będąc w stanie z powodu niedomagania na zdrowiu przybyć na pogrzeb ś.p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego, mam zaszczyt złożyć Jego Ekszelencji, jako Zarządcy Osieroconej Diecezji, wyrazy głębokiego żalu z powodu zgonu Najdostojniejszego Arcypasterza.

Sługa

Leon Nowacki.

Warszawa.

Głęboko poruszony wiadomością o śmierci nieodżałowanej pamięci Wielkiego Pasterza Podlaskiego, ośmielam się do rąk Ekszelencji złożyć wyrazy najgłębszej i najserdeczniejszej czci i żalu.

Szczerze oddany

St. Korwin Piotrowski, adwokat.

Warszawa.

Wzruszone do głębi serca i zasmucone żałobną wiadomością o śmierci ś.p. Najdostojniejszego Pasterza, wyrażamy Prześwietnej Kurii, swoje prawdziwe i głębokie współczucie z powodu tak bolesnej straty dla całej diecezji. Nie tylko Podlasie, lecz i cała Polska ponosi z odejściem Najczcigodniejszego Pasterza niepowetowaną stratę. Był On Tym, który w najcięższych chwilach Ojczyzny, służył jej ofiarnie. Z wdzięcznością wspominamy ś.p. Najczcigodniejszego Księdza Biskupa troskę o Zgromadzenie nasze w czasie inwazji bolszewickiej, oraz miłość ojcowską dla dziatwy szkolnej, podczas wizytacji pasterskiej w Łukowie. Łączymy się w gorących modłach za spokój duszy ś.p. Księdza Biskupa. Z głęboką czcią Zgromadzenie Sióstr Pocieszycielek Serca Jezusowego.

Przełożona Generalna Janina Wolska.

Sekretarka Natalia Lembkówna.

Lwów.

Dowiedziawszy się w Rzymie o wielkim smutku, jaki ogarnął Podlaską diecezję po śmierci Ordynariusza, spieszę przesłać moje najszczerze współczucie i zapewnienie modlitw za duszę Zmarłego ś.p. biskupa Henryka Przeździeckiego.

W Chrystusie Panu oddany

Ks. Józef Slipyi rektor akadem.

Siedlce.

Przesyłam tą drogą ubolewanie w związku ze śmiercią Nieodżałowanego i Czcigodnego Duszpasterza Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Przeździeckiego człowieka o wielkiej i szlachetnej duszy i wielkiego patrioty Polaka.

Józef Rubinsztejn.

Warszawa.

Wyrazy najgłębszego współczucia dla Waszej Ekscelencji i Kapituły Katedralnej.

Antoniowa Górka.

Stanisławów.

Głęboko dotknięci zgonem Ekscelencji Biskupa Przeździeckiego przesyłamy na ręce księdza prałata wyrazy szczerego żalu i współczucia.

Korabińscy.

Warszawa — Sejm.

Z prasy dzisiejszej dowiedziałem się o zgonie J. E. Ks. Biskupa Przeździeckiego. Spieszę więc złożyć na dostojne ręce Waszej Ekscelencji wyrazy szczerego żalu i współczucia z powodu żałoby, jaka niespodziewanie okryła męczeńską i umiłowaną przez Boga ziemię Podlaską. Zapewniając, że uczestniczę sercem w głębokiej żałobie narówni z mieszkańcami tej ziemi — łączę wyrazy synowskiego przywiązania i kreślę się z poważaniem.

Roman Sas Jaworski

b. oficer Ewidencyjny w Janowie Podlaskim.

Luków.

Nie będąc w stanie z powodu niedomagania na zdrowiu przybyć na pogrzeb ś.p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego, mam zaszczyt złożyć Jego Ekscelencji, jako Zarządcy Osieroconej Diecezji, wyrazy głębokiego żalu z powodu zgonu Najdostojniejszego Arcypasterza.

Sluga Leon Nowacki.

Warszawa.

Księża Marianie z powodu zgonu Najukochańszego Arcypasterza osieroconej diecezji, na ręce Waszej Ekscelencji przesyłają wyrazy najgłębszego współczucia.

Prowincjał.

Poznań.

Z wielkim smutkiem dowiedziałem się z pism o nagłej śmierci, wśród pracy apostolskiej, Arcypasterza ś.p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego.

Nie mogąc osobiście przybyć na pogrzeb, z powodu odbywanej wizytacji, ręce Waszej Ekscelencji całuję i łącząc wyrazy czci i poważania, proszę o pamięć przed Bogiem.

Sługa w Ch. najniższy.

Ks. Emil Życzkowski T.J.

Warszawa.

Księża Salezjanie przesyłają wyrazy najgłębszego współczucia z powodu zgonu nieodżałowanego Arcypasterza diecezji Podlaskiej, zanosząc wdzięczne modły o spokój Jego pięknej duszy.

Ks. Plywaczyk Prowincjał.

Kosów.

Na ręce Waszej Ekscelencji składam Kapitulę Diecezjalnej wyrazy najszczerzej kondolencji, najgłębszego żalu w żałobie, która okryła Diecezję Podlaską przez zgon jej pierwszego Arcypasterza Odrodzonej Ojczyzny. Modłę się o wysoki stopień Glorii niebieskiej dla Tego, który za życia wyświadczył tyle łask i dobrodziejstw.

Józef Górski.

Kielce.

Waszej Ekscelencji i Prześwieatnej Kapitulę Katedralnej, pogrążonym w bólu i smutku sierocym, serdecznie współczujemy bo i nasze serca boleśnie zraniła śmierć Biskupa Henryka.

XX. Gawroński i Borkowski.

Sandomierz.

Waszej Ekscelencji na Jego ręce Prześwieatnej Kapitulę diecezji, biorąc całym sercem udział w żałobie i modłach, składamy w imieniu Akcji Katolickiej Sandomierskiej wyrazy głębokiego współczucia.

Ksiądz Krawczyk.

Kraków.

Z hołdem głębokiej czci śle zgromadzenie księży misjonarzy wyrazy prawdziwego współczucia, modląc się za zmarłego Arcypasterza.

Ksiądz Kryska.

Warszawa.

Katolicka Agencja Prasowa łączy się z diecezją Podlaską w serdecznym żalu i bólu z powodu zgonu świętej pamięci Biskupa Przeździeckiego, nieustrudzonego i nieodżałowanego Arcypasterza.

Ksiądz Kaczyński.

Lublin.

Dotknięci głęboko żalobną wieścią łączymy się w bólu z Prześwietną Kapitułą i osieroconą diecezją po stracie Ukochanego Pasterza. Oddajemy Jego świetlanej postaci hołd serc synowskich i ślemy do Boga gorące modły o wieczną dla Niego szczęśliwość.

Studenci Diecezji Podlaskiej
z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Poznań.

W głębokim odczuciu bolesnej straty jaką ponosi diecezja siedlecka z powodu zgonu swego Pasterza, składamy wyrazy najszczerzego żalu i współczucia.

Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej,
Suchnicka Prezeska, Sobkowiakówna Dyrektorka.

Sobolew.

W imieniu własnym oraz w imieniu całej rodziny Junosza-Gzowskich, zamieszkałej na terenie diecezji Podlaskiej, składam osieroczonej Kurii swe kondolencje z powodu śmierci Arcypasterza Naszego, ś.p. ks. Biskupa Henryka Prus-Przeździeckiego. Odszedł od nas Kapłan Wielki, imię którego zapisane w historii Kościoła Rzymsko-Katolickiego na zaszczytnym miejscu. Jako Polak i gorący Patriota, zasłużył się też Ojczyźnie Naszej, która Jego nieobecność w dzisiejszej historycznej chwili boleśnie odczuje. Głośniejsze niech biją żałobne dzwony na całym naszym Męczeńskim Podlasiu, niech gorąca modlitwa zjednoczy nas wszystkich u Trumny Wielkiego Biskupa.

Aleksander Junosza-Gzowski.
Dziennikarz-literat i obrońca sądowy.

Hrubieszów.

Z powodu śmierci Jego Eksceleńcji Księdza Biskupa Przeździeckiego ślę wyrazy prawdziwego żalu i współczucia.

St. Lobacz.

Warszawa.

Głęboko wzruszony śmiercią znakomitego kapłana, prawego człowieka i niezapomnianego przyjaciela ś.p. Biskupa Przeździeckiego, przesyłam wyrazy hołdu i współczucia Dostojnej Kapitułce Podlaskiej.

Adwokat Stanisław Wilczyński.

Siedlce.

Z powodu nieodżałowanego zgonu Ekscelencji Księdza Biskupa ś.p. Henryka hr. Przeździeckiego, składam w imieniu swoim i pracowników Dyrekcji Lasów Państwowych okręgu Siedleckiego, wyrazy prawdziwego współczucia i żalu.

Ferdynand Buchta.

Siedlce.

Dla uczczenia nieodżałowanej pamięci Najdostojniejszego Arcypasterza Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego, funkcjonariusze Straży Więziennej Więzienia w Siedlcach wpłacają kwotę 50 zł. na FON.

Stanisław Luczak.

Warszawa.

Boleśnie dotknęła nas, żołnierzy armii gen. Józefa Hallera, wiadomość o nagłym zgonie ś.p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego. Ś.p. Zmarły, był jednym z tych, który stał najbliżej pierwszych zaczątków tworzącej się armii niepodległej Polski i ten bliski i serdeczny stosunek do żołnierza polskiego zachował podczas całej swej działalności na wysokim stanowisku Włodarza wskrzeszonej i męczeńskiej diecezji podlaskiej.

Zachowamy na zawsze we wdzięcznej pamięci te dowody serdecznego stosunku, z jakim odnosił się do naszego Wodza, zwłaszcza w pamiętnym 1920 r., jak i do nas, Jego żołnierzy, którym czuł się bliski zarówno w dobrej jak i w złej ich doli.

Prezes Zarządu Głównego
Dr Izydor Modelski,
dypl. płk. w s. s.

Wiceprezes Zarządu Głównego

Julian Malinowski.
mjr w s. s.

Sekretarz Generalny
Leon Borówko

Warszawa.

Imieniem Zarządu Głównego Stronnictwa Pracy prosimy o przyjęcie wyrazów głębokiego żalu i serdecznego współczucia z powodu zgonu ś.p. Księdza Biskupa Henryka Przeździeckiego.

Ze wszechmiar wybitna i owocna działalność, jaką na swym posterunku pracy duszpasterskiej i społecznej rozwijał Zmarły Dostojnik Kościoła przekraczała znacznie granice powierzonej Jego pieczy diecezji. Każdy Jego list pasterski, każde wystąpienie publiczne było aktem rzadkiej w dzisiejszych czasach odwagi obywatelskiej, było przypomnieniem zasad, tak często obecnie zapomnianych lub zniekształcanych. To też strata przewodnika duchowego tej miary i o takim jak ś.p. Zmarły autorytecie, jest stratą, którą opłakuje nie tylko umiłowana przezeń diecezja, ale i ci wszyscy w Polsce, którzy w Kościele katolickim i jego wskazaniach widzą jedyny ratunek dla dzisiejszego pogrążonego w niepokoju i ciemnościach świata.

Za Zarząd Główny Stronnictwa Pracy

Sekretarz Generalny
Julian Malinowski.

P. O. Prezes:
Karol Popiel.

Lódź.

Powołany został przed oblicze Najwyższego Stwórcy Najprzewielebniejszy Pasterz Ksiądz Biskup Henryk Przeździecki, były prefekt, szlachetny i gorący opiekun szkół zgromadzenia kupców miasta Łódź. Osieroconej przez zgon swego przewodnika podlaskiej Kurii Biskupiej składają pogrążeni w wielkim bólu: Rada Opiekuńcza, Rada Pedagogiczna i młodzież naszych szkół wyrazy najgłębszego współczucia.

Antoni Idzikowski..

Warszawa.

Koło Siedlczan składa wyrazy głębokiego współczucia Duchowieństwu diecezji Podlaskiej i Społeczeństwu Podlaskiemu z powodu zgonu Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Podlaskiego Henryka Przeździeckiego.

Zarząd Kola.

Katowice.

Całej diecezji podlaskiej, okrytej żałobą po zgonie nieodżałowanego Arcypasterza, śp. Księdza Biskupa Ordynariusza Henryka Przeździeckiego, Prześwietnej Kurii Biskupiej i Kapitułe Katedralnej oraz wszystkim organizacjom katolickim, w szczególności Akcji Katolickiej wyrazy szczerego i głębokiego współczucia przesyłają.

Jan Kędzior, prezes

sekretarz generalny Marian Sławiński.

Siedlce.

Wyrazy głębokiego współczucia i żalu z powodu zgonu Jego Ekscelencji śp. Biskupa Podlaskiego Przeździeckiego zasyła w imieniu Rabinatu i społeczeństwa żydowskiego w Siedlcach.

Rabin S. Eichenstein.

Siedlce.

W imieniu tutejszego społeczeństwa żydowskiego składamy wyrazy serdecznego i głębokiego ubolewania z powodu zgonu Świętej Pamięci Biskupa Ordynariusza Henryka Przeździeckiego.

Zarząd Gminy Żydowskiej Siedlce.

Szpakowo.

poczta Kalinówka-Kościelna
pow. i woj. białostockie.

Choć może trochę spóźnione, lecz tym serdeczniejsze wyrazy współczucia składam z powodu śmierci Najdostojniejszego Pasterza Diecezji Podlaskiej Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego. Dostojnego Zmarłego poznałem po raz pierwszy, gdy w maju 1920 r., podczas

wizytacji kanonicznej w Siedlcach, w obecnej katedrze między innymi udzielił i mnie sakramentów bierzmowania, jako ówczesnemu uczniowi I kursu Państw. Seminarium nauczycielskiego męsk. Siedleckiego. Później jeszcze kilkakrotnie widywałem na uroczystościach kościelnych ś.p. Ks. Biskupa, jak również często dało się o Nim słyszeć w gazetach. Szczególnie ostatnio utkwily mi w pamięci piękne słowa Czcigodnego Pasterza z racji nabożeństwa żałobnego, które odprawił w katedrze siedleckiej za duszę ś. p. Romana Dmowskiego wodza ruchu narodowego i prawdziwego wskrzesiciela Polski, który pracą życia swojego wywalczył nam niepodległość, a i później do ostatka pracował dla dobra Matki Ojczyzny wzamian dla siebie nic nie żądając. A umarł pięknie z Bogiem Najwyższym pojednany, jak prawdziwy syn Matki Kościoła i Matki Ojczyzny. Za te piękne odważne słowa o ś.p. p. Romanie Dmowskim, o którym tu mimowoli wspomniałem, ale szczególnie za pracę pasterską, której całym sercem oddawał się zmarły Pasterz, niech mu będzie cześć, chwała i pamięć w sercach naszych. Jeszcze z za grobu swoim listem ostatnim odzywa się do kapłanów sobie podległych i do diecezjan wzywając ażeby mocno trzymali się wiary św. i troska się, ażeby Ojczyzna miła wolną była i aby powtórnie nie upadła. Doprawdy jakie to piękne i głębokiej treści słowa, jak potrzebne na dzisiejsze czasy. Choć nie należący do diecezji podlaskiej, bo pracuję w powiecie białostockim, a urodzony jestem na terenie wschodniego Podlasia w powiecie Bielsk-Podlaski, to jednak składam jeszcze raz wyrazy szczerego współczucia z powodu zgonu Pasterza, który udzielił mi sakramentu bierzmowania i który kochał wiarę św., Kościół i Ojczyznę stwierdzając to czynami i pracą, a w dniach ostatnich swym listem z za grobu przypieczętowując.

Jan Moczulski.

naucz. szkoły powsz.

(członek Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Powsz. w Polsce).

Poza tym kondolencje złożyli: b. premier Antoni Ponikowski, rektor Kazimierz Drewnowski, prof. Stefan Glaser, mecenas Marian Borzęcki, dyr. Stanisław Skonieczny, Stanisław Głowacki, Tomaszowie Czerwińscy, inż. Julian Koźmiński, ksiądz Trompeteler, Czesławowie Czerwińscy, Maria Reychowa, Wacław Czajkowski, Stefanostwo Zabłoccy, Rodkiewicz Maria i Czesław, Owczarscy Stanisławowie, Tadeuszowie Zawadzcy, Mieczysław Rettinger, Czesławowie Ziemkiewiczowie, Edw. Orthweinowie, Zofia Ośniałowska, Maria Ringowa, Kazimierz Sankowski, Anna Wiśniowska, Anna Hintz, Irena Zakrzewska, St. Jabłczyńska, N. Langowa, R. Stahl, J. Paderewski, Z. Wiorogórska, J. Mścichowski, H. Tarwidowa, Z. Wierzbicka, R. Karłowska, L. Krzewski, Adam hr. Rawicz, Tadeusz Krecher.

**Kapituła Katedralna Siedlecka czyli
Podlaska przesyła wyrazy serdecz-
nego podziękowania za cenne słowa
kondolencji z powodu zgonu nieod-
żałowanego ś. p. Biskupa
HENRYKA PRZEŹDZIECKIEGO
Arcypasterza Podlaskiego
i prosi o modlitwy za Jego duszę.**

Zamiast wieńców na trumnę ś. p. Biskupa Przeździeckiego.

Z polecenia Pana Starosty powiatu Siedleckiego St. Gulińskiego Wydział Powiatowy przesłał sto złotych na cele Diecezjalnego Instytutu „Caritas” zamiast wieńca na trumnę ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego.

— o —

Z polecenia Pana Prezydenta miasta Siedlec — Sławomira Łaguny, Zarząd Miejski zamiast wieńca ofiarował sto złotych na „Caritas”.

— o —

Korpus Oficerów i Podoficerów siedleckiego garnizonu w Siedlcach złożył na cele Instytutu Diecezjalnego „Caritas” sto złotych zamiast wieńca na trumnę ś.p. Biskupa Ordynariusza diecezji podlaskiej — Henryka Przeździeckiego.

— o —

Rodzina Wojskowa nadesłała pod adresem Instytutu Diecezjalnego „Caritas” dziesięć złotych, jako wyraz głębokiego hołdu dla śp. Biskupa Przeździeckiego, który całym swym życiem czynną miłość bliźniego rozżarzał.

— o —

P. Helena Ryszkowska, kierowniczką szkoły powszechnej Nr 3 w Siedlcach, zamiast wieńca na trumnę śp. Biskupa Henryka Przeździeckiego, ofiarowała na „Gniazdo” 15 zł.

— o —

Nowowyswięceni kapłani w Janowie Podlaskim przesłali 55 zł. na cele Diecezjalnego Instytutu „Caritas” w Siedlcach. Suma powyższa neoprezbiterów podlaskich jest hojnym darem, wyrażającym ich czynną miłość dla biednych, którą Zmarły Biskup całym sercem rozpałał na Podlasiu!

Diecezjalny Instytut „Caritas” przesyła drogim Kapłanom serdeczne i koleżeńskie „Bóg zapłać”.

— o —

Spółdzielnia rolnicza „Rolnik” w Siedlcach, zamiast wieńca na trumnę śp. Biskupa H. Przeździeckiego, ofiarowała na cele Instytutu Diecezjalnego „Caritas” 25 złotych.

— o —

Diecezjalny Instytut „Caritas” przesyła Szanownym Ofiarodawcom wyrazy szczerego podziękowania za tak hojne dary, przesłane na potrzeby charytatywne.

**Kapituła Katedralna Siedlecka czyli
Podlaska przesyła wyrazy serdecz-
nego podziękowania za cenne słowa
kondolencji z powodu zgonu nieod-
żałowanego ś. p. Biskupa
HENRYKA PRZEŹDZIECKIEGO
Arcypasterza Podlaskiego
i prosi o modlitwy za Jego duszę.**

Zamiast wieńców na trumnę ś. p. Biskupa Przeździeckiego.

Z polecenia Pana Starosty powiatu Siedleckiego St. Gulińskiego Wydział Powiatowy przesłał sto złotych na cele Diecezjalnego Instytutu „Caritas” zamiast wieńca na trumnę ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego.

— o —

Z polecenia Pana Prezydenta miasta Siedlec — Sławomira Łaguny, Zarząd Miejski zamiast wieńca ofiarował sto złotych na „Caritas”.

— o —

Korpus Oficerów i Podoficerów siedleckiego garnizonu w Siedlcach złożył na cele Instytutu Diecezjalnego „Caritas” sto złotych zamiast wieńca na trumnę ś. p. Biskupa Ordynariusza diecezji podlaskiej — Henryka Przeździeckiego.

— o —

Rodzina Wojskowa nadesłała pod adresem Instytutu Diecezjalnego „Caritas” dziesięć złotych, jako wyraz głębokiego hołdu dla ś. p. Biskupa Przeździeckiego, który całym swym życiem czynną miłość bliźniego rozżarzał.

— o —

P. Helena Ryszkowska, kierowniczką szkoły powszechnej Nr 3 w Siedlcach, zamiast wieńca na trumnę ś. p. Biskupa Henryka Przeździeckiego, ofiarowała na „Gniazdo” 15 zł.

— o —

Nowowyswięceni kapłani w Janowie Podlaskim przesłali 55 zł. na cele Diecezjalnego Instytutu „Caritas” w Siedlcach. Suma powyższa neoprezbiterów podlaskich jest hojnym darem, wyrażającym ich czynną miłość dla biednych, którą Zmarły Biskup całym sercem rozpałał na Podlasiu!

Diecezjalny Instytut „Caritas” przesyła drogim Kapłanom serdeczne i koleżeńskie „Bóg zapłać”.

— o —

Spółdzielnia rolnicza „Rolnik” w Siedlcach, zamiast wieńca na trumnę ś. p. Biskupa H. Przeździeckiego, ofiarowała na cele Instytutu Diecezjalnego „Caritas” 25 złotych.

— o —

Diecezjalny Instytut „Caritas” przesyła Szanownym Ofiarodawcom wyrazy szczerego podziękowania za tak hojne dary, przesłane na potrzeby charytatywne.

Apostoł jedności kościelnej.

Ks. Jan Urban T. J. w dwumiesięczniku „Oriens”, poświęconym sprawom religijnym Wschodu, złożył wymowny hołd zasługom ś. p. Arcypasterza na polu pracy unijnej:

„W zmarłym odszedł opiekun i obrońca akcji unijnej na Kresach wschodnich, życzliwy zwolennik wschodniego katolickiego obrządku. Chociaż urodzony w Warszawie, we wczesnym dzieciństwie zetknął się na wsi podlaskiej z unitami, prześladowanymi za wiarę po kasacie unii w 1875 r. Pozostały mu też na całe życie uczucia czci dla owych bohaterów wiary i sympatie dla tego obrządku, w którym w takiej wierności Kościołowi wychowali się. Zrządzeniem Opatrzności ks. Henrykowi Przeździeckiemu, po działalności na licznych innych stanowiskach — profesora seminarium, proboszcza i dziekana w Łodzi, po pracach w Radzie Stanu odradzającej się Polski, przypadło w udziale, w Ojczyźnie wskrzeszonej, wziąć w ręce pastorał w tej właśnie — wskrzeszonej również po 50 latach — diecezji Podlaskiej i urządzić ją do nowego życia.

Zasługi biskupa Przeździeckiego dla diecezji są rozmaite i ogromne — dość wspomnieć: urządzenie kapituły, seminarium wyższego w Janowie i niższego w Siedlcach, pomnożenie znaczne liczby parafii, ustawiczne wizytacje, gorące listy pasterskie. Na tym miejscu należy podkreślić szczególnie jego zasługi około wskrzeszenia obrządku unickiego. W tej diecezji czuł się następcą nie tylko dzielnych biskupów łacińskich Gutkowskich i Szymańskich, ale także unickich pasterzy Szumborskich, Kalińskich, których diecezja uległa rozbiciu i spustoszeniu. Po nad sto tysięcy potomków dawnych unitów powiększyło obecnie stan liczbowy katolików łacińskich, pozostało jednak parę dziesiątków tysięcy takichże potomków w prawosławiu, w które wciągnięci zostali ich dziadowie. Ułatwić im powrót do wiary ojców było szczególną troską nowego Pasterza Podlasia. To też, gdy z pośród nich zgłaszać się poczęli grupami potomkowie unitów, pragnący powrócić do Kościoła, ale z zachowaniem swego obrządku, ks. biskup Przeździecki uważał za swój święty pasterski obowiązek uwzględnić ich pragnienia. W 1923 r. opracował plan wskrzeszenia dawnych parafii unickich pod jurysdykcją biskupa łacińskiego. Plan został w Rzymie zatwierdzony i na inne diecezje kresowe rozszerzony. W diecezji Podlaskiej pierwsze parafie unickie powstały w 1924 r., w następnych latach liczba ich wzrosła do dziewięciu.

W tej dziedzinie zmarły Pasterz doznał nie jednej przykrości. Zawiedli jego zaufanie niektórzy księża, przyjęci do unii z prawosławia; akcja unijna spotkała się także z trudnościami z tej strony, z której wolno jej było oczekiwać życzliwości i pomocy. Ks. biskup Przeździecki nie dał się zrazić tym trudnościom. W obronie akcji unijnej wystąpił z osobnym obszernym listem pasterskim; kapłanów unickich gromadził co rocznie na osobne konferencje, na których pouczał ich, pocieszał w trudnościach, zachęcał do wytrwania.

W uznaniu kompetencji biskupa Przeździeckiego w sprawach wschodnich, Ojciec św. Pius XI powołał go na konsultora św. Kongregacji dla Kościoła wschodniego.

Do grobu odprowadzili zmarłego Pasterza z żalem wierni dwóch obrządków katolickich. Ta zgoda znalazła swój wyraz w nabożeństwach pogrzebowych, odprawianych w obu tych obrządkach". (Oriens, zeszyt 3, 1 czerwca 1939 r., str. 94).

W „Ruchu katolickim”, organie akcji katolickiej w Polsce — Nr 6 — r.b., str. 304 — czytamy, między innymi, następujące wspomnienie:

„Cała diecezja okryła się głęboką żałobą po śmierci swego pasterza ś.p. Ks. Biskupa Przeździeckiego... Był on równocześnie gorącym zwolennikiem unii, upatrując dziejową misję Polski odrodzonej w pojednaniu Kościoła wschodniego z zachodnim, a tym samym też i w zbliżeniu narodowości słowiańskich na wschodnich rubieżach Polski w ramach państwowości polskiej”.

Istotnie, zmarły ś.p. Arcypasterz był szczerym, oddanym i gorliwym apostołem jedności kościelnej. Zanim przystąpił do wskrzeszania parafii obrządku wschodniego w swej diecezji, bardzo dużo czasu poświęcał na poważne studia historyczno-teologiczne, dotyczące spraw Kościołów wschodnich, brał czynny udział w międzynarodowych konferencjach unijnych w Welehradzie i całą duszą współpracował ze ś.p. biskupem Zygmuntem Łozińskim w organizowaniu polskich Zjazdów unijnych w Pińsku. Na VI Zjeździe unijnym w Pińsku — w 1937 r. — wygłosił referat o Unii Florenckiej, wyrażając swe najwyższe pragnienie, aby w roku bieżącym uroczystie obchodzono w Polsce pięciowiekowy jubileusz zawarcia i podpisania unii we Florencji. Za referat ten zaszczycony został podziękowaniem Stolicy Apostolskiej, co ś. p. Arcypasterz uważał za najwyższe uznanie dla swoich wysiłków w dziedzinie prac na polu unijnym.

Ks. J. R.

Ks. K. Piotrowski.

NA ZGON ARCYPASTERZA.

*Czemu biją tak smętnie dziś wieczorem dzwony?...
Sygnaturka na wieży do modlitwy wzywa...
Złoty sztandar nie igra w słońcu pochylony,
Związany kirem żałobnym w stargane ogniwa...*

*Idą długim szeregiem księży w komeż bieli —
Cicho we mgle wieczornej sztandary łopocą —
Nikt zmącić tej ciszy dziś się nie ośmieli,
Zasłuchany w jęk dzwonów i śpiew z poza świata,
Jeno krzyże w proporcjach pułkowych się złocą,*

*Jeno poszum wieczności nad głowami wzlata
W świetle dymnych pochodni, co w dali migocą...*

*Na lawecie armatniej w poszóstnym zaprzęgu
Cicho trumna z metalu w takt się kół kolebie...
W jej powagi tajemnej przedziwnym zasięgu
Bije dziwny majestat w tym Księcia pogrzebie...*

*Opuściłeś, Pasterzu, swą trzodę na zawsze
I zamknąłeś powieki w apostołskim znoju —
Niebo będzie za trudy Twe, Ojczy, łaskawsze —
Pan Ci miłość okaże w wiecznym dzisiaj pokoju!..*

*Życie Twoje tak płodne — z miłości wykute,
Hasło „Siły wspólnymi” w pracy, wspólnym znoju!
Wszak rzuciłeś swej trzódce... Na anielską nutę
Hymn wolności już śpiewasz w wytchnienia pokoju...*

*Poprzez życia koleje z pogodą na czole
Szedłeś zawsze niepomny na trud i na mękę,
Nic dla siebie nie skarbiąc, chyba jeno bóle,
Chyba jeno cierpienia, tajemną udrękę...*

*Chciałeś w pracy dla Boga i dla dusz zbawienia
Ponieść wszystko ofiarnie w miłości przymierzu —
Dziś, gdyś odszedł, nikt prawy na duszy Twej Cienia
Nie znajdzie, boś wszak dzieła dokonał, Pasterzu!*

*Życie swoje oddałeś dziś Zbawcy w ofierze
Za swe owce, coś karmił czystym prawdy ziarnem...
Chrystus przyjmie je w darze, boś złożył je szczerze,
Boś mu służył, Pasterzu, swym sercem ofiarnym!*

*Dzwony biją tak smętnie — cicho stoją tłumy
Zapatrzone w Twą trumnę... Łza oczy kryształy —
Pieśnią „requiem aeternam” wśród cichej zadumy
Żegna brać Cię duchowna, krzyż jaśnieje w dali..!*

*Boże, Dawco pokoju! przyjm duszę pasterza!
Zapał miłość wśród ludu — ukróć waśni zamęt!
Niech w Ojczyźnie się zysci znak Twego Przymierza:
To spełniony nad trumną Pasterza testament!*

Siedlce, dnia 12 maja 1939 r.

Wybory Wikariusza Kapitulnego.

Po śmierci śp. Biskupa Siedleckiego czyli Podlaskiego D-ra Henryka Przeździeckiego, Kapituła Katedralna Siedlecka na sesji nadzwyczajnej w dniu 11 maja 1939 r. wyznaczyła dzień 16 maja 1939 r. na wybory Wikariusza Kapitulnego dla diecezji Siedleckiej.

16 maja odbyły się wybory. Zebrali się w katedrze siedleckiej członkowie Kapituły Katedralnej. Dziekan Kapituły, J.E. Biskup Dr Czesław Sokołowski, dotychczasowy Sufragan i Wikariusz Generalny, odprawił w kościele katedralnym mszę świętą de Spiritu Sancto (do Ducha Świętego) z odśpiewaniem hymnu „Veni Creator”. Następnie, zgodnie z przepisami Prawa Kanonicznego, zebrali się członkowie Kapituły w kapitulniku, by dokonać wyboru Wikariusza Kapitulnego. Dziekan Kapituły po modlitwie zagaił zebranie; odczytano kanony, dotyczące wyborów, po czym z całą ścisłością, według przepisów tychże kanonów dokonano przez tajne głosowanie wyborów tak zwanych skrutatorów („scrutatores”). Skrutatorami zostali wybrani ks. prałat Julian Ryster i ks. kanonik Andrzej Emil Ołędzki. Skrutatorzy łącznie z Dziekanem Kapituły złożyli przysięgę „de fideliter adimplendo munere et de secreto servando” (na wierne spełnienie obowiązku i na zachowanie sekretu). Następnie po odczytaniu przepisów prawnych, dotyczących wyboru Wikariusza Kapitulnego, oddano głosy w sposób sekretny, które zebrali skrutatorzy. Okazało się, że Wikariuszem Kapitulnym większością głosów został wybrany J.E. Biskup Dr Czesław Sokołowski. Wybrany oświadczył, że wybór przyjmuje i prosi Kapitułę o radę i pomoc w spełnianiu urzędu. Po czym ks. Infułat Dr Karol Dębiński złożył od Kapituły życzenia Elektowi, za które J.E. Biskup Sokołowski wszystkim podziękował. Udano się zaraz przed wielki Ołtarz katedry, gdzie nowoobрани Wikariusz Kapitulny złożył professionem fidei (wyznanie wiary) wobec całej Kapituły. Ks. Infułat Dębiński odśpiewał *Te Deum laudamus* i modlitwy dziękczynne. Wszyscy udali się teraz do krypty, do trumny ze zwłokami śp. Biskupa Henryka Przeździeckiego, i tu odmówiono wspólnie i w cichym skupieniu modlitwę za duszę śp. Biskupa Henryka.

J. E. Ks. Biskup Dr Czesław Sokołowski urodził się w Warszawie dn. 6 lipca 1877 r. Ukończył Warszawskie Seminarium Duchowne i Rzymsko-katolicką Akademię Duchowną w Petersburgu cum eximia laude. Świecenia kapłańskie otrzymał dn. 11 sierpnia 1907 r. Przez szereg lat pełnił obowiązki profesora Seminarium metropolitalnego w Warszawie a następnie był, po odnowieniu Warszawskiego Uniwersytetu, profesorem teologii wszechnej na wydziale teologicznym. Był również profesorem i rektorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W dorobku swym ma szereg poważnych prac naukowych z dziedziny dogmatyki i apologetyki. Przez czas jakiś sprawował urząd kanclerza Kurii Metropolitalnej warszawskiej. Sakrę biskupią otrzymał w dn. 28 września 1919 r. w archikatedrze św. Jana w Warszawie.

Ks. Biskup Sokołowski pełnił dotąd obowiązki Sufragana Ordynariusza diecezji podlaskiej, Wikariusza Generalnego i Prałata Dziekana Kapituły katedralnej w Siedlcach.

OD STOLICY APOSTOLSKIEJ

Święta Kongregacja Obrzędów.

Przepisy, które zachować należy w zwykłych procesach, dotyczących spraw historycznych.

Ojciec św. Pius XI, powodowany troskliwością w sprawach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych sług Bożych, uważał za stosowne zmienić dawny zwyczaj i porządek postępowania sądowego, zwłaszcza w rzeczach, dotyczących badania i dochodzenia; co we właściwym czasie ustalone zostało na podstawie „Motu proprio” z dnia 6 lutego 1930 roku. Wobec tego dla należytego wykonania woli Najwyższego Pasterza, zgodnie z samym przyrodzonym biegiem rzeczy i doświadczeniem, zdało się nieodzownym postawić odpowiednie przepisy, które ściśle na przyszłość mają być stosowane w procesach zwyczajnych, prowadzonych w sprawach historycznych. W tym celu też Ś-ta Kongregacja Obrzędów, mając na uwadze odpowiednie kanony Kodeksu Prawa Kanonicznego, dołącza osobne następujące zarządzenia:

1. Zanim proces się rozpocznie, Ordynariusz po uprzednim porozumieniu się z promotorem wiary czyli fiskalitem, niech utworzy komitet z trzech członków, znanych ze swej umiejętności stosowania metod historycznych i badań archiwalnych. Do nich należy ściśle obowiązek zebrania wszelkich źródeł pisanych, dotyczących życia, cnót lub męczeństwa, dawnej opinii świętości lub męczeństwa, albo też o czci, zdawna słudze Bożemu oddawanej.

2. Jeśli sługa Boży należał do jakiejś rodziny zakonnej, dwaj członkowie Komisji nie powinni należeć do tejże zakonnej rodziny.

3. Członkowie Komisji powinni występować w charakterze „świadków z urzędu” zarówno w procesie, mającym na celu badanie dokumentów pisanych, w którym złożą pisma Sługi Bożego, przez siebie zebrane, jak również w procesie o opinii świętości, cnót lub męczeństwa i cudów. W pierwszym z tych procesów do nich będzie należało wyliczyć i szczegółowo opisać badania, osobiście przeprowadzone. Nadto pod przysięgą winni stwierdzić: 1) że wszelkie badania przeprowadzili i wszystko zebrali, cokolwiek mogło mieć jakikolwiek związek ze sprawą Sługi Bożego; 2) i że żadnego dokumentu ani tekstu nie sfałszowali ani nie uszkodzili. Ciż sami świadkowie winni być również zbadani w rzeczach, odnoszących się do autentyczności i powagi poszczególnych dokumentów i przytoczonych ustępów.

4. Dokumenty i świadectwa pisane, w wyżej wspomnianym badaniu zebrane, powinny być dołączone do procesu albo w oryginale lub w fotografowanej ich odbitce, lub też w odpisie, autentycznie stwierdzonym.

5. Wszyscy świadkowie w odpowiedziach na pytania i na szczegóły, dotyczące życia, cnót, dawnej opinii świętości lub męczeństwa albo czci, oddawna praktykowanej, niech opuszczają te wiadomości, które zaczerpnęli tylko z czytania świadectw pisanych.

Przepisy te, Ojciec św. Pius XI na audiencji dnia 4 stycznia 1939 r. udzielonej niżej podpisanemu Kardynałowi, S. O. K. Prefektowi, potwierdził i polecił je wszystkim, do kogo należy, ściśle zachować. Bez względu na jakiegokolwiek sprzeczne rozporządzenia.

Rzym, dnia 4 stycznia 1939 r.

m. p.

(—) C. Kard. Salotti, prefekt

(—) A. Carinci, sekretarz.

Święta Penitencjaria Apostolska.

(Oddział do Spraw Odpustów)

Odpusty apostolskie, które Ojciec Święty Papież Pius XII na audiencji udzielonej niżej podpisanemu Kardynałowi Wielkiemu Penitencjarzowi w dniu 11 marca 1939 r., łaskawie udzielił tym wierzącym, którzy posiadają jakiś przedmiot praktyk religijnych, poświęcony przez Ojca św. lub przez kapłana mającego konieczną władzę i czyni zadość określonym warunkom.

Odpusty.

1. Kto przynajmniej raz na tydzień zwykł odmawiać koronkę do Pana Jezusa, lub jakąkolwiek koronkę do Matki Boskiej, lub różaniec, albo przynajmniej trzecią jego część, albo małe oficjum do Matki Boskiej, albo przynajmniej nieszpory, lub nokturn z laudami oficjum za zmarłych, albo psalmy pokutne lub gradualne, albo też kto zwykł przynajmniej raz na tydzień spełnić jakąś praktykę z pośród tak nazwanych „Uczynków Miłosiernych”, lub też być na Mszy świętej, z zachowaniem warunków spowiedzi, Komunii świętej i modlitwy w intencji Ojca świętego, pozyska *Odpust zupełny* w uroczystości Bożego Narodzenia, Trzech Króli, Wielkanocy, Wniebowstąpienia Pańskiego, Złoty Tydzień, Trójcy Świętej, Bożego Ciała, Najśw. Serca Jezusowego, Oczyszczenia, Zwiastowania, Wniebowzięcia, Narodzenia i Niepokalanego Poczęcia Najśw. Marii Panny; Narodzenia św. Jana Chrzciciela, obydwu świętych św. Józefa Oblubieńca N. M. P., Św. Apostołów Piotra i Pawła, Andrzeja, Jakóba, Jana, Tomasza, Filipa i Jakóba, Bartłomieja, Mateusza, Szymona i Judy, Macieja i Wszystkich Świętych.

Jeżeli zaś kto nie przystąpi do Spowiedzi i Komunii św., ale przynajmniej ze skruszonym sercem pomodli się w intencji Ojca św., w poszczególne dni wyżej wymienione pozyska *częstkowy Odpust siedmiu lat*.

Ponadto ktokolwiek wykona jakąkolwiek z wyżej wymienionych praktyk pobożności lub miłosierdzia, kiedykolwiek to spełni, pozyska *częstkowy Odpust trzydni*.

2. Kapłani, którzy nie mając słusznej przeszkody, zwykli codziennie odprawiać Mszę świętą, pozyskają w święta wyżej wymienione *Odpust zupełny*, dodając spowiedź sakramentalną i modlitwę w intencji Ojca Świętego.

Ilekroć zaś sami odprawiają Mszę świętą, pozyskają *częstkowy Odpust pięcioletni*.

3. Kto jest obowiązany do odmawiania oficjum kanonicznego, spełniając ten obowiązek, w wyżej wymienione dni pozyska *Odpust zupełny*, z zachowaniem również warunków spowiedzi, Komunii św. i modlitwy w intencji Ojca św.

Kto zaś spełni to przynajmniej ze skruszonym sercem, w poszczególnych wypadkach pozyska *częstkowy Odpust pięcioletni*.

4. Kto wczesnym rankiem, w południe, pod wieczór lub skoro będzie mógł później odmówić *Anioł Pański*, a w czasie wielkanocnym *Regina coeli*, albo, nie znając tych modlitw, zmówi pięciokrotnie *Zdrowaś Maryjo*; również kto z nastaniem nocy odmówi psalm *De profundis*, albo, nie znając go, *Ojcze Nasz*, *Zdrowaś Maryjo* i *Wieczny Odpoczynek*, uzyska *częstkowy Odpust pięciuset dni*.

5. Tenże sam Odpust ten pozyska, kto w jakikolwiek piątek pobożnie przez chwilę rozmyślać będzie o Męce i Śmierci Pana Jezusa i trzykrotnie z pobożnością odmówi *Modlitwę Pańską* i *Pozdrowienie Anielskie*.

6. Kto zrobi rachunek sumienia i szczerze żałować będzie za grzechy z postanowieniem poprawy oraz pobożnie odmówi raz jeden *Ojcze Nasz*, *Zdrowaś Maryjo* i *Chwała Ojcu* na pamiątkę *Pięciu Ran Chrystusa* Pana, pozyska *Odpust trzystu dni*.

7. Ktokolwiek modlić się będzie za konających, odmawiając w ich intencji przynajmniej raz jeden *Ojcze Nasz* i *Zdrowaś Maryjo*, pozyska *częstkowy Odpust studniowy*.

8. Kto wreszcie, znajdując się *in articulo mortis*, pobożnie duszę swą Bogu poleci, wyspowiadawszy się i przyjąwszy Komunię św., lub przynajmniej wzbudziwszy żal doskonały, usta zawezwie pobożnie *Najświętszego Imienia Jezus*, lub sercem, jeśli nie będzie mógł, i śmierć przyjmie cierpliwie z ręki Boga, jako zapłatę za grzech, pozyska *Odpust zupełny*.

Uwagi.

1. Odpowiednimi do poświęcenia przedmiotami w celu pozyskania *Odpustów Apostolskich* są jedynie koronki, różańce, krzyże, wizerunki Ukrzyżowanego, małe statuetki, medaliki, byleby nie były wykonane z cyny, ołowiu lub pustego wewnątrz szkła, albo z podobnego materiału, który łatwo może się zniszczyć lub zużyć.

2. Wyobrażenia Świętych mają przedstawiać tylko kanonizowanych albo zapisanych do zatwierdzonych martyrologiów.

3. By ktoś mógł pozyskać *Odpusty Apostolskie*, jest rzeczą konieczną, by jakąś z rzeczy, poświęconych przez samego Ojca

świętego lub przez kapłana upoważnionego, nosił na sobie, lub odpowiednio przechowywał w swym domu.

4. Na zasadzie wyraźnego orzeczenia Ojca św., udzielenie niniejszych Odpustów Apostolskich, bynajmniej nie znosi Odpustów udzielonych kiedyindziej za modlitwy, ćwiczenia pobożne, lub za wyliczone uczynki.

Dan w Rzymie, w siedzibie św. Penitencjarii Ap., dnia 11 marca 1939 roku.

L. † S. (—) Kardynał W. Lauri Wielki Penitencjarz.

(—) S. Luzio, Regens.

Suprema Sacra Congregatio S. Officii

D E K R E T,

dotyczący kompetencji w sprawach małżeńskich i prawa promotoris iustitiae do wszczynania spraw małżeńskich niekatolików.

W A T P L I W O Ś C I.

Następujące wątpliwości zostały przedstawione do rozstrzygnięcia tejże Ś-ej Kongregacji:

I. Czy decyzja tejże Ś-ej Kongregacji z dn. 18 stycznia 1928 r. na zasadzie której orzeczono, że niekatolicy w sprawach małżeńskich nie mogą występować w charakterze powodów, odnosi się tylko do Trybunału Ś-ej Roty Rzymskiej, czy także do Trybunałów diecezjalnych;

II. Czy promotor iustitiae w myśl kan. 1971 bez upoważnienia Ś-go Officium może wszczynać sprawę, jeśli nieważność małżeństwa przez stronę niekatolicką została zgłoszona.

W środę, dnia 15 marca 1939 r.

Ich Eminencje, którzy stoją na straży czystości wiary i obyczajów, po uprzednim wniosku Przewielebnych Konsultorów, postanowili odpowiedzieć:

Na I: P r z e c z a c o na I-szą część; t w i e r d z a c o na część II-gą, czyli odnosi się również do Trybunałów diecezjalnych.

Na II: P r z e c z a c o, choćby, zdaniem Ordynariusza, dobro publiczne tego wymagało.

W sobotę, dnia 18 tegoż miesiąca i roku, Ojciec św. z Bożej łaski Pius XII na audiencji, J. E. Assesorowi Ś-go Officium udzielonej, przedstawioną Sobie decyzję Ich Eminencyj Kardynałów zatwierdził i polecił ogłosić.

Dan w Rzymie, w gmachu Ś-go Officjum, d. 22 marca 1939 r.

(—) R. Pantanetti, Ś-ej Kong. Ś. Off. Notariusz.

Z KURII DIECEZJALNEJ

KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA czyli PODLASKA

Z powodu zgonu nieodżałowanego Pasterza prosi J.E. Ks. Dziekana, ażeby przypomnieć Wielebnemu Duchowieństwu rozporządzenie zmarłego Ordynariusza, podane w „Dodatek Nr XXX” (Synod Diec. Podl. 1923 r. str. 291), a mianowicie: aby w razie śmierci Biskupa Ordynariusza loci: a) od chwili otrzymania wiadomości, przez tydzień, trzy razy dziennie, po przedzwonieniu na Anioł Pański, dzwoniło we wszystkie dzwony łącznie z sygnaturką, wzywając wiernych do modlitwy za spokój duszy zmarłego Biskupa; b) aby, po uprzednim zawiadomieniu wiernych, odprawiano nabożeństwo żałobne, za duszę zmarłego, składające się z Matutinum cum Laudium, Mszy św. śpiewanej i konduktu; c) co rok w rocznicę śmierci ipsa die, o ile przypadnie na niedzielę lub święto, to dnia następnego, odprawiono cichą Mszę św. za zmarłego Pasterza, aż do chwili śmierci jego następcy.

Uwaga Alumni Seminarium Diecezjalnego przez 52 niedziele przyjmować będą Komunię św., ofiarując ją duszę zmarłego Pasterza.

Dziekan Kapituły † Cz. Sokołowski.

Notariusz Ks. Dr A. Szklarski.

Protokół XXXVII

Konferencja z księżmi Dziekanami i Wicedziekanami diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej, odbytej w dniu 11 maja 1939 r. pod przewodnictwem J. E. Biskupa Dra Czesława Sokołowskiego.

Obecni: Księża Dziekani i Wicedziekani dekanatów: katedralnego — wicedziekan Teofil Wągrowski; siedleckiego — kanonik Józef Kobylński i wicedziekan Władysław Augustynowicz; bialskiego — wicedziekan Franciszek Próchniewicz; garwolińskiego — kanonik Marian Juszczyk i wicedziekan Adam Dawidczyk; janowskiego — wicedziekan Florian Banasiuk; liwskiego — kanonik Stanisław Golański i wicedziekan Teodor Jastrzębski; łaskarzewskiego — dziekan Henryk Przesmycki i wicedziekan prałat Julian Roszkiewicz; łosickiego — dziekan Stanisław Zarębski i wicedziekan Tomasz Odowski; łukowskiego — kanonik Andrzej Mazurkiewicz i wicedziekan kanonik Kazimierz Kwiatkowski; międzyrzeckiego — wicedziekan Czesław Łapiński; parczewskiego — prałat Roman Wilde i wicedziekan Leon Kalinowski; radzyńskiego — infułat Tadeusz Osinski i wicedziekan Jan Rudnicki;

sokołowskiego — kanonik Stanisław Joszt i wicedziekan Bolesław Włodkowski; sterdyńskiego — dziekan Zygmunt Brudnicki i wicedziekan Aleksander Fijałkowski; stężyckiego — dziekan Rafał Łysanowicz i wicedziekan Marcei Stokowski; terespolskiego — wicedziekan Aleksander Koczkodaj; wisznickiego — dziekan Bronisław Turski i wicedziekan Józef Grądzki; węgrowskiego — dziekan Kazimierz Czarkowski i wicedziekan Władysław Lewicki; włodawskiego — dziekan Józef Sobieszek; żelechowskiego — dziekan Wacław Milik i wicedziekan Walenty Wójcik, ponadto: ks. infułat Karol Dębiński, ks. prałat Julian Ryster, ks. prałat Eugeniusz Pacewski, ks. Bolesław Kulawik, wicedyrektor D.I.A.K. i sekretarz konferencji prałat Jan Grabowski, kanclerz Kurii. Nieobecni księża dziekani: dek. janowskiego, dek. międzyrzeckiego, dek. terespolskiego oraz wicedziekan Mikołaj Filipowicz. Nieobecność usprawiedliwiona.

Przewodniczący otworzył konferencję modlitwą do Ducha Świętego i zaraz wraz z zebranymi odmówił modły żałobne za duszę zmarłego 9 maja r. b. Biskupa Siedleckiego czyli Podlaskiego ś. p. Henryka Przeździeckiego w Ortelu Królewskim.

W zagajeniu J. E. Biskup Sokołowski zaznaczył na wstępie, że zwołanie dzisiejszej konferencji zarządził ś. p. Biskup Przeździecki. Przewodniczący mówi dalej ze zrozumiałym wzruszeniem o ostatnich dniach i ostatnich chwilach przedśmiertnych ś. p. Arcypasterza: ks. kanonik Joszt udzielił Mu absencji, a ks. prałat Kamiński namaścił Go olejami świętymi; ostatnie sakramenty przyjmował Arcypasterz w pełnej przytomności, na swoje polecenie dane obu wspomnianym kapłanom; ostatnie słowa Arcypasterza przed śmiercią były: „Jezu Chryste! ofiaruję życie moje za diecezjan swoich!”

Zaznacza dalej Przewodniczący, że 10 maja, a więc nazajutrz po zgonie, był w Ortelu Królewskim przy zwłokach ś. p. Biskupa Przeździeckiego: na twarzy ś. p. Arcypasterza nie widać cierpień, ale błogość, twarz prześliczna, białutka jak rzeźba marmurowa. Zaraz po tym ks. kanonik Mazurkiewicz, dziekan łukowski, z racji śmierci omówionej wyżej, złożył Kapitułe Katedralnej Podlaskiej na ręce jej dziekana J. E. Biskupa Dra Czesława Sokołowskiego wyrazy współczucia w imieniu obecnych księży oraz w imieniu duchowieństwa całej diecezji. Przewodniczący podziękował za słowa serdeczne i prosił całe duchowieństwo o modły za duszę niezapomnianego naszego Arcypasterza.

Przewodniczący zawiadomił, że na sesji Kapituły Katedralnej ustalono program pogrzebu ś. p. Arcypasterza:

12 maja — piątek — sprowadzenie zwłok ś. p. Biskupa z Ortela Królewskiego do Siedlec, gdzie tegoż dnia o godz. 17 staną przy figurze Matki Bożej Kodeńskiej, a stąd w uroczystym pochodzie zostaną sprowadzone do kaplicy żałobnej, urządzonej w gmachu Kurii Diecezjalnej.

13 maja — sobota — trumna ze zwłokami będzie stała w kaplicy żałobnej, w sali Kurii, dostępna dla wiernych.

14 maja — niedziela — o godzinie 17 nastąpi przeprowadzenie zwłok ś. p. Biskupa do kościoła katedralnego.

15 maja — poniedziałek — pogrzeb. O godzinie 10 rano główna msza św. żałobna, po mszy św. odczytanie pisma — ostatniej woli zmarłego Arcypasterza, castrum doloris, następnie procesja z trumną wokoło kościoła katedralnego i schowanie trumny do katakumb.

Przewodniczący przypomina instrukcję synodalną na czas pogrzebu Biskupa Diecezjalnego, poleca nabożeństwa żałobne za duszę Biskupa we wszystkich kościołach naszej diecezji w czasie najbliższym i jeszcze raz prosi o modły za duszę ś. p. Arcypasterza.

Wreszcie Przewodniczący ogólnie omawia z zebranymi to, co zmarły Arcypasterz pragnął powiedzieć i polecić duchowieństwu diecezjalnemu.

Instrukcje dotyczące spraw bieżących będą przygotowane i rozesłane duchowieństwu.

Konferencję zakończono modlitwą.

Siedlce, dnia 11 maja 1939 roku.

Sekretarz Konferencji (—) *ks. Jan Grabowski.*

Postanowienia, zawarte w protokóle Konferencji z księżmi Dziekanami i Wicedziekanami w dniu 11 maja 1939 r., zatwierdzamy.

(—) † *Biskup Czesław Sokółowski.*

Kanclerz (—) *ks. Jan Grabowski.*

Pielgrzymki do miejsc cudownych.

Pielgrzymki do miejsc cudownych mogą się odbywać za pozwoleniem Władzy Diecezjalnej i pod przewodnictwem księdza.

W ostatnich latach stwierdzono, że w Częstochowie i innych miejscach pielgrzymkowych pątnicy bywają wciągani na noclegi do domów i mieszkań, które mają złą opinię i w których pątnikom grożą niebezpieczeństwa moralne.

WW. JJ. Duchowieństwo winno przestrzegać pielgrzymów, udających się do Częstochowy lub do innych miejsc pątniczych, by nie przyjmowali noclegów w domach nieznanych i otoczyć ich skuteczną opieką zarówno na postojach jak i u celu pielgrzymki.

Metryki wystawiane na żądanie zagranicy.

Na żądanie z zagranicy metryk ks.ks. proboszczowie winni zaznaczać na dokumentach nie tylko dzień urodzenia, ale także chrztu.

„Dzień Uniwersytecki” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

W okresie powszechnego poruszenia umysłów i serc, zaniepokojonych złowieszczymi wróżbami wojny, skupiamy się wszyscy w gotowości wielkich ofiar ku obronie Ojczyzny. W kornych modlitwach klękamy przed obrazami Królowej Polski i Królowej Pokoju, prosząc o pośrednictwo u Pana nieba i ziemi, by wojnę odwrócił i pokój ludom chrześcijańskim dać raczył.

W skutek załamania się prawa moralnego w stosunkach między państwowych — piszą Księża Biskupi — silna armia pozostała prawie jedyną rękojmią bezpieczeństwa granic, praw, niepodległości. Gdyby zaszła potrzeba, pójdziemy wszyscy pod rozkazy naszych wodzów i odpędzimy wroga od wrót Ojczyzny. Wszelka wojna jednak jest nieszczęściem, a źródłem jej złamane prawa moralne. Pożądany pokój tam tylko ma trwałe oparcie, gdzie prawa moralne spoczęły jako fundament życia osobistego i zbiorowego. Pokój jest dziełem sprawiedliwości i miłości, podstawowych cnót ducha chrześcijańskiego. Duchem chrześcijańskim natchnąć świat cały, to zadanie współczesnego apostołstwa. Ducha chrześcijańskiego zaszczerpić w Polsce — to nasze zadanie.

Do tego wielkiego celu uchrześcijanienia kultury nowej Polski, razem z innymi zbożnymi instytucjami, służy Katolicki Uniwersytet Lubelski.

Znaczenie Uniwersytetu Lubelskiego dla katolickiego życia w Polsce podkreśla Synod Plenarny, odbyty w Częstochowie, który tej Uczelni poświęcił cały osobny punkt C w rozdziale XIII. W Uchwale 129 streścił zadania katolików wobec tego Uniwersytetu. W § 4 Synod wzywa wszystkich, zarówno duchownych jak i świeckich do wspierania Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przez ofiary i zapisy oraz przez moralne i materialne popieranie „Dnia Uniwersyteckiego”.

Najdostojniejszy Episkopat Polski na konferencji w Warszawie dnia 26 kwietnia b. r. wyznaczył na „Dzień Uniwersytecki” niedzielę między 12 a 19 czerwca każdego roku. W roku bieżącym „Dzień Uniwersytecki” wypada 18 czerwca. W tym dniu odbędzie się, oprócz innych przedsięwzięć propagandowych, składka po kościołach oraz zbiórki publiczne na rzecz K. U. L. Zbiórka publiczna na zasadzie pozwolenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych trwać będzie od 12 do 20 czerwca włącznie.

Rektorat Katolickiego Uniwersytetu, realizując uchwałę Synodu Plenarnego, zwraca się do wszystkich katolików w Polsce o gorliwy udział w tej akcji. W szczególności prosi Czcigodnych Księży Dziekanów i Proboszczów o zorganizowanie Podkomitetów zbiorzkowych w swych parafiach, a wszystkich katolików, zwłaszcza członków Stowarzyszeń Akcji Katolickiej, o pomoc w przeprowadzeniu zbiórki.

Istnienie i rozwój Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego to nasza wspólna i święta sprawa.

Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

**Pismo rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
do J. E. Biskupa Diecezjalnego w Siedlcach.**

Wasza Ekscelencjo.

Zwracam się z uprzejmą prośbą do Waszej Ekscelencji w sprawie zbiórki na rzecz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Proszę Waszą Ekscelencję, aby łaskawie zechciał zachęcić Duchowieństwo i organizacje Akcji Katolickiej do zajęcia się tą zbiórką.

Z ustaleniem terminu zbiórki była zawsze trudność. Obecnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyznaczyło, zdaje się na stałe, termin na okres od 12 do 20 czerwca. Już w tym roku zbiórka odbędzie się w tym czasie.

Tacka na Katolicki Uniwersytet Lubelski bywała wyznaczana na drugi dzień Zielonych Świątek. Dla Uniwersytetu będzie korzystniej, a dla Duchowieństwa wygodniej, gdy zbiórka tackowa po kościołach będzie w tym samym czasie, co zbiórka ogólna, to jest w bieżącym roku w niedzielę dnia 18 czerwca. Uprzejmie proszę Waszą Ekscelencję, by zechciał zarządzić przeniesienie tacki, przeznaczonej na K. U. L. z drugiego dnia Zielonych Świątek na niedzielę między 12 a 20 czerwca, która w tym roku przypada 18 czerwca, i przekazanie jej przez Duchowieństwo wraz z zebranymi w zbiórce ogólnej pieniędźmi do Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Załączam też odezwę z prośbą, aby Wasza Ekscelencja zechciał polecić jej ogłoszenie w miesięczniku diecezjalnym.

Całuję ręce W. Ekscelencji

X. A. Szymański.

Lublin 2.V.1939 r.

Całym sercem błogosławię zadaniom Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i polecam Wielebnemu Duchowieństwu sprawę zbiórki tegorocznej na rzecz tej Uczelni w dniach od 12 do 20 czerwca r. b. W niedzielę 18 czerwca r. b. taca kościelna przeznaczona na Uniwersytet Lubelski, zamiast niedzieli listopadowej, jak było dotąd.

Wikariusz Kapitulny
† *Biskup Czesław Sokółowski.*

**Ofiarność Duchowieństwa diecezji Siedleckiej
czyli Podlaskiej na rzecz Państwa.**

Duchowieństwo diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej zadeklarowało i w większości już złożyło w kwietniu i maju r. b. na Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej 55.650 zł, a na Fundusz Obrony Narodowej 5.531 zł oraz 130 rb. rosyjskich w złocie, 1 monetę złotą, 29 monet srebrnych i 49 klg miedzi.

Kanclerz ks. Jan Grabowski.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa.

Nowomianowani: ks. Bernard Przybylski, obrządku bizant.-słow., wikariuszem par. Bubel Stary; ks. Edward Malich wikariuszem par. Domanice; ks. Stanisław Idziuk wikariuszem par. Borowie; ks. Antoni Soszyński wikariuszem par. Osieck; ks. Henryk Bryńczak wikariuszem par. Liw; ks. Władysław Bodziak wikariuszem par. Sobolew; ks. Władysław Jaworowski wikariuszem par. Okrzeja; ks. Edward Sadowski wikariuszem par. Trzebieszów; ks. Stefan Kozak wikariuszem par. Komarówka; ks. Bolesław Krzywiec wikariuszem par. Korytnica Łaskarska; ks. Stanisław Płodzień wikariuszem par. Hadynów; ks. Tadeusz Rulka wikariuszem kościoła filialnego w Janowie Podlaskim; ks. Roman Rosiński wikariuszem par. Maciejowice; ks. Jan Lehkyj, obrządku bizant.-słow., wikariuszem par. Terespol.

Przeniesieni: ks. Wacław Gajowniczek, wikariusz par. Okrzeja, na wik. par. Przemienienia Pańskiego w Łukowie; ks. Czesław Wrzosek, wikariusz par. Dęblin, na wik. par. Wereszczyn; ks. Marian Olszak, wikariusz par. Korytnica Łaskarska, na wik. par. Dęblin; ks. Zygmunt Mościcki, wikariusz par. Wojcieszków, na wik. par. Parczew; ks. Julian Jaszewski, wikariusz par. Hadynów, na wik. par. Ostrów; ks. Wacław Gajowniczek, wikariusz par. Przemienienia Pańskiego w Łukowie, na wik. par. Podwyższenia Krzyża w Łukowie; ks. Stanisław Grzymała, wikariusz par. Podwyższenia Krzyża w Łukowie, na wik. par. Rozbity Kamień z rezydencją w Czerwonce Grochowskiej jako zastępca proboszcza; ks. Wacław Ostojki, wikariusz par. Maciejowice, na wik. par. Prostyn; ks. Adolf Właźlacki, wikariusz par. Prostyn, na wik. par. Stoczek Łukowski.

Mianowani: ks. Edward Branowski, wikariusz par. Borowie, wiceproboszczem par. św. Anny w Białej Podlaskiej; ks. Marcelli Weiss, rezydent w Komarówce, rezydentem cum iuribus vicarii w Wojcieszkowie; ks. Stanisław Kołodziejczyk, rezydent w Górkach, rezydentem cum iuribus vicarii w Rykach.

Rozporządzenia prawno-państwowe

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 24 stycznia 1939 r.

o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucyj w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. Nr 10-39, poz. 54).

Na podstawie art. 5 pkt. 1, 11 i 14 oraz art. 6 ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 742) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. Obowiązek w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, polega na zorganizowaniu, przysposobieniu, wyposażeniu w sprzęt oraz przeprowadzaniu ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów tego personelu.

§ 2. Personelem obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, są osoby, wyznaczone na podstawie zgłoszenia ochotniczego lub z urzędu do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej:

- 1) osiedli jako całości,
- 2) budowli, mających znaczenie publiczne,
- 3) domów mieszkalnych.

§ 3. (1) Do osób zgłaszających się ochotniczo, stosuje się przepisy rozporządzenia niniejszego.

(2) Szczegółowe przepisy, dotyczące zgłoszeń ochotniczych, wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 4. Nie mogą być wyznaczane do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osoby:

- 1) powołane do czynnej służby wojskowej;
- 2) obowiązane do służby wojskowej w rezerwie;
- 3) posiadające karty mobilizacyjne;
- 4) przydzielone, na podstawie ochotniczego zgłoszenia, do jednostek Polskiego Czerwonego Krzyża, przeznaczonych dla wojska;
- 5) korzystające z prawa zakrajowości oraz zawodowy personel obcych urzędów konsularnych i członkowie ich rodzin, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego — z zastrzeżeniem wzajemności;
- 6) więźniowie.

§ 5. (1) Osoby wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, obowiązane są:

- 1) stawić się przed komisjami poborowymi lub do specjalnych badań lekarskich;
- 2) odbyć przysposobienie w zakresie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 3) stawić się, w razie powołania, do ćwiczeń obrony przeciwlotniczej, organizowanych bądź dla całych osiedli lub ich części, bądź też tylko dla organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, jak również w razie zarządzenia próbnych pogotowi i alarmów;
- 4) pełnić funkcje w wyznaczonych organizacjach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

(2) Obowiązek, wymieniony w pkt. 1), dotyczy wyłącznie osób wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

§ 6. Nie mogą być powoływane do wykonania obowiązków, wynikających z rozporządzenia niniejszego, osoby, które odbywają w tym samym czasie:

1) służbę pracy w junackich hufcach pracy, utworzonych dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515) lub w innych organizacjach, przewidzianych w art. 79 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220);

2) przysposobienie do pomocniczej służby wojskowej, ćwiczenia w ramach uzupełniającej służby wojskowej lub zastępczy obowiązek wojskowy, przewidziane w art. 103, 107 i 146 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

§ 7. Obowiązek przysposobienia, określony w § 5 ust. (1) pkt. 2, polega na:

1) zasadniczym przysposobieniu w szkołach wszystkich typów i stopni,

2) uzupełnianiu zasadniczego przysposobienia na periodycznie organizowanych kursach, obozach lub odprawach.

§ 8. Programy zasadniczego przysposobienia oraz czas trwania tego przysposobienia ustali Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwymi ministrami.

§ 9. (1) Uzupełnianie przysposobienia przeprowadzają stowarzyszenia wyższej użyteczności, w zakresie ustalonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73), oraz inne stowarzyszenia i instytucje, specjalnie upoważnione do tego przez właściwe władze.

(2) Łączny czas uzupełniania przysposobienia nie może przekraczać 14 dni rocznie, nie wliczając dni świątecznych i czasu przejazdu powołanych.

(3) Uzupełnianie przysposobienia przeprowadza się według programów, opracowanych na podstawie zarządzeń właściwych ministrów oraz zgodnie z planem, ustalonym na każdy rok kalendarzowy przez właściwe wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z innymi właściwymi władzami rządowymi, podległymi bezpośrednio władzom centralnym.

(4) Stowarzyszenia i instytucje, wymienione w ust. (1), przeprowadzające uzupełnianie przysposobienia, pokrywają w ramach swych budżetów koszty:

- 1) niezbędnego sprzętu ćwiczebnego i pomocy naukowych;
- 2) materiałów używanych przy pokazach i ćwiczeniach;
- 3) wynagrodzenie wykładowców i sił pomocniczych.

§ 10. Sposób wykonania obowiązków, przewidzianych w §§ 5 i 7, ustalają właściwi ministrowie, każdy w zakresie, przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73).

Rozdział II.

Osiedla.

§ 11. Do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli mogą być wyznaczane z urzędu osoby płci męskiej w wieku od ukończonych lat 16 do ukończonych lat 60 oraz płci żeńskiej w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 50, zamieszkujące w Państwie Polskim.

§ 12. (1) Osoby, wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, pełnią obowiązki, określone w § 5 oraz § 7 pkt. 2), na podstawie wezwań właściwych zarządów gmin.

(2) Wezwanie powinno być skierowane do oznaczonej osoby oraz podpisane przez przełożonego gminy.

(3) Wezwania dokonywa się przez wysyłanie karty powołania, w której należy podać:

- 1) podstawę prawną wezwania;
- 2) miejsce i czas (dzień, godzinę) stawiennictwa;
- 3) cel wezwania;
- 4) przypuszczalny okres czasu, na który wzywa się;
- 5) pouczenie o skutkach prawnych niestawiennictwa.

(4) Na odwrocie karty powołania należy podać treść §§ 14 i 15. z zaznaczeniem, że jeżeli wezwany podlega zwolnieniu na podstawie § 14, powinien donieść o tym niezwłocznie pisemnie lub ustnie władzy wzywającej, przedstawiając jednocześnie odpowiednie zaświadczenie (§ 15).

§ 13. Nie mogą być wyznaczani do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli:

- 1) duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia;
- 2) zakonnicy wyznania katolickiego, którzy złożyli śluby zakonne;
- 3) uczniowie seminariów katolickich i nowicjusze zakonów oraz zgromadzeń katolickich;

4) duchowni i zakonnicy innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia lub złożyli uroczyste śluby zakonne;

- 5) nowicjusze klasztorów prawosławnych;
- 6) zatwierdzeni przez władzę państwową rabini i podrabini;
- 7) duchowni innych uznanych przez Państwo wyznań niechrześcijańskich;

8) posłowie na Sejm i senatorowie;

9) funkcjonariusze Policji Państwowej, Straży Granicznej oraz więziennej;

10) pracownicy przedsiębiorstw państwowych: „Polskie Koleje Państwowe” i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” oraz pracownicy przedsiębiorstw: „Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna” i Spółki Akcyjnej „Polskie Radio”;

11) pracownicy polskich przedsiębiorstw regularnej komunikacji powietrznej oraz pracownicy lotnisk, otwartych do użytku publicznego,

jak również pracownicy obsługujący urządzenia przeznaczone do utrzymania bezpieczeństwa i porządku żeglugi powietrznej;

12) cudzoziemcy, z zastrzeżeniem wzajemności.

§ 14. (1) Od obowiązków, wynikających z wyznaczenia do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, należy zwolnić:

1) osoby, uznane za niezdolne do pełnienia obowiązków w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli wskutek choroby bądź ułomności fizycznej lub psychicznej;

2) kobiety w drugiej połowie ciąży i przez 6 tygodni po odbyciu porodu;

3) matki i inne kobiety, sprawujące pieczę macierzyńską nad dziećmi w wieku do ukończonych lat 13;

4) uczniów szkół (kursów) wojskowego przysposobienia specjalnego.

(2) Od obowiązków, określonych w ust. (1), mogą być zwolnieni:

1) funkcjonariusze państwowi i pracownicy kontraktowi, zatrudnieni w urzędach państwowych;

2) sędziowie i prokuratorzy sądów powszechnych oraz sędziowie sądów szczególnych;

3) nauczyciele oraz pomocnicze siły naukowe szkół wyższych;

4) nauczyciele stali innych szkół;

5) pracownicy państwowych przedsiębiorstw, zakładów i instytucji;

6) funkcjonariusze samorządowi oraz pracownicy samorządowych instytucji i przedsiębiorstw;

7) pracownicy instytucji ubezpieczeń społecznych;

8) pracownicy stowarzyszeń wyższej użyteczności;

9) pracownicy prywatnych instytucji i przedsiębiorstw, pracujących na rzecz obrony Państwa;

10) pracownicy budowli, mających znaczenie publiczne, wyznaczeni do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tych budowli;

11) studenci szkół akademickich oraz prywatnych szkół wyższych, istniejących na mocy ustawy z dnia 22 lutego 1937 r. o prywatnych szkołach wyższych (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 89);

12) młodzież wszystkich szkół średnich oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

§ 15. Zwolnienie osób, wymienionych w § 14, przeprowadza:

1) właściwy zarząd gminy:

a) w stosunku do osób, wymienionych w ust. (1) pkt. 1) — na podstawie zaświadczenia komisji poborowej lub organów, powołanych do przeprowadzania specjalnych badań lekarskich (§ 20),

b) w stosunku do kobiet, wymienionych w ust. (1) pkt. 2) — na podstawie zaświadczenia lekarza, akuszerki, pielęgniarki, administracji domu lub sołtysa,

c) w stosunku do kobiet, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — na podstawie zaświadczenia administracji domu, sołtysa lub zapisów w rejestrze mieszkańców,

d) w stosunku do uczniów, wymienionych w ust. (1) pkt. 4) — na podstawie zaświadczenia dyrekcji szkoły (komendy kursu),

e) w stosunku do studentów, wymienionych w ust. (2) pkt. 11) — na podstawie zaświadczenia władz szkolnych, stwierdzającego, że powołanie w ustalonym terminie odbija się ujemnie na toku nauki, pracach laboratoryjnych lub seminaryjnych studenta,

f) w stosunku do młodzieży, wymienionej w ust. (2) pkt. 12 — na podstawie zaświadczenia dyrekcji szkoły;

2) właściwa powiatowa władza administracji ogólnej: w stosunku do osób, wymienionych w ust. (2) pkt. 1) — 9) na podstawie zaświadczenia ich władz przełożonych lub nadzorczych, stwierdzającego, że powołanie danej osoby w ustalonym terminie może odbić się ujemnie na toku urzędowania lub pracach w danym urzędzie, szkole, instytucji lub przedsiębiorstwie,

b) w stosunku do pracowników, wymienionych w ust. (2) pkt. 10) — na podstawie zaświadczenia władz przełożonych tych pracowników, stwierdzającego wyznaczenie danego pracownika do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli.

§ 16. (1) Osoby powołane celem uzupełnienia przysposobienia (§ 7 pkt. 2) oraz na ćwiczenia, próbne pogotowia i alarmy (§ 5 ust. (1) pkt. 3) do miejscowości oddalonej więcej niż 5 km. od miejsca ich zamieszkania lub pobytu, mają prawo do otrzymania wyżywienia i zakwaterowania według norm, ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu. Jeżeli powołanie to pociągnie za sobą nadto utratę zarobków, służy powołanym zasiłek według norm, przyznawanych rodzinom osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe.

(2) Osobom, określonym w ust. (1), oraz osobom, które będą musiały być poddane badaniom lekarskim w miejscowościach poza ich miejscem zamieszkania lub pobytu, odległych co najmniej o 5 km. służy zwrot kosztów przejazdu kolejną lub innymi środkami komunikacyjnymi. Tryb postępowania w tym zakresie ustali Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 17. Osoby, poddane uzupełnieniu przysposobienia w miejscu swego zamieszkania, w razie utraty zarobku otrzymują zasiłek według norm, przewidzianych w § 16 ust. (1).

§ 18. (1) Funkcjonariusze państwowi, pozostający w publiczno-prawnym stosunku służbowym oraz pracownicy umowni, stale zatrudnieni w służbie państwowej, w państwowych przedsiębiorstwach, zakładach i instytucjach, w związkach samorządowych, w samorządowych instytucjach i przedsiębiorstwach, w instytucjach i przedsiębiorstwach bankowych, w instytucjach ubezpieczeń społecznych oraz w stowarzyszeniach wyższej użyteczności, zachowują prawo do uposażenia lub wynagrodzenia, przez czas odbywania uzupełniającego przysposobienia, ćwiczeń próbnych pogotowia i alarmów.

(2) Do funkcjonariuszów tych i pracowników nie stosuje się przepisów § 17.

§ 19. Powołanie do wykonania obowiązków, wynikających z wyznaczenia pracownika do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, uważa się za równoznaczne z powołaniem na przeszkolenie wojskowe w rozumieniu art. 134 ust. (2) ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

§ 20. (1) Zdolność fizyczną osób w wieku poborowym do pełnienia funkcji w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli określa z urzędu komisje poborowe na podstawie specjalnych przepisów, wydanych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

(2) Zdolność fizyczną osób, które zgłosiły się ochotniczo, mężczyzn w wieku przedpoborowym i mężczyzn, którzy wyszli z wieku poborowego, oraz kobiet określa się w drodze specjalnych badań lekarskich, w myśl przepisów wydanych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(3) Od orzeczeń, wydanych w myśl ust. (1) i (2), służy odwołanie na zasadach, które określa przepisy, wymienione w tych ustępach.

§ 21. Osoba, uznana za zdolną do wykonywania czynności w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli na podstawie badań, przewidzianych w § 20, może być na zarządzenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, ponownie poddana tym badaniom, jeżeli po pierwszym badaniu wskutek choroby lub kalectwa, stała się przypuszczalnie trwale niezdolną do wykonywania tych czynności.

§ 22. Osoba, która wskutek choroby lub kalectwa nie może zgłosić się do wykonania obowiązków, przewidzianych w § 5, winna przedstawić świadectwo lekarza urzędowego; w razie braku lekarza urzędowego w miejscu pobytu tej osoby należy przedstawić świadectwo innego lekarza, jeżeli zaś lekarza nie ma wcale w tej miejscowości — zaświadczenie właściwego zarządu gminy lub sołtysa.

§ 23. (1) Powiatowe władze administracji ogólnej mają obowiązek podawania właściwym komendom rejonów uzupełnień wykazów osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a wyznaczonych do pełnienia funkcji kierowniczych w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

(2) Tryb postępowania w tym zakresie ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

§ 24. Obowiązek zarządów gmin w dziedzinie przygotowania personelu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli polega na:

- 1) wyznaczaniu odpowiedniej ilości osób do tych organów;
- 2) zgłaszaniu do właściwych powiatowych władz administracji ogólnej personelu, wyznaczonego do tych organów;
- 3) pokrywaniu kosztów:
 - a) wynikających z przepisów §§ 16 i 17,

b) związanych z zaopatrzeniem organów obrony przeciwgazowej osiedli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia, potrzebne tym organom do sprawowania ich czynności, stosownie do zarządzeń, wydanych w myśl § 10 ust. (1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73),

c) związanych z dostarczaniem środków przewozowych do przewożenia ludzi i sprzętu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli w czasie ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów;

4) bezpłatnym dostarczaniu odpowiedniego lokalu, potrzebnego do przeprowadzania uzupełnienia przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

§ 25. Stowarzyszenia wyższej użyteczności, powołane do współpracy w przygotowaniach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa, pokrywają częściowo i w ramach swych budżetów oraz w wysokościach, ustalonych przez właściwych ministrów w rocznych planach zaopatrzenia koszty, związane z zaopatrywaniem organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia.

Rozdział III.

Budowle mające znaczenie publiczne.

§ 26. (1) Obowiązek należenia do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli, mających znaczenie publiczne, ciąży na wszystkich pracownikach danych budowli oraz osadach, zamieszkających na ich terenie.

(2) Przez budowle, mające znaczenie publiczne, rozumie się: świątynie, szpitale, urzędy, szkoły, archiwa, muzea, teatry, zakłady przemysłowe, górnicze, użyteczności publicznej, ubezpieczeń, instytucje i przedsiębiorstwa bankowe, domy handlowe i towarowe i t. p. zajmujące daną budowlę w całości lub w przeważającej części.

§ 27. Do osób, wymienionych w § 26 ust. (1), stosuje się odpowiednio przepisy § 14 ust. (1) i § 19.

§ 28. Sposób wzywania osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli, mających znaczenie publiczne, do uzupełnienia przysposobienia, ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów, określają władze właściwe dla danych budowli (§ 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. — Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73) w porozumieniu z władzami administracji ogólnej.

§ 29. Właściciele, dzierżawcy lub sprawujący zarząd budowli, mających znaczenie publiczne, są obowiązani do:

1) wyznaczania na podstawie zarządzeń władz właściwych dla danych budowli (§ 28) odpowiedniej ilości pracowników oraz osób zamieszkających na terenie tych budowli do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej;

2) zawiadamiania właściwych władz o wyznaczeniu personelu do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli;

3) wypłacania normalnych wynagrodzeń za pracę pracownikom, wyznaczonym do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli w razie powołania ich do uzupełnienia przysposobienia lub pełnienia funkcji w tych organach w czasie ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów;

4) pokrywania kosztów, związanych:

a) z uzupełnieniem przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli,

b) zaopatrzeniem organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia,

c) z przeprowadzeniem ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów personelu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli;

5) bezpłatnego dostarczania odpowiedniego lokalu do uzupełnienia przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli.

Rozdział IV.

Domy mieszkalne.

§ 30. (1) Do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych mogą być wyznaczone z urzędu osoby w wieku od ukończonych lat 15 do ukończonych lat 60, zamieszkałe w tych domach, z wyjątkiem osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli oraz budowli, mających znaczenie publiczne.

(2) Osoby, pracujące poza terenem domu, w którym zamieszkują, są zwolnione od obowiązków, wynikających z pełnienia funkcji w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tego domu, w godzinach pracy.

§ 31. (1) Sposób wzywania do uzupełnienia przysposobienia oraz czas i miejsce wykonania tego obowiązku przez osoby, wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych, określają właściwe zarządy gmin na podstawie wytycznych władz administracji ogólnej.

(2) Do ćwiczeń, próbnych, pogotowi i alarmów osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych, wzywają zarządy gmin, przy pomocy obwieszczeń lub w inny sposób, przyjęty w danej miejscowości.

§ 32. Do osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych stosuje się odpowiednio przepisy § 14 ust. (1).

§ 33. Właściciele lub posiadacze domów mieszkalnych są obowiązani do pokrywania kosztów zaopatrzenia w sprzęt, środki i urządzenia personelu, wyznaczonego do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tych domów oraz przystosowania i zabezpieczenia pomieszczeń do przechowywania tego sprzętu i środków.

R o z d z i a ł V.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 34. (1) Do czasu odbycia zasadniczego przysposobienia w szkołach (§ 7 pkt. 1) przez ilość osób niezbędną do potrzeb organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, budowli, mających znaczenie publiczne, oraz domów mieszkalnych, zasadnicze przysposobienie w ramach przepisów, zawartych w § 9 ust. [1], [3] i [4] będą przeprowadzały stowarzyszenia i instytucje, specjalnie upoważnione do tego przez władze wymienione w § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73).

[2] Łączny czas trwania zasadniczego przysposobienia, przeprowadzonego w sposób, określony w ust. [1], nie może przekraczać dla osób wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej:

1) osiedli i budowli, mających znaczenie publiczne — 92 godziny rocznie,

2) domów mieszkalnych — 40 godzin rocznie, — nie wliczając dni świątecznych i czasu przejazdu powołanych.

§ 35. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom.

§ 36. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów *Stawoj Składkowski.*

Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej

z dnia 7-go lutego 1939 roku

o powszechnym obowiązku wojskowym.

(Dz. U.R.P. 1939 r. Nr 20, poz. 131; w wyjątkach)

§ 1. [1] Artykuły powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają artykuły ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym [Dz. U. R. Nr 25, poz. 220].

[2] Paragrafy powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają paragrafy rozporządzenia niniejszego.

Do art. 15.

§ 57. [1] Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki przesyłają do dnia 1 lipca wyciągi z metryk urodzenia [chrztu] mężczyzn oraz wyciągi z metryk zmarłych mężczyzn, według wzorów

Nr 1 i 2, zarządom gmin [naczelnikom urzędów okręgowych] właściwym ze względu na miejsce urodzenia lub śmierci osoby, której wyciąg dotyczy. Jeżeli miejsce śmierci nie pokrywa się z miejscem urodzenia, należy o śmierci zawiadomić również zarząd gminy [naczelnika urzędu okręgowego] miejsca urodzenia zmarłej osoby, przytaczając w zawiadomieniu wszystkie dane zawarte w wyciągu metrykalnym.

[2] W przypadku zniszczenia lub zaginięcia ksiąg metrykalnych, urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki są obowiązani wystąpić do urzędów i instytucji otrzymujących wtóropisy tych ksiąg, z żądaniem sporządzenia i przesłania gminom wyciągów metrykalnych, stosownie do przepisu ust. [1].

§ 211. Bez poddawania przeglądowi lekarskiemu zostają zaliczeni przy poborze do pomocniczej służby wojskowej następujące osoby:

a) duchowni wyznania katolickiego wszystkich obrządków, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby zakonne, uczniowie seminariów duchownych, nowicjusze zakonów i zgromadzeń tego wyznania.

§ 212. [1] Celem zaliczenia do pomocniczej służby wojskowej powinny osoby wymienione w § 211 przedstawić przewodniczącemu komisji poborowej w dniu stawienia się przed komisją poborową następujące dokumenty:

a) osoby wyliczone w § 211 pod lit. a): — zaświadczenia wydane przez kurie biskupie lub przełożonych zakonów i seminariów duchownych lub rektorów uniwersytetów.

Załącznik Nr 2
do § 212.

W Y K A Z

zaświadczeń, na podstawie których duchowni są zaliczani do pomocniczej służby wojskowej.

1. Duchowni katoliccy.

1) Z a ś w i a d c z e n i e

dla biskupów, członków kapituły, rektorów seminariów duchownych, przełożonych klasztorów, proboszczów, wikariuszów i innych duchownych katolickich, posiadających święcenia i nie objętych wzorami zaświadczeń pod L. 2, 3, 4, niniejszego załącznika.

Kuria Biskupia zaświadcza, że
(nazwa Kurii) (imię i nazwisko)
..... urodzony dnia
..... (duchownego)

roku w jest

(stanowisko duchownego: sufraganiem, rektorem seminarium, przełożonym klasztoru, proboszczem lub innym duchownym katolickim)

posiadającym święcenia w
(dokładna nazwa biskupstwa, klasztoru, probostwa)

Niniejsze zaświadczenie Kuria Biskupia wydaje

..... celem zaliczenia go pomo-
(imię i nazwisko duchownego)

cniczej służby wojskowej bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekar-
skiemu na podstawie art. 50 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 roku
o powszechnym obowiązku wojskowym [Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220].

..... dnia roku Nr
(nazwa miejscowości) (bieżący wydany
zaświadczenia)

Pieczęć Kurii Biskupiej

Podpis biskupa lub zastępcy

UWAGA. Biskupom diecezjalnym wystawia zaświadczenie właściwy metropolita,
względnie ten biskup, który dla niego stanowi wyższą instancję, biskupom
sufraganom — biskup diecezjalny.

2| Zaświadczenie

dla profesorów seminariów duchownych i innych funkcjonariuszów
oraz uczniów tych zakładów.

Rektor Seminarium
(dokładna nazwa seminarium, adres)

zaświadcza, że urodzony dnia
(imię i nazwisko duchownego)

..... roku w
(miejsce urodzenia)

obecny jest
(profesorem lub innym funkcjonariuszem albo też uczniem)

seminarium
(nazwa seminarium)

Zaświadczenie niniejsze wydaje się
(imię i nazwisko duchownego)

celem zaliczenia go do pomocniczej służby wojskowej bez poddawania
przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 50 ustawy
z dnia 9 kwietnia 1938 roku o powszechnym obowiązku wojskowym
(Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220).

..... dnia roku Nr
(nazwa miejscowości) (bieżący wydany
zaświadczenia)

Pieczęć seminarium

Podpis Rektora lub jego zastępcy

3| Zaświadczenie

dla nowicjuszków zakonów i zgromadzeń, jako zakonników, którzy
złożyli śluby zakonne.

Przełożony zakonu

(dokładna nazwa zakonu, zgromadzenia, adres)

zaświadcza, że

(imię i nazwisko zakonnika)

urodzony dnia

roku

w

(miejsce urodzenia)

, jest nowi-

cjuszem zakonu [zgromadzenia], zakonnikiem, który złożył śluby zakonne.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się

(imię i nazwisko)

celem zaliczenia go do pomocniczej służby wojskowej bez poddania
przeglądowi wojskowo-lekarskiemu na podstawie art. 50 ustawy
z dnia 9 kwietnia 1938 roku o powszechnym obowiązku wojskowym
[Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220].

dnia

roku

Nr

(nazwa miejscowości)

(bieżący wydanygo
zaświadczenia)

Pieczęć zakonu

Podpis przełożonego

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 24 marca 1939 r.

**o zwalnianiu od niektórych obowiązków, wynikających
z ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami.**

Na podstawie art. 29 ust. [2] ustawy z dnia 13 marca 1934 r.
o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr 41,
poz. 365) zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliż-
szego określenia, oznaczają przepisy ustawy z dnia 13 marca 1934 r.
o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr 41,
poz. 365), paragrafy, powołane bez bliższego określenia, oznaczają
przepisy rozporządzenia niniejszego.

§ 2. Od obowiązków, określonych w art. 28, zwalnia się:

1) posłów na Sejm i senatorów;
2) zawodowych konsulów państw obcych i przydanych im zawo-
dowych urzędników oraz członków ich rodzin prowadzących wspólne
z nimi gospodarstwo domowe, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa
wysyłającego z zastrzeżeniem wzajemności.

§ 3. Od obowiązków, określonych w art. 28 ust. [2] pkt. 1), 2)
i 3), zwalnia się;

1) funkcjonariuszów państwowych i pracowników kontraktowych w urzędach państwowych oraz pracowników przedsiębiorstw, zakładów i instytucji państwowych;

2) sędziów i prokuratorów sądów powszechnych, sędziów sądów administracyjnych oraz asesorów i aplikantów sądowych;

3) personel nauczający i pomocniczy w szkołach państwowych, publicznych i prywatnych wszystkich kategorii, stopni i typów;

4) przełożonych gmin i urzędujących ich zastępców, sołtysów i urzędujących podsołtysów, funkcjonariuszów samorządowych i pracowników samorządowych przedsiębiorstw, zakładów i instytucji;

5) pracowników zakładów użyteczności publicznej;

6) pracowników prywatnych przedsiębiorstw, zakładów i instytucji, które pracują na rzecz obrony Państwa;

7) pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych i Funduszu Pracy;

— jeżeli w czasie pożaru lub innej klęski spełniają obowiązki wynikające z ich stanowiska.

§ 4. Od obowiązków, określonych w art. 28 ust. [2] pkt. 4), zwalnia się:

1) osoby czasowo w gminie przebywające;

2) osoby nie będące właścicielami lub użytkownikami nieruchomości położonych na obszarze gminy, miejsca lub zamieszkania;

3) kobiety;

4) mężczyzn do lat 17;

5) czynnych członków Korpusu Technicznego Związku Straży Pożarnych R. P. oraz czynnych członków straży pożarnych i okręgowych pogotowi pożarnych;

6) uczniów szkół średnich, szkół zawodowych i słuchaczy rzeczywistych szkół akademickich;

7) uczniów kursów (szkół) wojskowego przysposobienia specjalnego;

8) **duchownych i zakonników uznanych w Państwie wyznań religijnych oraz uczniów seminariów duchownych i nowicjuszy zakonów.**

§ 5. Od obowiązków, określonych w art. 28 ust. [2] pkt. 5), zwalnia się:

1) kobiety mające powyżej lat 40;

2) czynnych członków Korpusu Technicznego Związku Straży Pożarnych R. P. oraz czynnych członków straży pożarnych ochotniczych, zawodowych, prywatnych i okręgowych pogotowi pożarnych;

3) osoby wymienione w § 4 pkt. 1), 6), 7) i 8).

§ 6. Od obowiązków, określonych w art. 28 ust. 4) i 5), zwalnia się osoby wymienione § 3, co do których ich władze przełożone stwierdzą, że wykonywanie tych obowiązków może odbić się istotnie ujemnie na toku urzędowania lub pracach w danym urzędzie przedsiębiorstwie, zakładzie lub instytucji.

§ 7. [1] Osoby, na których ciąży obowiązek określony w art. 28 ust. [2] pkt. 4), mogą wykonywać go przez zastępcę.

[2] Zastępcze wykonanie tego obowiązku nie może być powierzone osobom, wymienionym w art. 29 ust. [1] oraz w § 4 pkt. 3), 4), 6) i 7),

[3] Przełożony gminy może zakazać zastępczego wykonania tego obowiązku przez osoby karane za przestępstwa z chęci zysku lub za zbrodnie przeciwko Państwu.

§ 8. Za wykonanie obowiązku, określonego w art. 28 ust. [2] pkt. 4), odpowiedzialna jest osoba, która podjęła się wykonania tego obowiązku zastępczo.

§ 9. [1] Obowiązki, określone w art. 28 ust. [28] pkt. 5), mogą być na wniosek osoby obowiązanej zamienione przez przełożonego gminy na obowiązek świadczeń w naturze na cele ochrony przed pożarami i innymi klęskami, jeżeli liczba obowiązanych do służby w straży pożarnej przymusowej, przewyższa liczbę, potrzebną do zapewnienia na obszarze działania straży należytej ochrony przed pożarami i innymi klęskami.

[2] Świadczenia w naturze mogą być wykonane tylko na obszarze tej gminy, która powołała obowiązane do wykonania obowiązków.

§ 10. Świadczenia w naturze [§ 9] polegają na:

1) dostarczeniu środków przewozowych lub inwentarza pociągowego;

2) wykonaniu określonych robót;

3) czasowym odstąpieniem przedmiotów, potrzebnych do wykonania robót;

4) odstąpieniu własności materiałów, potrzebnych do wykonania robót;

§ 11. Wartość zamiennych świadczeń w naturze określa się dniówkami robocizny pieszej.

[2] roczna wysokość zamiennych świadczeń w naturze odpowiada 7 dniówkom robocizny pieszej.

3) przy obliczaniu wartości zamiennych świadczeń w naturze, przyjmuje się równowartość pieniężną dniówki robocizny pieszej, ustaloną przez rady gminne (miejskie) w wykonaniu przepisów o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne.

[4] W gminach, nie stosujących na swoim obszarze świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne, równowartość pieniężną dniówki robocizny pieszej ustalają corocznie właściwe rady gminne (miejskie) w drodze uchwał, do których mają zastosowanie przepisy art. 65 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego [Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294].

§ 12. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych

Sławoj Składkowski.

U S T A W A

z dnia 30 marca 1939 r.

o wycofaniu urzędów, ludności i mienia z zagrożonych obszarów Państwa.

(Dz. U. R. P. Nr 29/39, poz. 197).

Art. 1. Z dniem wybuchu wojny albo zarządzenia mobilizacji oraz w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, władze państwowe mogą zarządzić wycofanie z zagrożonych obszarów Państwa urzędów, instytucji, ludności oraz mienia.

Art. 2. Właściwe władze wojskowe określają już w czasie pokoju:

- 1) obszar Państwa, z którego wycofanie ma w razie potrzeby nastąpić oraz obszar, na który wycofanie ma nastąpić (obszar rozmieszczenia);
- 2) urzędy, instytucje, kategorie ludności i mienia, które w razie potrzeby mają być wycofane;
- 3) właściwość i zakres działania władz (organów), powołanych do przygotowania i przeprowadzenia wycofania i rozmieszczenia.

Art. 3. (1) Wycofanie zarządza:

- 1) do czasu mianowania Naczelnego Wodza — Minister Spraw Wojskowych, Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Komunikacji;
- 2) od czasu mianowania Naczelnego Wodza — Naczelnny Wódz lub władze i organa wojskowe przez niego upoważnione.
- 3) Wycofanie władz centralnych zarządza Rada Ministrów po zasięgnięciu opinii Naczelnego Wodza.

Art. 4. (1) W zarządzeniu o wycofaniu należy określić:

- 1) które urzędy i instytucje, jakie kategorie ludności oraz jakie mienie mają być wycofane;
- 2) obszar, z którego wycofanie ma nastąpić oraz obszar rozmieszczenia;
- 3) czas, kolejność i środki wycofania.

(2) W zarządzeniu o wycofaniu należy również wskazać władze (organa), które mają przeprowadzić wycofanie, przy czym władze, wymienione w art. 3, mogą do przeprowadzenia wycofania wyznaczyć inne władze, niż oznaczone na podstawie art. 2 pkt. 3).

(3) Władze wojskowe mogą same przeprowadzić zarządzone wycofanie, jeżeli nie przeprowadziły go we właściwym czasie władze (organa) do tego wyznaczone.

Art. 5. (1) Dla przeprowadzenia wycofania Państwo dostarcza w przypadkach koniecznych niezbędnej ilości środków przewozowych. Ludności, podlegającej wycofaniu, ma być w miarę możliwości udostępnione zabranie ze sobą jej mienia, w szczególności inwentarza żywego oraz niezbędnych środków żywności.

(2) Państwo zapewnia wycofanej ludności tymczasowe umieszczenie wycofanego mienia. Zapewnienie utrzymania może być uzale-

znione od przyjęcia przez poszczególne osoby wskazanego im przez władze zatrudnienia, odpowiadającego ich kwalifikacjom i stanowi zdrowia.

Art. 6. (1) Mienie, przedstawiające wartość naukową, artystyczną lub historyczną, jeżeli nie może być wycofane, powinno być zabezpieczone na miejscu i zarejestrowane.

(2) Mienie inne niż określone w ust. (1), nie wycofane mimo zarządzenia, może być użyte na potrzeby Państwa. Mienie, nie użyte na te potrzeby, należy w miarę możliwości zabezpieczyć na miejscu zwłaszcza, jeżeli przedstawia ono znaczną wartość dla interesu publicznego.

(3) Mienie nie wycofane, które nie mogło być zabezpieczone, ani nie zostało użyte na potrzeby Państwa, ma być zniszczone, jeżeli mogłoby utrudniać przeprowadzenie własnych działań wojennych lub być wyzyskane przez nieprzyjaciela dla celów wojennych; nie dotyczy to jednak mienia przedstawiającego wartość naukową, artystyczną lub historyczną.

Art. 7. (7) Za mienie, nie stanowiące własności Państwa, użyte na potrzeby Państwa lub zniszczone, należy się wynagrodzenie; wysokość wynagrodzenia ustalają powiatowe lub specjalne komisje świadczeń rzeczowych w trybie i na zasadach, przewidzianych w przepisach o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

(2) Prawo do wynagrodzenia nie służy, jeżeli właściciel mienia albo osoba, działająca w jego imieniu, nie wycofała mienia we właściwym czasie z własnej winy.

Art. 8. (1) Zarządzenia co do powrotu urzędów, instytucji i ludności oraz co do przywiezienia z powrotem wycofanego mienia wydają:

1) gdy chodzi o powrót na obszar operacyjny — Naczelny Wódz albo upoważnione przez niego władze lub organa, bez względu na to, jaka władza zarządziła wycofanie;

2) w innych wypadkach — na żądanie lub za zgodą Naczelnego Wodza — Minister Spraw Wojskowych, o ile chodzi o osoby lub mienie wojskowe; Minister Komunikacji, o ile chodzi o funkcjonariuszów lub tabor i urządzenia kolejowe, w pozostałych przypadkach — Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

(2) Zarządzenie co do powrotu władz naczelnych i centralnych wydaje Rada Ministrów po zasięgnięciu opinii Naczelnego Wodza.

(3) W zarządzeniu, wydanym w myśl ustawy (1) lub (2), należy wskazać władze (organa), powołane do wykonania tego zarządzenia.

Art. 9. Państwo dostarcza w przypadkach koniecznych niezbędnej ilości środków przewozowych do przeprowadzenia powrotu wycofanej ludności oraz przewiezienia z powrotem wycofanego mienia. Powracającej ludności należy w miarę możliwości udostępnić przywiezienie z sobą mienia, w jakie dla zaspokojenia niezbędnych potrzeb zaopatrzyła się podczas przymusowego pobytu poza stałym miejscem zamieszkania.

Art. 10. W warunkach, wymienionych w art. 1, władze państwowe mogą zabronić wycofania z zagrożonych obszarów Państwa poszczególnych urzędów, instytucyj, ludności oraz mienia.

Art. 11. Właściwe władze wojskowe określają już w czasie pokoju:

1) obszar Państwa, z którego w razie potrzeby wycofanie może być wzbronione,

2) urzędy, instytucje, kategorie ludności i mienia, którym wycofanie może być wzbronione,

3) właściwość i zakres działania władz (organów), powołanych do przygotowania i przeprowadzenia zakazu wycofania.

Art. 12. Zarządzenie o zakazie wycofania wydają władze uprawnione w myśl art. 3 ust. (1) do zarządzenia wycofania.

Art. 13. (1) W zarządzeniu o zakazie wycofania należy określić, które urzędy i instytucje, jakie kategorie ludności oraz jakie mienie mają pozostać na miejscu.

(2) W zarządzeniu o zakazie wycofania należy również wskazać władze (organa), które mają przeprowadzić zakaz wycofania, przy czym władze wymienione w art. 3 ust. (1) mogą do przeprowadzenia zakazu wycofania wyznaczyć inne władze, niż oznaczone w art. 11 pkt. 3).

(3) Władze wojskowe mogą same przeprowadzić zakaz wycofania, jeżeli władze do tego wyznaczone nie są w możności go przeprowadzić.

Art. 14. (1) Kto nie stosuje się do zarządzeń władz o wycofaniu albo o zakazie wycofania osób lub mienia, wydanych na podstawie ustawy niniejszej —

podlega karze aresztu do roku lub grzywny albo obu tym karom łącznie.

(2) obok kary, przewidzianej w ust. (1), może być orzeczony przepadek mienia, które powinno było być wycofane.

Art. 15. (1) Kto nie stosuje się do innych niż wymienione w art. 14 zarządzeń władz, wydanych na podstawie ustawy niniejszej — podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł. albo obu tym karom łącznie.

(2) Do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w ust. (1), powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 16. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą:

(1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 sierpnia 1927 r. w sprawie przymusowego wycofania z zagrożonych obszarów Państwa ludności i mienia (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 678);

2) przepisy art. 11, 16 i 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 54) w zakresie spraw, unormowanych ustawą niniejszą.

Art. 17. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych oraz innym właściwym ministrom.

Art. 18. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych: *Stawoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki.*

U S T A W A

z dnia 30 marca 1939 r.

o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową.

(Dz. U. R. P. Nr 29/39, poz. 196).

R o z d z i a ł I.

Prawo do zasiłku.

Art. 1. Prawo do zasiłków służy rodzinie żołnierzy, którzy odbywają:

1) czynną służbę wojskową: w rezerwie, pospolitym ruszeniu, pomocniczej służbie wojskowej oraz w uzupełniającej służbie wojskowej na ćwiczeniach doskonalących;

2) zasadniczą służbę wojskową w czasie mobilizacji lub wojny, jeżeli są jedynymi żywicielami rodziny w rozumieniu art. 63 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220), a nie mogą uzyskać odroczenia służby wojskowej lub je utracili w myśl art. 62 ust. (3) tej ustawy;

3) zasadniczą służbę wojskową jako ochotnicy w czasie mobilizacji lub wojny albo w przypadku, gdy tego wymaga interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów.

Art. 2. Uważa się za rodzinę żołnierza, uprawnioną do zasiłków:

1) żonę, również i sądownie rozłączoną (separowaną), jeżeli mąż jest prawnie obowiązany do jej utrzymywania;

2) dzieci ślubne, uprawnione i przysposobione oraz dzieci nieślubne, których ojcostwo jest stwierdzone;

3) pasierbów;

4) rodziców i nieślubną matkę;

5) rodzeństwo;

6) rodziców matki i rodziców ślubnego ojca.

Art. 3. Prawo do zasiłków służy członkom rodziny żołnierza, jeżeli:

1) posiadają obywatelstwo Państwa Polskiego, bez względu na to, czy zamieszkują w kraju, czy za granicą lub nie posiadają obywatelstwa Państwa Polskiego, lecz zamieszkują w kraju;

2) bezpośrednio przed odejściem żołnierza do pracy lub zarobku, lecz został zagrożony wskutek utraty lub zmniejszenia się tej pracy albo zarobku, spowodowanych okolicznościami, wynikłymi podczas jego służby wojskowej.

Art. 4. (1) Prawo do zasiłków nie służy członkom rodziny żołnierza:

1) żyjącym w czasie służby wojskowej we wspólnym gospodarstwie, jeżeli jeden z członków rodziny otrzymał odroczenie służby wojskowej, jako jedyny jej żywiciel;

2) wymienionym w art. 2 pkt. 2), 3) i 5), jeżeli ukończyli osiemnaście lat życia, chyba że udowodnią, iż uczęszczają do zakładu naukowego lub pobierają naukę w zawodzie praktycznym, a nie mają utrzymania u swych pracodawców, ani też nie otrzymują wynagrodzenia, wystarczającego na utrzymanie; w tych przypadkach prawo do zasiłku służy im do chwili ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do dnia, w którym ukończą dwadzieścia cztery lata życia.

(2) Zasiłek może być przyznany członkom rodziny, wymienionym w ust. (1) pkt. 2) mimo przekroczenia przez nich granicy wieku, określonej w ustępie poprzedzającym, jeżeli udowodnią urzędowym świadectwem lekarskim, że z powodu stanu zdrowia nie mogą pracować na swoje utrzymanie.

Art. 5. Rodzina — której więcej niż jeden członek odbywa służbę wojskową, uzasadniająca prawo do zasiłku — jest uprawniona tylko do zasiłku za jedną osobę.

Art. 6. Rozporządzenie prawem do zasiłku na rzecz osób trzecich jest nieważne.

Art. 7. Osoby, uprawnione do zasiłku, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić zarząd właściwej gminy — a zamieszkałe za granicą właściwy urząd konsularny Rzeczypospolitej Polskiej — o wszelkich okolicznościach, które powodują zmniejszenie wysokości lub wygaśnięcie prawa do zasiłku albo zupełne bądź czasowe wstrzymanie jego wypłaty.

Rozdział II.

Powstanie, czas trwania i utrata prawa do zasiłku.

Art. 8. (1) Prawo członków rodziny żołnierza do zasiłków powstaje z dniem:

1) zgłoszenia się żołnierza do czynnej służby wojskowej, jeżeli warunki, uzasadniające to prawo, istnieją w czasie powołania żołnierza do czynnej służby wojskowej i jeżeli jednostka organizacyjna wojska, do której został powołany, znajduje się w miejscu zamieszkania żołnierza;

2) poprzedzającym dzień, wyznaczony na zgłoszenie się żołnierza do czynnej służby wojskowej, jeżeli warunki, uzasadniające to

prawo, istnieją w chwili powołania żołnierza do czynnej służby wojskowej i jeżeli jednostka organizacyjna wojska, do której został powołany, znajduje się poza miejscem jego zamieszkania;

3) powstania warunków, uzasadniających prawo do zasiłków, jeżeli warunki te powstały po dniu wyznaczonym na zgłoszenie się do służby wojskowej.

(2) W przypadku zmiany warunków, powodujących zmianę wysokości zasiłku, służy on w nowym wymiarze od dnia, w którym warunki uległy zmianie.

Art. 9. Niezawiniony przez żołnierza pobyt w niewoli uprawnia jego rodzinę do zasiłku przez czas pobytu w niewoli, nie dłużej jednak niż przez sześć miesięcy od dnia ustalonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Spraw Wojskowych.

Art. 10. (1) Rodzina żołnierza, który:

1) na terenie działań wojennych zaginął bez wieści — pobiera zasiłek do czasu przyznania jej odmowy szczególnego zaopatrzenia, nie dłużej jednak niż przez sześć miesięcy od dnia, ustalonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Spraw Wojskowych;

2) podczas pełnienia czynnej służby wojskowej zmarł lub poległ — pobiera zasiłek do czasu przyznania rodzinie zaopatrzenia szczególnego;

3) podczas pełnienia czynnej służby wojskowej utracił zdrowie co najmniej w 30 proc. zdolności do pracy w związku przyczynowym ze służbą wojskową — pobiera zasiłek do czasu przyznania zaopatrzenia szczególnego, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy, licząc od ostatniego dnia tego miesiąca, w którym nastąpiło zwolnienie ze służby wojskowej. Stwierdzenie braku związku przyczynowego pomiędzy utratą zdrowia, a odbywaniem przez żołnierza czynnej służby wojskowej powoduje zaprzestanie wypłaty zasiłku, a pobrane z tego tytułu kwoty podlegają zwrotowi.

(2) Potrąca się z kwoty przyznanego zaopatrzenia zasiłki, pobrane przez rodzinę w przypadkach, przewidzianych w ust. (1) za czas od dnia przyznania zaopatrzenia.

Art. 11. Prawo do zasiłku gaśnie z dniem następującym po dniu:

1) zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w art. 10 ust. (1);

2) śmierci osoby, uprawnionej do zasiłku;

3) ustania warunków, uzasadniających uprawnienie do zasiłku;

4) rozmyślnego dostania się żołnierza do niewoli;

5) opuszczenia przez osobę, uprawnioną do zasiłku, granic Państwa Polskiego bez zezwolenia władz polskich.

6) skazania osoby uprawnionej do zasiłku prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności powyżej jednego roku, albo na karę dodatkową utraty praw publicznych lub utraty obywatelskich praw honorowych;

7) skazanie żołnierza prawomocnym wyrokiem na dodatkową karę wydalenia z wojska lub z marynarki wojennej albo na karę

wydalenia z korpusu oficerskiego lub też prawomocnym orzeczeniem sądu honorowego na karę wykluczenia z korpusu oficerskiego.

Art. 12. (1) Osoby — które w celu uzyskania dla siebie lub kogokolwiek zasiłku niezależnego bądź w wyższym wymiarze, świadomie podają nieprawdziwe fakty albo zatajają okoliczności, powodujące wygaśnięcie prawa do zasiłku lub zupełne bądź czasowe wstrzymanie jego wypłaty — tracą prawo do zasiłku.

(2) Stosuje się przepis ust. (1) odpowiednio do osób, które w czynach tych świadomie współdziałały. Jeżeli czynów tych dopuścił się żołnierz, prawo do zasiłku tracą wszyscy członkowie jego rodziny.

Rozdział III.

Zgłoszenie prawa do zasiłku.

Art. 13. (1) Prawo do zasiłku należy zgłosić w zarządzie gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby, uprawnionej do zasiłku. Osoby zamieszkałe za granicą, zgłaszają prawo do zasiłku we właściwym urzędzie konsularnym Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Prawo do zasiłku może zgłosić osoba uprawniona, jej przedstawiciel ustawowy albo żołnierz, którego rodzina jest uprawniona do zasiłku.

Art. 14. Zgłoszenie o zasiłek, wniesione później, aniżeli w ciągu miesiąca po dniu ustania prawa do zasiłku, nie podlega rozpatrzeniu. Przepis ten nie obejmuje wypadków siły wyższej.

Rozdział IV.

Wypłata zasiłków.

Art. 15. (1) Zasiłki wypłacane są ze Skarbu Państwa w normach dziennych i płatne są z dołu.

(2) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu i Opieki Społecznej, określa wysokość norm dziennych zasiłków oraz terminy ich wypłaty w zależności od liczby członków rodziny, uprawnionych do zasiłku oraz miejscowości ich zamieszkania.

Art. 16. (1) Nie wypłaca się zasiłku za okres:

1) stwierdzonego samowolnego przebywania żołnierza poza swą jednostką;

2) pozbawienia żołnierza wolności prawomocnym wyrokiem sądowym;

3) pozbawienia wolności prawomocnym wyrokiem sądowym do jednego roku osoby uprawnionej do zasiłku.

(2) Wznawia się wypłatę zasiłku z dniem, następującym po dniu ustania przyczyn, wymienionych w ust. (1).

Art. 17. Nie wypłaca się zasiłków, nie podjętych przez osobę uprawnioną w ciągu sześciu miesięcy, licząc od dnia zawiadomienia o przyznaniu zasiłku. Przepis ten nie dotyczy wypadków siły wyższej.

Art. 18. Prawo do zasiłku nie podlega egzekucji.

Art. 19. Zasiłki, pobrane wbrew przepisom ustawy niniejszej, podlegają zwrotowi z odsetkami prawnymi od dnia pobrania do dnia zwrotu. Przymusowe ściąganie tych zasiłków następuje w trybie, przewidzianym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

Rozdział V.

Władze oraz tryb postępowania.

Art. 20. (1) Władzami właściwymi do orzekania w sprawie zasiłków są:

1) w kraju — zarządy gmin, właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osób uprawnionych do zasiłku;

2) za granicą — właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osób, zgłaszających prawo do zasiłku, urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej; orzeczenia ich są ostateczne.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia tryb postępowania co do: orzekania o prawie do zasiłku, asygnowania jego wypłat, prowadzenia wykazów zasiłków przyznanych, wstrzymywania wypłat i orzekania o obowiązku zwrotu nienależnie pobranych zasiłków.

(3) Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia poruczyć wykonanie czynności zarządów gmin w zakresie wykonania ustawy niniejszej w całości lub części rządowym władzom administracji ogólnej.

Art. 21. (1) Gmina solidarnie z osobami, które nieprawnie pobrały zasiłek, jest odpowiedzialna za straty Skarbu Państwa, wynikłe z powodu zawinienia zarządu gminnego lub miejskiego, który świadomie lub wskutek oczywistego niedbalstwa uznał okoliczności niezgodne z rzeczywistością albo nie wziął pod uwagę przypadków, powodujących zupełne bądź czasowe wygaśnięcie prawa do zasiłku. Gmina ma prawo regresu do osób, z których winy wynikły straty Skarbu Państwa.

(2) Władze nadzorcze orzekają o odpowiedzialności gmin w zakresie obowiązków wymienionych w ust. (1).

Rozdział VI.

Przepisy końcowe.

Art. 22. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą:

1) ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o zabezpieczeniu bytu rodzinom osób pełniących ochotniczą lub obowiązkową służbę wojskową (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 403).

2) ustawa z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 246);

Art. 23. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Skarbu oraz Opieki Społecznej.

Art. 24. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych *Sławoj Składkowski*

U S T A W A

z dnia 30 marca 1939 r.

o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

(Dz. U. R. P. Nr 28-39, poz. 182).

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 66, poz. 496) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 ust (2) otrzymuje brzmienie:

„Rada Ministrów może wprowadzić powyższy obowiązek na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa”.

2) po art. 26 dodaje się art. 26a o brzmieniu:

„Art. 26a. Odstąpione Państwu na własność przy poborze zwierząt pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery w warunkach, określonych w art. 2 ust. (2), mogą być na podstawie zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych zwrócone poprzednim właścicielom (posiadaczom), jeżeli interes obrony Państwa nie będzie wymagał zatrzymania tych przedmiotów na stałe i jeżeli wynagrodzenie za odstąpione przedmioty nie zostało jeszcze wypłacone.

Poprzedni właściciele (posiadacze) odstąpionych przy poborze zwierząt pociągowych, pojazdów mechanicznych i rowerów będą obowiązani przyjąć je z powrotem, przy czym otrzymują jedynie wynagrodzenie za czas zatrzymania tych przedmiotów oraz odszkodowanie w razie ich uszkodzenia.

Sposób ustalania i wypłaty wynagrodzenia oraz odszkodowania, przewidzianych w ustępie poprzednim, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi ministrami”;

3) w art. 27 po ust. (2) podaje się dwa ustępy nowe o brzmieniu:

„W przypadkach szczególnej potrzeby, stwierdzonej uchwałą Rady Ministrów, przedmioty te mogą być przez władze wojskowe zatrzymane na przeciąg czasu dłuższy niż dni 14.

W warunkach, określonych w art. 2, przedmioty zatrzymane przed powstaniem tych warunków podczas próbnego poboru mogą przejść na własność Państwa bez powtórnego przedstawiania ich na komisję poboru rzeczywistego, za wynagrodzeniem równym cenie szacunkowej, ustalonej przy poborze próbnym, niezależnie od wynagrodzenia za czas zatrzymania od dnia poboru próbnego do dnia zawiadomienia o przyjęciu na własność Państwa”.

Art. 2. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Poczty i Telegrafów.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

Przezydent Rzeczypospolitej. *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 7 kwietnia 1939 r.

**wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych,
Spraw Wewnętrznych i Skarbu o samopomocy rolnej.**

(Dz. U. R. P. Nr 32-39, poz. 209).

Na podstawie art. 38 ust. (2) i 95 ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 200) zarządzam co następuje:

§ 1. W warunkach określonych w art. 38 ust. (1) ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych stosowana będzie samopomoc rolna zgodnie z przepisami rozporządzenia niniejszego.

§ 2, (1) Samopomoc rolna obejmuje obowiązek okazywania wzajemnej pomocy przez:

1) wzajemne świadczenia w formie robocizny oraz użyczenia sprzężaju, środków transportu, uprzęży, narzędzi i maszyn rolniczych;

(2) wspólne dokonywanie upraw, siewu, pielęgnacji, zbiorów, omłotów oraz zabezpieczenia i przewozu plonów i produktów gospodarstw wiejskich.

(2) Obowiązek samopomocy rolnej można rozszerzyć na materiał siewny i pasze.

§ 3. Samopomoc rolna opiera się na zasadzie wzajemnej wymiany świadczeń w naturze lub odpłatności w gotówce, z wyjątkiem samopomocy okazywanej wspólnie (§ 2 ust. (1) pkt. 2) posiadaczom gospodarstw wiejskich, którzy ze względu na specjalnie trudne warunki bytowania nie mogą dopełnić świadczeń wzajemnych.

§ 4. (1) Wprowadzenie samopomocy rolnej na obszarze całego województwa lub jego części zarządza wojewoda.

(2) Rozszerzenie obowiązku samopomocy na materiały siewne i pasze w myśl § 2 ust. (2) zarządza starosta na podstawie uchwały wydziału powiatowego.

§ 5. (1) Samopomocą rolną na obszarze gromady kieruje przodownik wiejski. Przodownika wiejskiego oraz w miarę potrzeby jednego do trzech jego pomocników powołuje starosta po wysłuchaniu opinii społecznej reprezentacji rolnictwa. Starosta może w każdym czasie odwołać przodownika wiejskiego i jego zastępców.

(2) Do obowiązków przodownika wiejskiego w zakresie samopomocy rolnej należy:

1) zorganizowanie i kierowanie samopomocą rolną w obrębie gromady na podstawie wytycznych ustalanych przez starostę w porozumieniu ze społeczną reprezentacją rolnictwa;

2) doraźne rozstrzyganie sporów wynikłych przy wykonywaniu samopomocy rolnej.

§ 6. (1) Bezpośredni nadzór nad działalnością przodownika wiejskiego sprawuje wójt, a nadzór zwierzchni starosta.

(2) Organa ustrojowe gromady i gminy obowiązane są do okazywania przodownikowi wiejskiemu wszelkiej pomocy w zakresie wykonywanych przez niego czynności.

§ 7. Jeżeli zajdzie konieczność okazania pomocy na rzecz innej gromady, rozmiar i formę wzajemnych świadczeń w granicach określonych w § 2 ustala zarząd gminy na wniosek przodowników wiejskich gromad zainteresowanych.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Poniatowski*.

U S T A W A

z dnia 9 kwietnia 1938 r.

o powszechnym obowiązku wojskowym.

Dz. U. R. P. 1938 r. Nr 25, poz. 220; — w wyjątkach).

Art. 15. (1) Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w przypadkach gdy księgi stanu cywilnego (metrykalne) uległy zniszczeniu lub zaginięciu, urzędy i instytucje, otrzymujące duplikaty

tych ksiąg, są obowiązane przysyłać corocznie najpóźniej do dnia 1 lipca zarządom gmin wyciąg z metryki urodzonych i zmarłych, odnoszące się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 17 lat życia¹).

(2) Urzędy i organy, wymienione w ust. (1), obowiązane są udzielać ponadto wszelkich wyjaśnień, wyciągów i odpisów, potrzebnych przy czynnościach urzędowych, wynikających z ustawy niniejszej lub wydanych na jej podstawie przepisów.

(3) W razie niewykonania obowiązków, wynikających z artykułu niniejszego, powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie zaniedbanych czynności na koszt winnego.

Art. 50. (1) Bez poddawania przeglądowi zostają zaliczeni do pomocniczej służby wojskowej na podstawie przedstawionych komisji poborowej dokumentów, które ustali rozporządzenie wykonawcze:

- a) duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia;
- b) zakonnicy wyznania katolickiego, którzy złożyli śluby zakonne;
- c) uczniowie seminariów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich;
- d) duchowni i zakonnicy innych, przez Państwo uznanych, wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia lub złożyli uroczyste śluby zakonne;
- e) nowicjusze klasztorów prawosławnych;
- f) zatwierdzeni przez władzę państwową rabini i podrabini;
- g) duchowni innych uznanych przez Państwo wyznań chrześcijańskich.

(2) O zaliczeniu do pomocniczej służby wojskowej osób wymienionych w ust. (1) orzeka przy poborze komisja poborowa, a po poborze — powiatowa władza administracji ogólnej, lub co do osób zamieszkałych stale za granicą — urząd konsularny R.P.

(3) Osoby wymienione w ust. (1), które wystąpiły lub zostały wykluczone ze stanu duchownego, seminarium, nowicjatu, zakonu, klasztoru, lub zgromadzenia, podlegają obowiązkowi służby wojskowej na ogólnych zasadach.

(4) W czasie wojny nie mogą być osoby wymienione w ust. (1) zaliczone do pomocniczej służby wojskowej, jeżeli warunki uzasadniające to prawo powstały po rozpoczęciu wojny.

¹) Redakcja „Wiadomości Diec. Podlaskie“ zwraca uwagę, że obecnie do zarządów gmin należy przysyłać wyciągi z metryki 17-letnich, a nie 18-letnich, jak było obowiązujące poprzednio.

WIADOMOŚCI Z TERENÓW MISYJNYCH

Z rzymskich obrad Papieskich Dzieł Misyjnych.

W pałacu Propagandy w Rzymie odbyło się od 25 do 27 kwietnia br. roczne zebranie Wyższych Rad Generalnych Papieskich Dzieł Rozkrzewiania Wiary i św. Piotra Ap. dla duchowieństwa rodzimego. Na tegorocznych obradach obu wspomnianych Dzieł Polska nie była reprezentowana, ponieważ prezes krajowy, ks. prał. K. Bajerowicz, jest obłożnie chory.

Pap. Dzieło Rozkrzewiania Wiary wykazuje na całym świecie poważny rozwój tak co do liczby członków i wysokości ofiar. Do nielicznych krajów, które cofnęły się w składaniu ofiar na misję, należy tym razem także Polska. Za to wzrosła lekko ofiarność Polaków na Pap. Dzieło św. Piotra Ap., którego celem jest wspomaganie Kościoła w kształceniu duchowieństwa rodzimego na misjach.

Głównym tematem rozważań podczas obrad Pap. Dzieła Rozkrzew. Wiary była sprawa rozdrabniania organizacji misyjnych o celach partykularnych. Powstawanie takich organizacji szkodzi akcji misyjnej Kościoła.

Obrady Pap. Dzieła św. Piotra Ap. były przeważnie poświęcone złotemu jubileuszowi, jaki wspomniane Dzieło w tym roku obchodzi. Z tej racji powinno się za przykładem Francji w każdym kraju urządzić odpowiednie uroczystości, ażeby ogół wiernych lepiej zapoznać z błogosławioną działalnością Dzieła św. Piotra Ap. na terenach misyjnych. Po obradach wygłosił ks. arcyb. Costantini konferencję o znaczeniu hierarchii tubylczej w krajach misyjnych. Zakończeniem rocznego zebrania Papieskich Dzieł Misyjnych była uroczysta audjencja u Ojca św., podczas której papież Wyższym Radom Generalnym serdecznie dziękował za współpracę misyjną i do dalszych wysiłków na rzecz misyj zachęcał.

Przemówienie Ojca św. Piusa XII podczas audjencji udzielanej członkom Wyższych Rad Papieskich Dzieł Misyjnych

Jeżeli zawsze bardzo miło jest nam przyjmować synów, to dziś tym większa radość napęłnia serce Nasze, kiedy przed Sobą takich widzimy i do takich przemawiamy synów, jakimi jesteście, wy najmiłsi, którzy albo kierujecie Papieskimi Dziełami Misyjnymi wśród poszczególnych narodów albo jako stali członkowie Wyższych Rad Papieskich Dzieł Rozkrzewiania Wiary i św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa rodzimego przebywacie w Wiecznym Mieście. Aczkolwiek na ziemi jesteśmy niegodnym przedstawicielem Wieczystego Pasterza, wiemy, że także do Nas odnoszą się Jego słowa, które są dowodem Jego miłości do całego rodzaju ludzkiego: „I drugie owce mam, które nie są z tej owczarni, i one potrzeba, abym przywiódł i stanie się jedna owczarnia i jeden pasterz”. [św. Jan X.16]. Rozważając często przepowiednię proroczą słowa Najdobrotliwszego Odkupiciela, gorzejemy Jego pragnieniem i w gorących modłach błaga-

my Ducha św., ażeby otworzył drogę zbawienia dla bezmiernej liczby ludzi, których przygniata niewola bałwochwalstwa, a dawno zakorzeniony błąd dławii, oraz ażeby ich uczynił uczestnikami naszej nadziei i naszej łaski. Powtarzając za św. Pawłem, „iż poganie są współdziedzicami i wspólnym ciałem i współuczestnikami obietnicy jego (Boga) w Chrystusie Jezusie przez Ewangelię”. (Efez. 3,6.), od żadnych nie uchylamy się trudów, ażeby dalekim ludom zajaśniała chwała religii katolickiej, a Krzyż objął w swe władanie najdalsze krańce świata.

Ażeby cel ten osiągnąć, jest rzeczą największej wagi stworzyć Kościół wśród wszystkich ludów i każdemu z nich dać własne duchowieństwo rodzime.

O tę tak wielkiej wagi sprawę apostolską troszczycie się, wy najmilsi, i jesteście jej czynnymi i gorliwymi rzecznikami, starając się w miarę swoich sił o rozszerzenie Królestwa Bożego. Znane są nam wyniki waszej pracy, które powiększają się z roku na rok, choć poważne i niemałe macie do pokonania trudności. Ale twardą drogę waszą przewycięża święta gorliwość i jak to działa się zwykło w sprawach dobrych i od Boga uznanych zastosować można słowa: „Powoli zagon zacznie się złocić mękkimi kłosami zbóż”. (Wirg. Ekl. IV).

Pięćdziesięciolecie Papieskiego Dzieła św. Piotra Apost. daje nam upragnioną sposobność, ażeby tej tak zbawiennej instytucji udzielić Naszej pochwały i całkowitej aprobaty oraz życzyć jej na przyszłość pięknego postępu i rozwoju.

Nie zaprzestajcie, najmilsi, w dalszym ciągu i to z całym wysiłkiem popierać wszelkich poczynań misyjnych. Kiedy na świecie fatalnie miłość się oziębia, „bo prawdy zostały umniejszone przez synów ludzkich” (ps. 11.1), wy przykładem swoim pokażcie, że mieszkańcy ziemi nie po to żyją, aby dysząc nienawiścią w bratobójczych walkach się rozszarpać, ale powołani do szczęśliwości wiekuistej świętym przymierzem z Bogiem się złączyli i między sobą się pojednali. Albowiem ludzkiej społeczności została jako cel zakreślona miłość, pokój, zgoda i jedność. Niechaj więc, waszymi wskazaniem zachęceniem i waszym nawoływaniem rozplamienieni wszyscy, którzy się zaliczają do chrześcijan, woń słodczy ewangelicznej szeroko rozprawdają, niechaj każdy według daru otrzymanego innym niesie Boga, Kościół i Chrystusa (św. Ignacy męcz. do Efez. 9.2) pod opieką i za przewodnictwem św. Józefa, Oblubieńca Najśw. Marii Panny oraz Kościoła św. Patrona, którego uroczystość obchodzimy przez cały ten tydzień. On podaje Wam „Lilię dolin” i „Chleb życia”, abyście Go innym rozdawali.

Błagając Boga o wszystkie dobra dla was, najmilsi, i dla wiernych, którzy hojnie was wspomagają w szerzeniu idei misyjnej, waszym pracom i zamiarom z całego serca w Panu błogosławimy.

60 lat misjonarzem na wyspach Fidżi.

Dnia 12 stycznia br. zmarł na wyspach Fidżi O. Gabriel Lahaye. Spośród wielkiej liczby Marystów, którzy od 1844 r. począwszy pracują nad nawróceniem ludności wysp Fidżi, O. Lahaye najdłużej, bo

60 lat, wytrwał na posterunku. Zmarły misjonarz położył wielkie zasługi około powołania do życia Zgromadzenia Sióstr tubylczych jako też przy utworzeniu Seminarium dla kleryków tubylczych.

Posąg Chrystusa-Króla w Indochinach.

W okręgu misyjnym Phat-Diem (Indochiny) w miejscowości Tri-Chinh, miejscowy proboszcz, ks. Chi, wzniósł dwie piękne szkoły. Na placu przed kościołem parafialnym kazał postawić piękny posąg Chrystusa-Króla, dłuta jednego z najlepszych rzeźbiarzy tubylczych. Poświęcenia posągu dokonał tubylczy biskup, J. Eksc. Mgr. Tong z Phat-Diem.

Śmierć dawniejszego arcybiskupa Bombaju okryła całe Indie żałobą.

W tych dniach zmarł w Anglii dawniejszy arcybiskup Bombaju J.E. Mgr. Goodier, bardzo popularna w Indiach brytyjskich osobistość. Popularność hindusów wszystkich kast i wyznań zawdzięcza ś. p. ks. arcybiskup swej bezinteresownej pracy i ojcowskiej opiece nad upośledzonymi. Na wieść o jego zgonie zarządy miejskie miast Bombaju, Salette, Bassein i Thana zebrały się na wspólnym uroczystym posiedzeniu, podczas którego prezydent Bombaju, p. Dias, uczcił pamięć zmarłego arcybiskupa pięknym przemówieniem, przypominając dzieło, jakiego dokonał zmarły dla podniesienia i wychowania mas. Między innymi wspominał o zakładzie dla dziewcząt upadłych, szpitalu św. Elżbiety i schronisku pod wezw. św. Antoniego. Z racji zgonu ks. arcybiskupa wspomniane zarządy wysłały 2 telegramy: jeden do Ojca św. a drugi do ks. kard. Hinsleya, prymasa Anglii. Prasa miejscowa jest pełna pochwał dla działalności zgasłego księcia Kościoła.

Pierwszy ksiądz-krajowiec prefektury apost. Mijazaki.

W roku jubileuszowym Papieskiego Dzieła św. Piotra Ap. dla duchowieństwa rodzimego został wyświęcony pierwszy ksiądz tubylczej prefektury apost. Mijazaki w Japonii. Udzielenie święceń kapłańskich pierwszemu krajowcowi tej prefektury jest pięknym wynikiem niestrudzonej acz krótkiej działalności Księża Salezjanów, którzy w Mijazaki pracują zaledwie 10 lat.

Katolicyzm w Afryce Południowej.

W Afryce Południowej włącznie z Rodezją Południową znajduje się katolików ochrzczonych i katechumenów (czyli przygotowujących się do chrztu św.) 536.698: obok 81.758 Europejczyków, mamy wśród tamtejszych katolików 418.375 murzynów z szczepu Bantu, 33.840 metystów i 2.724 hindusów, tj. 4% ludności nieeuropejskiej. W niektórych wikariatach apostolskich katolicy stanowią jedną czwartą ludności.

Katolicyzm początkowo słaby, obecnie żwawym krokiem postępuje naprzód, zwłaszcza od 1922 r., kiedy Ojciec św. Pius XI ustanowił delegaturę Apostolską dla Afryki Południowej. Delegat Apost., J. Eksc. Mgr Gylswyk, utworzył szereg nowych wikariatów apostolskich, pomnożył liczbę misjonarzy, skoordynował prace i wysiłki misjonarzy i bezustannie zachęcał do pracy misyjnej wśród tubylców.

Celem umocnienia katolicyzmu wśród Europejczyków i zjednania mu mas tubylczych uruchomiono bardzo wiele szkół, które prowadzą misyjne zgromadzenia tak męskie jak żeńskie. Zadaniem szkoły jest wyplenienie wśród białych uprzedzeń dla rasy czarnej jak i zjednywanie czarnych dla wiary św. Obok szkolnictwa Delegat Apostolski pamiętał o szpitalnictwie, odrębnych dla białych i czarnych. Tu mają piękne pole działania żeńskie zakony misyjne.

Miesięcznik "Catholic Times" i tygodnik "Southern Cross" są przeznaczone dla Europejczyków rozrzuconych po całej Afryce Południowej. Dla tubylców wydaje się dwa tygodniki: „Moeletri da Basatho” w narzeczu sesuto i „Um — Afryka” w gwarze zuluskiej.

Wyniki pracy misyjnej w pierwszym stuleciu istnienia Kościoła w Afryce Południowej były by większe, gdyby nie szereg poważnych trudności ze strony dawniejszych władców Afryki Południowej. Boerzy, czyli koloniści holenderscy jak również hugenoci francuscy, którzy po edykcje w Nantes, tu się osiedlili, nie pozwalali katolikom na żadną akcję misyjną. Kiedy nareszcie katolicy uzyskali równouprawnienie, protestanci posiadali już cały szereg placówek misyjnych. Inną przyczyną zastoju akcji misyjnej wśród murzynów południowoafrykańskich był brak misjonarzy i środków materialnych.

Jednakowoż przyszłość Kościoła w Afryce Południowej należy do czarnej ludności. Obok opieki duchowej nad białymi wyniki naszych misjonarzy skierowane są w stronę 9-milionowej rzeszy tubylców, którzy w większej części są jeszcze poganami. Nad nawróceniem tej rzeszy pracuje 23 biskupów lub prefektów apostolskich, 739 księży, 4.403 zakonnice, wśród nich 355 zakonnic tubylczych, 1.573 katechistów i kilka tysięcy nauczycieli.

Nalot japoński na polską placówkę misyjną.

W przeddzień nowego roku, który wedle rachuby księżycowej tego roku przypadł w Chinach na dzień 19 lutego, polska placówka misyjna Księża Misjonarzy w Wenchow na południe od Szanghaju przechodziła godziny grozy i lęku. W sąsiednim porcie Haimen Japończycy urządzili desant. Niebawem miała przyjść kolej na Wenchow. Miasto ogarnął strach. Wśród mieszkańców wybuchła panika, wielu uciekło w góry. Miasto pustoszeje. Na ulicach widać tylko tragarzy niosących paki, kufry a nawet szafy do łódek, które je miały unieść daleko poza mury miasta. Ryksiarze ciągną swe wózki naładowane tym razem martwym towarem uchodźców. W mieście istnieje stan alarmowy: władze radziły mieszkańcom opuścić miasto przed zbliżającym się niebezpieczeństwem. Częste alarmy lotnicze niepokoiły ludność, aż wreszcie nadleciały eskadry japońskie. Dwa naloty trwa-

jące po dwie godziny zrobiły swoje. Za pierwszym nalotem całe miasto było celem bomb japońskich. Drugi nalot upatrzył sobie za cel budynki rządowe. Owocem obydwu raidów było trzydziestu i kilku zabitych i wielu rannych. Wskutek uszkodzenia więzienia ogłoszono amnestię dla więźniów z „lekkimi” sprawkami. Najciekawszym jest to, że prócz bomb spadały z przestworzy także kamienie 50-kilowe. — Polska stacja misyjna na szczęście nie ucierpiała od bombardowania miasta.

MISCELANEA

Nominacja Wikariusza Generalnego Jego Świątobliwości.

Ojciec św. mianował sekretarza św. Oficjum kardynała Franciszka Marchetti Selvaggiani swym Wikariuszem Generalnym. Kardynał Marchetti Selvaggiani godność tę piastował również za pontyfikatu zmarłego Piusa XI.

Ustalenie dat nowych beatyfikacji.

Ustalono zostało, że uroczysta beatyfikacja świątobliwej Emilii de Vialar, założycielki Kongregacji sióstr św. Józefa od Objawienia, misjonarki i opiekunki chorych, zwłaszcza w Północnej Afryce, odbędzie się w bazylice watykańskiej w dniu 18 czerwca b. r. W tydzień później (25.6) w tej samej Bazylice odbędzie się uroczysta beatyfikacja świątobliwego Justyna de Jacobis, pierwszego wikariusza apostołskiego w Abisynii.

Nowi kardynałowie na przyszłym konsystorzu.

Podług informacji „Giornale d'Italia” Ojciec św. ma zamiar zwołać swój pierwszy konsystorz na połowę czerwca b. r. Jak twierdzi dalej wyżej wspomniany dziennik, podczas konsystorza tego ma być kreowanych 5 lub 6 nowych kardynałów.

Apel episkopatu niemieckiego do młodzieży.

We wszystkich diecezjach na terytorium Rzeszy duchowieństwo apeluje do wiernych by jak najbardziej licznie wzięli udział w uroczystościach Bożego Ciała w dniu 8 czerwca b. r. Podczas procesji mają być odśpiewane specjalne pieśni i odmawiane modlitwy, wyrażające wierność dla Chrystusa i Kościoła. Episkopat Niemiec zwołuje prócz tego całą młodzież katolicką w Niemczech na wielką manifestację wiary w dniu 4 czerwca b. r. pod hasłem: „Chrześcijanie, poznaj swoją godność”.

Pogrzeb ś. p. Ks. Biskup Antoniego Laubitza.

Na uroczystości pogrzebowe ś.p. Ks. Biskupa Laubitza zgromadziły się w Gnieźnie masy ludu z całej archidiecezji i dalszych okolic kraju. Władze państwowe reprezentował p. wojewoda poznański Maruszewski. Na pogrzeb przybyli J. Em. Ks. Kardynał Prymas dr August Hlond, J.J.EE. Księża Biskupi: Radoński, Adamski, Dominik, Niemira i Dymek oraz liczne duchowieństwo.

W niedzielę o godz. 5 po południu odbyło się wyprowadzenie zwłok z domu żałoby do bazyliki katedralnej. Kondukt prowadził ks. biskup Karol Niemira z Pińska.

W poniedziałek dnia 21 maja, o godz. 9.30, duchowieństwo odśpiewało Jutrznię żałobną i Laudesy. Mszę św. celebrował w asyście duchowieństwa ksiądz Kardynał Prymas Hlond. Mowę żałobną wygłosił ks. infułat Stanisław Krzeszkiewicz, który zwięźle streścił życie Zmarłego Biskupa, obfitujące w czyny kapłańskie i obywatelskie. Jako kapłan ś.p. ks. biskup Laubitz dbał o chwałę Bożą i pozostawił po sobie trwałą pamiątkę w postaci pięknych kościołów, wzniesionych w Inowrocławiu i w odnowionej bazylice gnieźnieńskiej. Jako gorący patriota w czasach niewoli krzepił wiarę w przyszłość narodu, szerzył umiłowanie Ojczyzny i zachęcał do ofiar dla Jej dobra. Wreszcie ś.p. ksiądz biskup słynął ze swego miłosierdzia chrześcijańskiego i troski o ubogich.

Po kazaniu księża biskupi: Radoński i Adamski, Dominik i Niemira odprawiali Castrum doloris. Następnie ksiądz Prymas odprowadził Zwłoki do kaplicy Pana Jezusa (Potockich), gdzie złożono je w krypcie na wieczny spoczynek.

Zgon ś. p. ks. Biskupa Lisowskiego.

W niedzielę t.j. 4.VI. br. o godz. 2 i pół w nocy zmarł w Tarnowie opatrzony św. Sakramentami ś.p. ks. biskup dr Franciszek Lisowski, ordynariusz tarnowski. Wyprowadzenie zwłok ś. p. ks. biskupa Lisowskiego do Katedry tarnowskiej odbyło się we wtorek dn. 6 b.m., o godz. 17, pogrzeb nastąpił w środę dn. 7 b.m. o godz. 10-ej rano.

— o —

Ś. p. ks. biskup Lisowski urodził się dn. 1 października 1876 r. w Cieszanowie. Po ukończeniu gimnazjum i seminarium duchownego otrzymał w r. 1900 święcenia kapłańskie. Większą część swego życia poświęcił ks. Lisowski pracy naukowej na stanowisku profesora uniwersytetu Jana Kazimierza. W r. 1928 ks. profesor Lisowski zostaje biskupem sufraganiem lwowskim. W r. 1933 Ojciec św. mianował biskupa Lisowskiego ordynariuszem tarnowskim. Zmarłego księdza biskupa cechowała niezwykła gorliwość w pracy pasterskiej. Ona to stała się pośrednio i przyczyną przedwczesnej jego śmierci, mimo bowiem ostatnio nadszarpniętego zdrowia, ks. biskup nie ustawał w swej pracy. W sobotę, po udzieleniu święceń 130 alumnom,

ks. biskup zasłabł, przyjął Ostatnie Sakramenta, a o godz. 1-ej stracił przytomność, której nie odzyskał już do śmierci.

Zgon ks. biskupa Lisowskiego wywołał wielki żal w całej diecezji.

Zgon biskupa Tihaméra Tótha.

W sobotę, dnia 6 maja, zmarł w Budapeszcie w szpitalu św. Rocha ordynariusz diecezji Veszprém na Węgrzech ś. p. ks. biskup dr Tihamér Tóth, znany w całym świecie pisarz, kaznodzieja i wychowawca, którego pisma znane są również i szerokim warstwowi społeczeństwa polskiego.

Do najsłynniejszych dzieł zmarłego, tłumaczonych w większości na niemal wszystkie języki świata, również i polski, należą: „Wierzę”, „Chrystus a zagadnienia naszych czasów”, „W winnicy Pańskiej”, „Chrystus i młodzież”, „Z otwartymi oczyma przez Bożą przyrodę” i inne.

W setną rocznicę kanonizacji św. Alfonsa Liguori.

Dnia 26 maja br. przypadała setna rocznica kanonizacji założyciela zakonu redemptorystów, Biskupa i Doktora Kościoła św. Alfonsa Marii Liguori.

Prowincja polska oo. redemptorystów urządza z tej okazji w Tuchowie (woj. krak.) w dniach 29 i 30 sierpnia br. „Zjazd Alfonsjański”, poświęcony teologii moralnej, pasterskiej i ascetycznej. Na zjeździe tym zostaną wygłoszone następujące referaty: ks. prof. A. Borowski (Warszawa) — „Św. Alfons, teolog-moralista”, ks. rektor H. Kaczorowski (Włocławek) — „O taktyce spowiednika według św. Alfonsa”, ks. prof. Z. Kozubski (Warszawa) — „Ethos życia płciowego w kazuistyce św. Alfonsa”, ks. dziek. Wł. Wicher (Kraków) — „Wpływ teologii moralnej św. Alfonsa w Polsce”, ks. prof. Fr. Kwiatkowski T.J. (Kraków) — „Św. Alfons, mistrzem poufnej miłości Jezusa”, ks. prof. H. Legowicz OFM (Lwów) — „Echa idei franciszkańskich w ascezie św. Alfonsa”, ks. prof. W. Felc OMC (Kraków) — „Okazjonariusze i recydywiniści według św. Alfonsa”, ks. Gołębiowski C.SS.R. „Zapatriywanie się św. Alfonsa na dwie drogi życia wewnętrznego”, ks. Kaczewski C.SS.R. „Nauka św. Alfonsa o łasce, jako podstawie życia wewnętrznego”, ks. Pirożyński C.SS.R. „Znaczenie św. Alfonsa i jego nauki dla duszpasterzy”, ks. Pyżalski C.SS.R. „Najistotniejsze rysy ducha św. Alfonsa”, ks. Wójcik C.SS.R. „Św. Alfons na tle współczesnej epoki.”

W ramach „Zjazdu Alfonsjańskiego”, odbędzie się również akademii ku czci św. Alfonsa, którą poprzedzi krótki referat ks. K. Hołdy C.SS.R. n.t. „Św. Alfons jako muzyk i poeta”.

Inicjatorowie i gospodarze zjazdu, księża redemptoryści w Tuchowie (woj. krak.) proszą bardzo usilnie o wczesne zgłoszenia udziału.

Młodzież akademicka na Jasnej Górze.

W niedzielę dn. 21 maja b. r. do Częstochowy przybyła doroczna pielgrzymka młodzieży akademickiej ze wszystkich miast uniwersyteckich w Polsce. Najliczniejszą była pielgrzymka z Warszawy, licząca około 2 tysiące osób. Ogółem w pielgrzymce tegorocznej wzięło udział przeszło 3 tysiące młodzieży akademickiej.

Katolicki Związek Kobiet we Francji.

Katolicki Związek Kobiet we Francji liczy obecnie 2.208.000 członkiń.

Prezydentowa Rooseveltowa wyraża w prasie uznanie dla kapłana katolickiego.

Żona prezydenta Stanów Zjednoczonych Roosevelta, wyraziła ostatnio — w szeregu pism amerykańskich, w swej stałej rubryce p.t. „My Day” — szczere uznanie dla ks. Carmen Franchese, proboszcza parafii hiszpańskiej w San Antonio w Texas, podnosząc jego starania w kierunku budowy nowych domów mieszkalnych robotniczych, odpowiadających wymaganiom higieny i życia rodzinnego.

Przywileje kościelne prezydenta Francji.

W związku z ponownym obiosem na prezydenta republiki francuskiej p. Alberta Lebrun, prasa paryska m. in. porusza sprawę przywilejów kościelnych, przysługujących prezydentowi jako następcy królów francuskich.

Jest rzeczą na ogół we Francji wiadomą, że prezydent republiki francuskiej wraz z biskupem diecezji hiszpańskiej Urgel posiada władzę nad miniaturową republiką Andorrrą. Mało jednak ktowie o tym, że prezydentowi przysługuje tytuł honorowego kanonika kilku francuskich kościołów katedralnych. I tak jest prezydent Francji członkiem kapituły katedry w Lyon, w Chartres, w Orleans i w Chalon. Prezydent posiada prócz tego tytuł „protektora kościołów Francji”. Jak dawniej „najbardziej chrześcijańskim” królom Francji przysługiwało mu prawo posiadania przenośnego ołtarza oraz prawo wejścia do każdego klasztoru najbardziej zamkniętego, o ile ten znajduje się na terytorium francuskim.

Przywileje kościelne prezydenta wychodzą nawet poza granice Francji, gdyż ma on tytuł kanonika kościoła św. Jana na Lateranie w Rzymie.

Gdy prezydent Francji umiera, wszyscy kanonicy kapituły katedralnej, do której zmarły należał, muszą odprawić za spójność jego duszy nabożeństwo żałobne. Rząd francuski, warto dodać, pamięta

o tych przywilejach głowy państwa. Przedstawiciel republiki francuskiej przy Stolicy Apostolskiej nie omieszka nigdy po złożeniu listów uwierzytelniających udać się na krótką modlitwę przed ołtarz św. Petroneli w bazylice św. Piotra. Św. Petronela, jak twierdzi legenda, najstarsza córka św. Piotra, jest niejako symbolem Francji, tej „najstarszej córki Świętego Kościoła”.

Zakończenie rzymskich obchodów rocznicy Chrztu Rusi.

W niedzielę dn. 21 maja b.r. w bazylice watykańskiej odbyło się uroczyste zakończenie triduum odprawionego w Rzymie dla uczczenia 950-lecia chrztu św. Włodzimierza i chrztu Rusi. Pontyfikalne nabożeństwo w obrządku bizantyjsko-słowiańskim odprawił tytularny biskup Pionii ks. Aleksander Ewreinow, ordynariusz katolików obrządku bizant. w Rzymie, w asystencji 6 kapłanów tego obrządku. Podczas nabożeństwa chóry kolegiów rosyjskiego i ruskiego wykonały stare słowiańskie pieśni religijne. W nabożeństwie wzięli m.in. udział kardynałowie Tedeschini i Tappouni, asesor św. Kongregacji Kościoła Wschodniego prałat Giuseppe Cesarini, patriarcha melchicki Cyryl IX w towarzystwie biskupów obrządku melchickiego oraz licznie reprezentowani katolicy obrządków wschodnich zamieszkali w Rzymie. Ojciec święty wszystkim uczestnikom nabożeństw triduum udzielił specjalnym reskryptem Penitencjarii Apostolskiej odpustu zupełnego.

Zgon ostatniej towarzyszki lat dziecięcych św. Bernadety.

W tych dniach na cmentarzu w Lourdes złożona została na spoczynek wieczny ś. p. Filomena Nicoleau, ostatnia towarzyszka lat dziecięcych św. Bernadety i bezpośredni świadek żywota i objawień tej Świętej. Ś. p. Nicoleau liczyła w chwili zgonu 89 lat. Do końca życia zachowała ona świeżość umysłu i doskonałą pamięć spraw przeżytych, czego dała dowód w wywiadzie, udzielonym na krótko przed śmiercią dziennikarzom. W wywiadzie tym scharakteryzowała przede wszystkim postać św. Bernadety w jej latach dziecięcych, a następnie szeroko opowiedziała o objawieniach. Była wielką czcicielką Świętej

Cud św. Januarego.

Dnia 6 maja, odbyła się w Neapolu przy niezmiernie licznych napływie wiernych tradycyjna procesja z relikwiami głowy św. Januarego, patrona Neapolu, z katedry do bazyliki św. Klary. W procesji tej wzięli udział kardynał Ascalesi, arcybiskup Neapolu, w asyście liczego duchowieństwa i przedstawiciele władz

świeckich. Wieczorem tego dnia o godz. 7.20 w katedrze ponowił się wśród nieopisanego entuzjazmu wiernych słynny cud wrzenia krwi św. Januarego.

Św. January [San Gennazo] biskup Benevento lub, jak podają inne źródła, Neapolu, poniósł śmierć męczeńską przez ścięcie za czasów Dioklecjana około r. 304 w Pozzuoli pod Neapolem. Relikwie jego, m. in. głowa i dwie ampułki z zeschniętą krwią Świętego, przechowywane są w Neapolu. Trzy razy do roku, w początkach maja, 19 września i 16 grudnia, przy relikwiach tych powtarza się cud, polegający na tym, że skrzepła krew Świętego w ampułkach po zbliżeniu do relikwii jego Głowy staje się znowu płynną i poczyną wrzeć. Historycznie zjawisko to notowane jest od r. 1389. Naturalnego wyjaśnienia jego dotąd mimo wielu usiłowań nie znaleziono. Dlatego uważa się je za cudowne.

W Watykanie nie będzie schronów przed atakami lotniczymi.

W prasie angielskiej ukazały się niedawno notatki o rzekomym przygotowaniu w Watykanie schronów na wypadek ataków lotniczych na Rzym. Wiadomościom tym sfery watykańskie kategorycznie zaprzeczają. Wprawdzie Watykan i cały teren Miasta Watykańskiego dostosował się ściśle do przepisów, dotyczących ochrony przeciwlotniczej, czego dał dowód podczas ostatnich ćwiczeń obrony przeciwlotniczej i zaciemnienia miasta, jednak specjalnych zarządzeń w tym kierunku nie podejmuje. Obfitość skarbów sztuki przechowywanych w Watykanie, a w wielu wypadkach także niemożność ich przeniesienia [Stanze Raffaella, freski Kaplicy Sykstyńskiej], nie pozwala na umieszczenie ich w schronach. Ojciec św. również nie uważa za słuszne zarządzać przygotowywanie schronów ze względu na swoje osobiste bezpieczeństwo i, również jak Jego Poprzednik, jest przekonany, że kopia Bazyliki św. Piotra, jako szczególnie szacowny pomnik chrześcijaństwa, stanowi dostateczną gwarancję, iż ani świątynia ani Watykan nie staną się celem ataku żadnego z narodów cywilizowanych.

Stare mandzurskie tłumaczenie Nowego Testamentu.

Prefektowi apostołskiemu w Cicikar w Mandżurii msgr. P. Hugentoblerowi pewna miejscowa rodzina chrześcijańska ofiarowała ostatnio osiem wielkich tomów, zadrukowanych pismem chińskim ciętym w drzewie, jak to był zwyczaj przy starych drukach chińskich. Bliższe badania tych ksiąg wskazały, że jest to nieznane stare, prawdopodobnie sprzed dwustu lat pochodzące, tłumaczenie Nowego Testamentu na język mandzurski. Ponieważ na drukach nie podano ani

miejsca wydania ani nazwiska tłumacza, istnieje trudność ustalenia pochodzenia tłumaczenia. Uczony sinolog O. Gilbert z Kirynu wysuwa dwie możliwości: albo tłumaczenia dokonano przez misjonarza katolickiego, przyczym druk dokonany byłby w Pekinie, albo przez misjonarza prawosławnego, który pracę swoją wydrukował gdzieś nad Amurem.

„Wędrujący kapłani” w Sowietach.

Organ związku wojujących bezbożników w Sowietach uskarża się w jednym ze swych numerów ostatnich, że na drogach i po wsiach spotyka się od pewnego czasu w Rosji nowy rodzaj „wędrującego kapłana”. Nie są to wędrowni kaznodzieje, o których była mowa w pismach sowieckich w latach dawniejszych. Duchowni ci — jak pisze „Bezbożnik” — wędrują po wsiach i miasteczkach z niewielkim kuferkiem w rękę, w którym znajdują się wszystkie przedmioty liturgiczne, niezbędne do prawosławnego nabożeństwa. W ten sposób ku oburzeniu bezbożników kapłani ci „noszą przy sobie cerkiew”. Po przybyciu do wsi „wędrujący kapłan” nawiązuje natychmiast kontakt z jej mieszkańcami. Gdy któraś z wieśniaczek jest chora, kapłan ją pielęgnuje, dogląda dzieci, pomaga w kuchni, a nawet nieraz za własne pieniądze kupuje brakujące produkty żywnościowe. W ten sposób zdobywają zaufanie i sympatie ludności, którą następnie pouczają o wartościach duchowych i moralnych.

W końcu artykułu „Bezbożnik” zastanawia się, czy owi wędrujący kapłani, których działalności na szkodę państwa komunistycznego nie zdołano jeszcze dowieść, nie są czasem „szpiegami faszystowskimi”.

Zebranie organizacyjne Katolickich Radiosłuchaczy

W dniu 6 czerwca b. r. o godz. 17, w sali Akcji Katolickiej w Siedlcach przy ul. Piłsudskiego 62, odbyło się zebranie organizacyjne Podlaskiego Oddziału Okręgowego Związku Katolickich Radiosłuchaczy o następującym porządku dziennym: 1. Zagajenie, 2. Odczytanie statutu Z. K. R. i regulaminu, 3. Referat—Katolicy a radio, 4. Dyskusja, 5. Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 6. Sprawy bieżące, 7. Wolne wnioski.

Komitet Organizacyjny.

Uniwersyteckie Wykłady dla Duchowieństwa

Zwyczajem lat poprzednich w dniach 3 — 5 lipca b.r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbędą się Uniwersyteckie Wykłady dla Duchowieństwa całej Polski. Tematem wykładów będzie aktu-

alne zagadnienie rasizmu. Szczegółowe tytuły wykładów są następujące:

Rasy ludzkie ze stanowiska przyrodniczego; Jedność rodzaju ludzkiego i różnorodność ras; Metafizyczne podstawy rasizmu; Krew i rasa jako źródło duchowych i moralnych wartości; Powszechność religii i katolicyzmu a czystość i różnorodność rasowa; Teorie religijne rasizmu; Czystość rasy jako miara wartości moralnych i cel wychowania; Instynkt rasowy jako źródło i miara porządku prawnego w państwie; Rasistowskie ustawodawstwo małżeńskie; Eugenika i populacyjna polityka rasizmu; Semickość i chrystologiczny charakter Starego Testamentu; św. Paweł a zagadnienie rasowe żydowskie; Stosunek [prawny] Kościoła do żydów w ciągu dziejów; rasizm żydowski.

Wykładowcami będą profesorowie uniwersytetów: lubelskiego [Ks. Kruszyński, Ks. Pastuszka, Ks. Kałwa, Ks. Goliński i p. Czuma], lwowskiego (Ks. Szydelski, Ks. Stepa, Ks. Rosiński i p. Halban) i lubelskiego wyższego seminarium duchownego (J.E. Ks. Biskup Goral, Ks. Stopniak, Ks. Wilczyński).

Koszta wykładów, mieszkania i utrzymania wyniosą 5 zł dziennie. Bezpośrednio po zakończeniu wykładów odbędą się rekolekcje dla duchowieństwa.

Komitet Wykładów prosi o wczesne nadsyłanie zgłoszeń pod adresem: Lublin, Uniwersytet, Wykłady dla Duchowieństwa — z zaznaczeniem udziału na wykładach i rekolekcjach lub tylko na wykładach.

Metodyczny kurs przeciwalkoholowy

(26—28.VI.1939 r.)

Dla duchowieństwa, nauczycielstwa, osób czynnych, w Akcji Katolickiej oraz w innych katolickich organizacjach odbędzie się staraniem Katolickiego Związku Abstynentów w Katolickiej Szkole Społecznej w Poznaniu.

P r o g r a m.

Poniedziałek 26.VI.

1. Alkoholizm a zdrowotność, kultura i obyczaje Polski współczesnej.
2. Znaczenie walki z alkoholizmem dla życia gospodarczego
3. Dzieje akcji przeciwalkoholowej w Polsce
4. Monopol spirytusowy i ustawa przeciwalkoholowa
5. Uzasadnienie abstynencji
6. Opieka nad alkoholikami
7. Katolicki Związek Abstynentów, jego ustrój i stosunek do innych organizacji

Wtorek 27.VI.

8. Znaczenie „płynnego owocu”
9. O jakość członków Katolickich Kół Abstynentów

10. Nasze zebrania
11. Urozmaicenia i rozrywki
12. Rola prezesa Katolickiego Koła Abstynentów
13. Troska o podstawy finansowe
14. Współdziałanie członków z zarządem

Środa 28.VI.

15. Praca w Kole Polskiej Ligi Przeciwalkoholowej
 16. Praca w Bractwie Wstrzemięźliwości
 17. Jak pozyskać młodzież dla pracy abstynenckiej
- Dyskusja generalna
Godz. 13.00 Zamknięcie kursu i rozdanie świadectw

Uwagi:

1. Kurs rozpocznie się nazajutrz po krajowym sejmiku przeciw-alkoholowym w Poznaniu
 2. Każdego dnia kursu odbędzie się Msza św. z nauką i wspólną Komunią św.
 3. Wykłady będą trwać nie dłużej niż 30 do 40 minut. Po każdym wykładzie dyskusja i przerwa.
 4. Zgłoszenia na kurs należy skutecznie przed 15 czerwca. Na uczestników kursu mogą się zgłosić osoby powyżej lat 18, dołączając krótki życiorys i polecenie katolickiej instytucji lub organizacji. Dyrekcja zastrzega sobie prawo decyzji o uwzględnieniu zgłoszenia.
 5. Pewnej liczbie uczestników kursu zwróci dyrekcja faktyczne koszty podróży. Kurs jest bezpłatny.
 6. W środę 28.VI. projektuje się wycieczkę do Kórnika i Bnina.
 7. Prelegentami będą wybitni fachowcy z całego kraju.
 8. Kursiści winni zaznajomić się przed kursem z podstawowymi wiadomościami z dziedziny alkoholologii.
- Adres: Poznań, ul. Podgórna 12b.

Egzaminy wstępne w Prywatnym Męskim Liceum i Gimnazjum Biskupim w Siedlcach.

Egzaminy wstępne do Liceum i Gimnazjum Biskupiego w Siedlcach odbędą się w 2-ch terminach: w miesiącu czerwcu r.b. i na początku września.

Egzaminy do Liceum Biskupiego na wydział klasyczny odbędą się dnia 26 czerwca 1939 r. Egzamin wstępny do klasy 1-ej Gimnazjum Biskupiego w Siedlcach odbędzie się dnia 22 czerwca 1939 r. Egzaminy do klasy II, III i IV Gimnazjum Biskupiego odbędą się dnia 23 i 24 czerwca 1939 r. Każdy z wyżej wymienionych egzaminów rozpocznie się o godzinie 8-ej rano. Termin egzaminów powakacyjnych zostanie podany później.

Kandydaci, którzy nie złożą egzaminu w pierwszym terminie, będą mogli ten sam egzamin powtórzyć w terminie drugim. Zapisy

na egzaminy czerwcowe dyrekcja przyjmuje od dnia 1 do 20 czerwca, a na termin wrześniowy od 1 do 25 sierpnia. Kandydaci, którzy do dnia 20 czerwca nie otrzymają jeszcze świadectwa ukończenia szkoły, przedłożą tylko zaświadczenia kierownictwa. W zaświadczeniu powinna być wymieniona klasa, do której kandydat uczęszcza. Świadectwo natomiast przedłożą kandydaci w dniu egzaminów.

Kandydaci, którzy chcą wstąpić do Liceum lub Gimnazjum Biskupiego w Siedlcach, winni nadesłać do Dyrekcji Liceum i Gimnazjum: podanie, własnoręcznie napisany życiorys, metrykę urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, świadectwo szczepienia ospy, zaświadczenie lekarza o stanie zdrowia, opinię księdza proboszcza lub księdza prefekta o rodzicach i prowadzeniu się kandydata oraz opinię kierownictwa szkoły o zachowaniu się w szkole. Przy składaniu podania należy wpłacić 10 zł za egzamin i 25 gr na teczkę egzaminacyjną.

Kandydaci do klasy I gimnazjalnej, którzy posiadają świadectwo ukończenia 6 oddziałów 7 klasowej publicznej szkoły powszechnej lub 6 klas publicznej szkoły powszechnej II stopnia, albo wreszcie świadectwo 3-letniej klasy 4-ej I-go stopnia, składają egzamin piśmienny z języka polskiego i arytmetyki z geometrią — ustny z języka polskiego, geografii i arytmetyki z geometrią, z uwzględnieniem wiadomości z historii i przyrody. Wszyscy inni, którzy wymienionych poprzednio świadectw nie posiadają, będą składali egzamin ze wszystkich przedmiotów w zakresie 6 oddziałów 7 klasowej szkoły powszechnej. Kandydaci do klas innych składają egzamin w zakresie programu klas poprzednich. Uczniów gimnazjów państwowych lub z prawami państwowymi przyjmuje się na podstawie świadectwa.

Kandydatów do klasy I licealnej na wydział klasyczny Liceum Biskupiego przyjmuje się na podstawie świadectwa ukończenia gimnazjum nowego ustroju i egzaminu. Egzamin składa się piśmienny z języka polskiego, a ustny z języka łacińskiego i historii.

Nadmienić należy, że do klasy I gimnazjalnej przyjmuje się tylko kandydatów od 12 do 16 lat życia, a do klasy I licealnej od 16 do 20 lat życia.

Na korespondencję z kancelarią Liceum i Gimnazjum należy załączać znaczek pocztowy.

Dyrektor Liceum i Gimnazjum Biskupiego w Siedlcach.

Zjazd Delegowanych Kat. Stow. Kobiet.

W dniu 24.V.39 r. odbył się Zjazd Delegowanych Kat. Stow. Kobiet diecezji Podlaskiej w Siedlcach przy udziale 200 delegatek. Oddziałów w diecezji jest 156, reprezentowanych na Zjeździe było 96

Zjazd rozpoczął się Mszą św. celebrowaną przez J. E. Ks. Biskupa Sokołowskiego, który udzielił delegatkom Komunii św. Następnie J. E. Ks. Biskup w sali Akcji Katolickiej otworzył obrady

serdecznie przemawiając do zebranych i zachęcając do pracy w organizacjach katolickich, po czym udzielił błogosławieństwa pasterskiego, życząc najowocniejszych obrad. J. E. Ks. Biskup opuścił salę obrad, udając się do swej pracy arcybiskupiej. Ks. prałat Kamiński, Dyrektor Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, powitał Zjazd, gorąco zachęcając zebrane do wykorzystania obrad, podkreślając znaczenie chwili obecnej i rolę kobiet w takim okresie, następnie z powodu nieobecności prezeski Kat. Stow. Kobiet, ks. Dyrektor poprosił na przewodniczącą reprezentantkę Związku p. Kubicką, prezeskę KSK. archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej. Do Prezydium powołano p. hr. Jezierską, p. Radzikowską i ks. Mariana Zalewskiego.

Po odczytaniu depesz gratulacyjnych i powitalnych przemówieniach, Sekretarka Generalna KSK. złożyła sprawozdanie za rok 1938 z działalności Zarządu i Oddziałów, oraz sprawozdanie kasowe. Po udzieleniu Zarządowi absolutorium p. Kubicka wygłosiła referat p. t. „Krzewienie katolickiego ducha obywatelskiego obowiązkiem członkini A. K.” Po przerwie obiadowej wygłoszony został przez Sekretarkę Generalną KSK. drugi referat p. t. „Udział Kat. Stow. Kobiet w przysposobieniu kobiet do obrony kraju”.

Następnie Sekretarka Generalna przedstawiła program pracy na rok 1939, omawiając szczegółowo każdy punkt zakreślonego programu. Po długiej dyskusji uchwalono wnioski i rezolucje.

1. Wniosek podany przez Oddziały „Zjazd Delegowanych uchwała zapoczątkowanie łańcucha Komunii św. w intencji pokoju”.

2. Wniosek Zarządu „Zjazd Delegowanych uchwała, by na każdym zebraniu plenarnym Oddziału, członkinie uchwały jeden wniosek wspólnej, zbiorowej pracy”.

Zjazd Delegowanych Kat. Stow. Kobiet uchwała rezolucje „Szerzenie ducha patriotycznego, uświadczenie obywatelskie, ofiarność i gotowość w pracy dla Ojczyzny, będzie myślą i czynem przewodnim w naszej pracy w Oddziałach”.

Po uchwaleniu wniosków zostały podane komunikaty, odczytany i przyjęty protokół. Hymnem „My chcemy Boga” obrady zostały zakończone.

W Zjeździe Delegowanych wzięła udział przedstawicielka KSK. z Łomży Sekretarka Generalna p. Maria Martuzalska. W przemówieniu powitalnym p. Martuzalska wyraziła chęć nawiązania współpracy między Stowarzyszeniami.

TOWARZYSTWO
OPIEKI NAD OCIEMNIAŁYMI
ZAKŁADY I PATRONATY

WARSZAWA—LASKI—CHORZÓW
POZNAŃ — KRAKÓW — WILNO

L. dz. Zb. D. 11/39

Laski Warszawskie, dnia 22. V. 1939 r.

Ekscelencjo, Najdostojniejszy Księżu Biskupie.

Zaczynając od wyrażenia wielkiej wdzięczności za życzliwość okazywaną naszej Instytucji, ośmielam się zwrócić do Waszej Ekscelencji w imieniu Zarządu Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi

z gorącą prośbą o łaskawe poparcie i w tym roku na terenie Diecezji Siedleckiej zbiórki ogólnokrajowej, którą Towarzystwo organizuje na mocy zarządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w stałym terminie od 15 do 23 września.

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi mimo trudności finansowych z jakimi walczy, naskutek ubóstwa swych wychowanków, stale rozwija się, obejmując coraz szerszy zasięg we wszystkich diecezjach, lecz tylko z uświadomioną pomocą całego społeczeństwa, może prowadzić swą pracę na swoich 6-ciu placówkach: w Laskach, Warszawie, Chorzowie, Poznaniu, Krakowie i Wilnie.

Życzliwa pomoc, jaką doznaliśmy ubiegłego roku ze strony Duchowieństwa, przyczyniła się w znacznej mierze do dodatnich wyników zbiórki, pozwalając przetrwać najtrudniejszy okres zimowy. Prawdziwie za nią wdzięczni, ufamy, że i obecnie raczy Wasza Ekscelencja, w swej dobroci, udzielić swego Pasterskiego błogosławieństwa polecając ją zawczasu opiece Wielebnego Duchowieństwa i Instytutom Akcji Katolickiej, które już teraz układają swoje terminy pracy.

Ręce Waszej Ekscelencji całuję z głęboką czcią i synowskim oddaniem.

Ks. M. Komilowicz.

O Towarzystwie Opieki nad Ociemniałymi.

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi założone w 1910 roku prowadzi następujące działy i zakłady:

1. Dział opieki otwartej: Patronat w Warszawie, w Laskach, Chorzowie, Poznaniu, Krakowie, Wilnie.

2. Warsztaty dla dorosłych niewidomych w Warszawie: warsztaty: koszykarski dla mężczyzn, galanterii koszykarskiej dla kobiet, trykotarski dla kobiet, tkacki dla kobiet, wyplatania mat dla kobiet, w Chorzowie: warsztaty: szczotkarski dla mężczyzn, dla kobiet z internatem dla dziewcząt, kurs doksztalcający dla uczniów i uczennic warsztatowych.

3. Zakłady szkolne i warsztaty szkolące z internatami, z biblioteką szkolną i muzeum pomocy szkolnych: w Laskach: przedszkole, szkoła powszechna dla chłopców i dziewczynek, klasa specjalna dla niewidomych niedorozwiniętych umysłowo, gimnazjum zawodowe męskie z warsztatami: szczotkar. i koszykar., gimnazjum zawodowe żeńskie z warsztatami: szczotkar. i koszykar. szkoła zawodowa doksztalcająca dla chłopców i dziewcząt w warszt., w Warszawie internat niewidomych, uczęszczających do szkół średnich dla widzących.

4. Przytułek w Laskach dla kobiet niezdolnych do pracy.

5. Dział kulturalno-oświatowy: biblioteki: w Laskach im. Ludwika Braille'a, im. Tomasza z Akwinu (czarnym drukiem), w Warszawie:

św. Elżbiety (dla dzieci), w Laskach: drukarnia brajlowska, biuro przepisywania książek, biuro drugiej kopii z introligatornią, w Warszawie biuro przepisywania książek.

W dniu 1.IV.1939 r. zakłady zamknięte Towarzystwa liczyły 228 niewidomych, działy opieki otwartej liczyły 423 niewidomych, ogółem z opieki Towarzystwa korzysta 651 niewidomych.

Na 265 wychowanków i pensjonariuszy zakładów zamkniętych w 1938 r. Towarzystwo utrzymywało na własny koszt 94, częściowo 140, zaledwie za 31 uiszczono całkowitą opłatę.

Z pośród niewidomych patronowanych 105 było zatrudnionych w warsztatach, w innych działach pracy Towarzystwa, albo jako chałupnicy. Z diec. Podlaskiej — 4 niewidomych (2 bezpłatnie — 2 za połowę opłaty).

Komunikat

Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi.

W okresie od 15 — 23 września r.b. [sobota i niedziela] podobnie, jak w latach ubiegłych, odbędzie się na terenie całego kraju zbiórka na rzecz Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi.

Niewidomych w Polsce jest przeszło 30.000

Zadaniem Towarzystwa jest niesienie pomocy niewidomym ze ze wszystkich polaci kraju. Pomoc ta nie ogranicza się tylko do zapewnienia niewidomemu dorywczej jałmużny, lecz ma charakter możliwie wszechstronny, obejmując całokształt życia niewidomego we wszystkich okresach jego rozwoju.

W tym celu Towarzystwo prowadzi w Laskach pod Warszawą następujące zakłady wraz z internatami: przedszkole, dwie szkoły powszechne dla niewidomych chłopców i dziewcząt, dwa gimnazja zawodowe męskie i żeńskie, szkołę zawodową dokształcającą i wreszcie przytułek dla niewidomych niezdolnych do pracy.

Laski są największym w Polsce ośrodkiem opieki zakładowej nad niewidomymi.

Organem opieki pozazakładowej Towarzystwa jest t.zw. patronat, liczący 6 oddziałów: w Laskach, Warszawie, Chorzowie, Poznaniu, Krakowie i Wilnie. Działalność patronatu, posiadająca wybitnie ponaddzielnicowy charakter, obejmuje pomoc materialną, lekarską, prawną i moralną.

W roku bieżącym z pomocy Towarzystwa korzysta 651 niewidomych, w tej liczbie 230 osób — to dzieci i młodzież szkolna.

Kształcenie ogólne i zawodowe w Zakładach Towarzystwa odbywa się pod kontrolą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; gwarancję wychowania moralnego młodzieży w duchu nauki Kościoła stanowi, obsługujące zakłady Towarzystwa, Zgroma-

dzenie SS. Franciszkanek Służebnic Krzyża, specjalnie powołane do służenia niewidomym.

Towarzystwo ufa, że istotnie ogólnopolski i szczerze katolicki charakter jego działalności znajdzie zrozumienie wśród najszerszych warstw społeczeństwa, liczy jednak w tym względzie na życzliwość i pomoc Wielebnego Duchowieństwa, które zechce łaskawie poprzeć jego usiłowania przez organizowanie zbiórki w parafiach za pośrednictwem Stowarzyszeń Akcji Katolickiej i przez polecenie tej zbiórki ofiarności wiernych, słowami zachęty z ambony.

Dodatni wynik zbiórki ubiegłego roku Towarzystwo zawdzięcza w pierwszym rzędzie parafiom i Instytutom Akcji Katolickiej.

O tę tak cenną pomoc Wiel. Duchowieństwa Towarzystwo gorąco prosi, dziękując za już doznaną życzliwość w ubiegłym roku.

Instrukcja dla aspirantów do Wyższego Seminarium Duchownego Benedykta XV w Janowie Podlaskim.

1. Na rok akademicki 1939-40 aspiranci do stanu duchownego będą przyjmowani z maturą państwową liceów typu klasycznego i humanistycznego, oraz dawnych gimnazjów typu klasycznego lub humanistycznego. Typu zaś przyrodniczo-matematycznego, tak dawnego gimnazjum, jak obecnego liceum, po złożeniu egzaminu z łaciny przed Władzą Seminaryjską.

2. Kandydaci powinni w czerwcu, lipcu lub sierpniu zgłosić się osobiście z odpowiednimi dokumentami do Kurii Diecezjalnej w Siedlcach (od g. 12 -- 2 p.p. oprócz niedziel i świąt lub do Seminarium w Janowie Podlaskim).

3. Aspiranci przed przyjęciem mają złożyć następujące dokumenty a) podanie o przyjęcie na imię ks. rektora Seminarium, b) życiorys własny z fotografią z ostatniej doby, c) metrykę urodzenia, d) świadectwo szkolne, e) świadectwo moralności od ks. proboszcza i ks. prefekta, f) świadectwo lekarskie o stanie zdrowia i świadectwo szczepienia ospy.

4. Aspiranci, przyjęci do Seminarium, powinni przybyć do Janowa punktualnie dnia 5 września (zjazd).

Każdy z aspirantów przywiezie:

a) łóżko żelazne i krzesło, b) ubranie, obuwie, bieliznę przynajmniej po 4 sztuki, c) pościel: siennik lub materac, kocyk, poduszkę, prześcieradło, nakrycia na łóżko, d) miednicę, dzbanek i kubek (metalowe), e) szczotki do czyszczenia ubrania, obuwia i.t.d.

Opłata: 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych rocznie można płacić ratami z góry co najmniej dwumiesięcznymi, t. j. 90 (dziewięćdziesiąt złotych).

Rektor Seminarium.

Przybyło nam jedenastu nowych kapłanów.

Dnia 14 maja br. w Janowie Podlaskim odbyły się święcenia kapłańskie. Święcenia kapłańskie to akt niezwykle doniosły w dziejach diecezji. Przez nie bowiem rodzą się do pracy w Winnicy Pańskiej nowi kapłani. W tym roku święcenia nowych kapłanów w naszym Seminarium przypadły w chwili nadzwyczaj bolesnej dla diecezji, bo w kilka dni po śmierci Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Ordynariusza, duchownego Ojca i Wodza Podlasia. Mimo ogólnej żałoby odbyły się one jednak. Tego bowiem sobie życzył zmarły Arcypasterz. Dlatego też w niedzielę 14 maja w kolegiacie janowskiej jedenastu diakonów z szóstego kursu położyło się krzyżem przed Ołtarzem Pańskim, by się oddać Bogu na ofiarę w Królewskim Kapłaństwie.

Kapłanami zostali: Edmund Malich, Bolesław Krzywiec, Antoni Soszyński, Władysław Bodziak. Stanisław Idziuk, Władysław Jaworowski, Henryk Bryńczak, Stefan Kozak, Stanisław Słodzeń, Tadeusz Rulka i Edmund Sadowski.

Święceń udzielił im, niezmordowany w pracy, Jego Ekscelencja Ksiądz Biskup Dr Czesław Sokołowski, Wikariusz Kapituły Podlaski. Po dokonaniu święceń Jego Ekscelencja zachęcił neopresbiterów w gorących słowach do wiernej służby Ołtarza na podlaskiej, krwią męczenników zroszonej, ziemi oraz do naśladowania w życiu cnót Zmarłego Arcypasterza.

Modlitwą za spokój duszy Zmarłego Księdza Biskupa Henryka, Ordynariusza Podlaskiego — zakończono podniosłą uroczystość święceń kapłańskich w Janowie Podlaskim.

— o —

W dniu Wniebowstąpienia Pańskiego J.E. Biskup Dr Sokołowski Wikariusz Kapituły Podlaskiej wyświęcił na subdiakona al. Rosińskiego Romana. W niedzielę zaś 21 maja temuż subdiakonowi J.E. Ks Biskup Dr Cz. Sokołowski udzielił diakonatu.

Po święceniach Jego Ekscelencja serdecznie przemawiał do zebranych duchowieństwa i wiernych — tłumacząc im poszczególne ceremonie przy wyższych święceniach i zachęcając do wspólnych modłów w intencji wyświęconego alumna, zmarłego Arcypasterza diecezji podlaskiej i całego Kościoła świętego.

O

Zjazd Delegowanych K.S. Mężów.

W dniu 3 i 4 czerwca odbył się w Siedlcach w Domu Akcji Katolickiej, ul. Piłsudskiego 62 Zjazd Delegowanych K.S. Mężów z całej Diecezji o następującym programie: 3.VI od godz. 14 — 17 1) Zagajenie, 2) Wybór Prezydium, 3) Stwierdzenie prawomocności zebrania, 4) Odczytanie protokołu z poprzedn. Zjazdu, 5) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 6) Dyskusja, 7) Uzupełniające wybory Zarządu i Kom. Rewizyjnej, 8) Preliminarz budżetowy. Godz. 18 — Nauki rekolekcyjne — (wygłoszone przez Ojca Superiora Góreckiego

z Kodnia). Dnia 4 czerwca o godz. 8 — Komunia św., godz. 9.30, 9) Przemówienia i referaty, godz. 11—Uroczysta Msza św. z kazaniem, godz. 12.15—13, 10) Komunikaty, 11) Program pracy i dyskusja, 12) Wybór delegatów na Zjazd do Warszawy, 13) Sprawy organizacyjne i zawodowe, 14) Wnioski, rezolucje i głosy Oddziałów, 15) Wolne wnioski, 16) Zakończenie, godz. 14—wspólny obiad.

Egzamin maturalny w Prywatnym Męskim Liceum Ogólnokształcącym Biskupim w Siedlcach.

Egzamin dojrzałości na wydziale klasycznym w prywatnym Męskim Liceum Ogólnokształcącym Biskupim w Siedlcach odbył się dnia 16 maja b. r. W klasie II-ej licealnej było 8 uczniów. Świadectwa dojrzałości otrzymali wszyscy.

Abiturienci wykazali gruntowną znajomość materiału i należyte przygotowanie do dalszej pracy naukowej.

Po egzaminie maturzyści udali się do kościoła katedralnego, gdzie odwiedzili podziemia katedry, składając Bogu serdeczną modlitwę za spokój duszy ś. p. Najdostojniejszego Arcypasterza. Następnego dnia maturzyści pożegnali swą uczelnię i rozjechali się do swoich domów.

Świadectwa dojrzałości otrzymali uczniowie następujący: 1. Dymara Ignacy Jerzy 2. Kępka Stanisław 3. Kurdziałek Marian 4. Osiński Stanisław. 5. Tchórzewski Klemens 6. Tyborowski Eugeniusz 7. Wach Cyryl Tadeusz 8. Weremczuk Czesław.

Z wyżej wymienionych obecnie złożyli już podania o przyjęcie do Seminarium Duchownego maturzyści następujący: I. Dymara, M. Kurdziałek, Wach C. T., Weremczuk Czesław, Tchórzewski Klemens.

Zjazd prezydentek Sodalicii Pań Wiejskich w Międzyrzecu Podlaskim.

W dniach 20, 21 i 22 maja br. odbył się w domu hr. Andrzejostwa Potockich w Międzyrzecu Podlaskim zjazd prezydentek Sodalicii Pań Wiejskich. Na zjeździe zostały wygłoszone następujące referaty:

„Sprawozdanie z działalności Sodalicii Związkowych, zestawione na podstawie kwestionariuszy” (dr Zofia Włodkowa), „Refleksje o sprawozdaniach” (ks. superior Jan Rostworowski T.J.), „Sodalicje Wiejskie w całokształcie pracy katolickiej”, (Tekla Potworowska), na ten sam temat korreferat Janiny Łempickiej, — „Co prezydentka powinna dawać swojej sodalicji” (Amelia Starowieyska), „Typy i warunki powodzenia zebrań sodalicyjnych” (Maria Drużnacka), korreferat Marii z Dębińskich Starowieyskiej, „Propaganda sodalicyj wiejskich” (dr Zofia Włodkowa), „Stanowisko dworów w dzisiejszej rzeczywistości społecznej” (Wanda Mańkowska), korreferat M. Frackiewiczowej „Radykalne prądy społeczne na wsi” (hr. Helena Morstinowa).

Bilans Księgi Głównej za 1938 rok Spółdzielni Chrześcijańskiej «Viribus Unitis» w Siedlcach

Data	Nr	TREŚĆ OPERACJI	Suma	R-k Kasy		R-k Udziałowców		R-k Różnych		R-k Nieruchomości		R-k Keszów Administr.		R-k Kapitału Zasob.		R-k Strat i Zysków		R-k Niepodnies. Udz.	
				Wpływy	Wydatki	Wycofali	Wpłaćcili	Winien	Ma	Winien	Ma	Wydatki	Zwroty	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
1938	41	R-k Strat i Zysków																	
	a	Umorzenie nieruchomości. (2 proc.)	1.550.—																
	b	Wpływy z komornego	5.832.77									5.832.77							
	c	Wydatki administracyjne	4.042.77									4.042.77							
			108161.08	5832.77	5142.77	1.800.—	68800.—	3940.—	3940.—	77420.—	1.550.—	9875.54	9875.54	1630.—	7630.—	7222.77	7462.77	440.—	3760.—
31.12	42	Bilans Zamknięcia																	
		Aktywa:																	
		R-k Nieruch.	zł 75.870.—																
		R-k Kasy	690.—																
			zł 76.560.—																
		Pasywa:																	
		R-k Udział.	zł 67.000.—																
		R-k Kap. Zap.	6.000.—																
		R-k Niepodl.	3.320.—																
		R-k Udziałów	240.—																
		R-k Strat i Zysk.	zł 76.560.—																
			76.560.—		690.—	67.000.—	68800.—	3940.—	3940.—	77420.—	75870.—	9875.54	9875.54	6000.—	7630.—	7462.77	7462.77	3320.—	3760.—
			184721.08	5832.77	5832.77	68800.—	67000.—												
			76.560.—	690.—															

R-k Strat i Zysków

Wpływy: Komorne zł. 5.832.77

Razem zł. 5.832.77

Wydatki: Administr. zł. 4.042.77

Amortyzacja „ 1.550.—

Zysk „ 240.—

Razem zł. 5.832.77

Skarbnik:

Ks. dr A. Szklarski

Siedlce, dn. 10 lutego 1939 r.

Sprawozdanie

za rok 1938 r. Spółdzielni Chrześcijańskiej «Viribus Unitis»
w Siedlcach.

B I L A N S K A S Y:

WPŁYWY:	Komorne od lokatorów	.	.	.	5.832.77	5.832.77
	Razem				<u>5.832.77</u>	
WYDATKI:	Administracja domu	.	.	.	2.882.—	
	Podatki od nieruch. w 1938 r.	.	.	.	1.139.27	
	Zwrot pożyczek	.	.	.	700.—	
	Wyplacone udziały	.	.	.	400.—	
	Koszta rejestr. Stat. w Sądzie	.	.	.	21.50	5.142.77
	Razem				<u>5.142.77</u>	
	Saldo na 1.I. 1939 r.	.	.	.		690.—

Skarbnik:

Ks. dr A. Szklarski

Siedlce, dn. 10 lutego 1939 r.

Pielgrzymka na Kongres ku czci Chrystusa Króla w Lublaniu.

Wariant I.

Grupa działaczy Akcji Katolickiej.

24.VII — poniedziałek

godz.	2.47	odjazd z Katowic
"	4.46	odjazd z Bogumina
"	5.25	odjazd z Cieszyna Zach.
"	6.08	przyjazd do Czadcy, rewizja paszportowo-celna polsko-słowacka
"	6.30	odjazd z Czadcy śniadanie w Wagonie Rest. (fakult.)
"	14.10	przyjazd do Budapesztu, transfor do hotelu, obiad
"	16.00	zwiedzanie miasta autokarem
"	20.00	kolacja, nocleg

25.VII — wtorek

godz.	7.00	śniadanie
"	7.30	transfor na dworzec
"	8.10	odjazd z Budapesztu
"	14.00	obiad w Wagonie Rest.
"	16.42	przyjazd do Lublany, rozlokowanie w kwaterach
"	19.00	kolacja
"	20.00	nabożeństwo inauguracyjne z kazaniem ks. kanonika Macka (Luksemburg)
"	21.30	wieczór zapoznawczy delegatów zagranicznych w hotelu „Union”

26.VII — środa

		śniadanie w kwaterach
godz.	7.30	Msza św. pontyfikalna z przemówieniem Prezydenta Kongresu Ks. Biskupa Dr Grzegorza Rożmana
"	9.12	obrad na temat „Istota, cel i metody katolickiej pracy odrodzeniowej”
"	13.00	obiad
"	15.18	dalszy ciąg obrad, dyskusja
"	19.00	kolacja
"	20.00	zebranie międzynarodowych związków katolickich

27.VII — czwartek

		śniadanie w kwaterach
godz.	7.00	Msze św. dla poszczególnych narodowości w różnych kościołach
"	9.12	obrady n.t. „Odrodzenie moralne” a) „Wychowanie nowego pokolenia”
"	13.00	obiad

- godz. 15.18 dalszy ciąg obrad
b) „Sumienie chrześcijańskie w życiu publicznym”
„ 19.00 kolacja
„ 20.00 zebranie międzynarodowych związków katolickich

28.VII — piątek

- godz. 5.48 przyjazd pociągu specjalnego z Polski
śniadanie w kwaterach
„ 7.00 nabożeństwo w kościołach przydzielonych poszczególnym
narodowościom
„ 9.12 obrady na temat „Katolik świecki w Kościele” i „Apo-
stolstwo w życiu codziennym”
„ 13.00 obiad
„ 14.30 — 17.30 dalszy ciąg obrad
„ 18.00 uroczyste przyjęcie Legata papieskiego
„ 19.00 kolacja
„ 20.00 uroczyste otwarcie publicznych obrad Kongresu w sali
kongresowej hotelu „Union”

Koszt udziału: w tym wariancie, obejmujący wszystkie programem przewidziane świadczenia wraz z paszportem, wizami i biletami kolejowymi w kl. III poc. od Gr. P. p. Mostami Śląskimi (Czadca) do Gr. P. p. Leluchowem (Muszyna) wynosi zł. 298.

Wariant II.

Grupa pociąg pielgrzymkowy 26.VII — 1.VIII 39.

26.VII — środa

- godz. 2.47 odjazd z Katowic
„ 4.46 odjazd z Bogumina
„ 5.25 odjazd Cieszyn Zachodni
„ 6.08 przyjazd do Czadca, odprawa celna, paszportowa polsko-
słowacka
„ 6.30 odjazd z Czadcy
„ 14.10 przyjazd do Budapesztu, transport do hoteli
„ 15.00 obiad, wypłata zamówionych Pongö, popołudnie wolne,
fakult. przechadzka grupowa po mieście
„ 20.00 kolacja, nocleg.

27.VII — czwartek

- godz. 8.00 śniadanie
„ 9.00 zwiedzanie miasta autokarami
„ 14.00 obiad, popołudnie wolne
„ 18.30 kolacja
„ 19.30 wyjazd na dworzec — transfer
„ 20.15 odjazd z Budapesztu

28.VII. — piątek

- godz. 5.48 przyjazd do Lubljany, rozlokowanie w kwaterach
 śniadanie
" 7.00 Msza św. z kazaniem w języku polskim
" 9.30 zwiedzanie miasta grupami
" 13.30 obiad
" 14.30 — 17.30 udział w Zebraniu kongresowym
" 18.00 uroczyste przyjęcie Legata papieskiego
" 19.00 kolacja
" 20.00 uroczyste otwarcie publicznych obrad Kongresu w sali
 kongresowej w hotelu „Union”
 śniadanie w kwaterach

29.VII — sobota

- godz. 7.00 Msza św. dla dzieci na jednym z placów Lubljany
" 9.00 pontyfikalna Msza św. kongresowa na jednym z placów
 Lubljany
 fakult. wycieczka autokarem nad jezioro Bled
" 14.00 obiad
" 16.00 publiczne zebranie kongresowe, przemówienia delegatów
 poszczególnych grup narodowych, przyjęcie rezolucji
 kongresowych
" 19.00 kolacja w kwaterach
" 20.00 nabożeństwo z kazaniem w języku polskim, po czym
 misterium religijne na stadionie
 śniadanie w kwaterach

30.VII — niedziela

- godz. 9.00 pontyfikalna Msza św. na stadionie
" 13.00 obiad
" 15.00 wielka manifestacja kongresowa na stadionie, złożenie
 hołdu Chrystusowi Królowi, błogosławieństwo papieskie,
 kończące Kongres
" 19.00 kolacja i nocleg

31.VIII — poniedziałek

- godz. 4.40 odjazd z Lubljany do Zagrzebia
" 7.25 przyjazd do Zagrzebia
 śniadanie, po śniadaniu zwiedzanie miasta
" 11.45 obiad
" 12.45 odjazd z Zagrzebia
" 20.40 przyjazd do Budapesztu, transfer do hotelu
 kolacja, nocleg

1.VIII — wtorek

- godz. 6.15 śniadanie
" 7.30 odjazd z Budapesztu przez Koszyce do Muszyny
" 13.35 przyjazd do Muszyny
" 18.46 przyjazd do Tarnowa
 rozwiązanie pielgrzymki

Uwaga: O ile pielgrzymka odbędzie się pociągiem specjalnym (minimum 300 uczestników), wówczas nocleg z dnia 31.VII/1.VIII, odbędzie się nie w Budapeszcie, a w Koszycach, przy czym w programie przewidziane jest półdniowe zwiedzanie Koszyc. Zastrzega się ewtl. zmiany w programie pielgrzymki.

Koszt udziału w grupie wariantu II (pociąg pielgrzymkowy), obejmując wszystkie świadczenia objęte programem, wraz z paszportem, wizami oraz biletem kolejowym kl. III od Gr. P. pod Mostami Sl. (Czadca) do Gr. P. p. Leluchowem (Muszyna) wynosi zł 265.

Wariant III.

Pokongresowy powrót do Polski przez połudn. Jugosławię, Węgry i Słowację.

31.VII. — poniedziałek

godz. 20.00 odjazd Lubljana
" 22.34 przyjazd Zagrzeb
" 23.10 odjazd Zagrzeb

1.VIII — wtorek

godz. 9.10 przyjazd Split, przewiezienie do hotelu
" 10.00 śniadanie, czas wolny do dyspozycji uczestników
" 13.00 obiad, zwiedzanie miasta
" 20.00 kolacja i nocleg w hotelu

2.VIII — środa

godz. 7.30 śniadanie w hotelu, wycieczka autokarem do Sibenik przez Trogir i Solin
" 14.00 obiad w Splicie, czas wolny do dyspozycji uczestników wycieczki
" 19.30 kolacja i nocleg w hotelu

3.VIII — czwartek

godz. 7.30 śniadanie w hotelu, przewiezienie do portu
" 9.45 odjazd statkiem ze Splitu, obiad na statku
" 18.30 przyjazd do Dubrovnik, przewiezienie do hotelu, kolacja i nocleg w hotelu

4.VIII — piątek

godz. 8.00 śniadanie w hotelu, wycieczka motorówką na wyspę Lokrum
" 14.00 obiad w Dubrovniku, zwiedzanie miasta
" 20.00 kolacja i nocleg w hotelu

5.VIII — sobota

godz. 8.00 śniadanie w hotelu, wycieczka motorówką do Caftat
" 13.30 obiad w Dubrovniku, czas wolny do dyspozycji uczestników
" 18.30 kolacja w hotelu, przewiezienie na dworzec
" 20.30 odjazd z Dubrovnik

6.VIII — niedziela

- godz. 6.26 przyjazd do Sarajewa, przewiezienie do hotelu
" 8.00 śniadanie, czas wolny
" 13.00 obiad w hotelu, zwiedzanie miasta
" 20.00 kolacja i nocleg w hotelu

7.VIII. — poniedziałek

- godz. 8.00 śniadanie w hotelu, przechadzka po mieście
" 14.00 obiad w hotelu, przewiezienie na dworzec
" 17.00 odjazd z Sarajewa

8.VIII — wtorek

- godz. 6.25 przyjazd do Zagrzebia
" 7.30 śniadanie, zwiedzanie miasta, obiad na dworcu
" 12.45 odjazd z Zagrzebia
" 20.53 przyjazd do Budapesztu, przewiezienie do hotelu, kolacja i nocleg

9.VIII — środa

- godz. 8.00 śniadanie w hotelu, zwiedzanie słynnych zakładów kąpielowych
" 12.45 obiad w hotelu
" 14.10 odjazd z Budapesztu
" 21.10 przyjazd Koszyc, rozlokowanie w hotelu, kolacja i nocleg

10.VIII — czwartek

- godz. 8.00 śniadanie w hotelu, zwiedzanie miasta
" 11.00 drugie śniadanie, przewiezienie na dworzec
" 12.06 odjazd z Koszyc
" 18.46 przyjazd do Tarnowa, rozwiązywanie wycieczki

Uwaga: Zastrzega się ewentualne zmiany w programie.

Koszt udziału w powyższej wycieczce, obejmujący: bilet kolejowy kl. III poc. posp., świadczenia w programie przewidziane [za wyjątkiem fakultatywnych wycieczek do Sibenik, na wyspę Lokrum i do Caftat] wszystkie zwiedzania leżących na trasie miast, oraz opłaty za wstępy i przewodników, wynosi zł 290.

Uwaga: bilet kolejowy obejmuje przestrzeń: Lubljana — Split — Dubrovnik [statkiem] — Zagrzeb — granica jugosłowiańsko-węgierska; opłata za dalszą przestrzeń, t.j. od granicy jugosł.-węgiersk. przez Budapeszt do granicy pod Leluchowem [Muszyna] zawarta jest już w wariantcie I, względnie II pielgrzymki.

BIBLIOGRAFIA

Dr Jan Kuchta: **Nowe kierunki i dążenia współczesnej katolickiej pedagogiki**. Lwów, 1939. Nakł. Księgarni R. Schweitzer, Skł. gł. Księgarnia Tow. Biblioteka Religijna, Lwów, ul. Rutowskiego 5. — Cena zł 5.

Od dłuższego czasu odczuwaliśmy ogólnie, zarówno w Polsce, jak i w europejskiej literaturze, potrzebę pracy o nowych kierunkach współczesnej katolickiej pedagogiki. I rzecz dziwna w katolickiej Polsce ogłaszano bardzo wiele prac o różnych obcych systemach pedagogicznych a o pedagogice katolickiej — było głucho. A przecież właśnie katolicka pedagogika w chwili obecnej, po porażce tych wszystkich systemów, które doprowadziły do zupełnego chaosu w wychowaniu młodzieży, i upadły wskutek tego zdyskredytowawszy się, przeżywa okres potężnego odrodzenia i triumfu (Rok 1920—1939).

Praca Dr Kuchty należy do bardzo zajmujących. Po obrazie błędów wychowania materialistycznego w Sowietach, Russelizmu w Anglii, niemieckiego rasizmu i neopożanizmu, włoskiego faszyzmu, amerykańizmu i t.p. — uwydatnia Dr Kuchta nieśmiertelne walory katolickiej pedagogiki.

Podaje potem obraz rozwoju katolickiej myśli wychowawczej przed wojną światową, obraz triumfu pedagogiki ideału, tradycji, myśli chrześcijańskiej w nauce.

Przechodząc do tematu właściwego, podaje w czterech rozdziałach żywą syntezę dróg rozwoju współczesnej katolickiej pedagogiki, a więc walki o katolicki ideał wychowawczy i prymat Boga w świecie wartości katolickiego dziecka, walki o zrozumienie roli nadprzyrodzonych czynników w wychowaniu, walki o triumf systemu pedagogiki, jaki wypracowali pedagogowie katolickiego stulecia dziecka (Ks. Dunin-Borkowski, Hovre, Schröteler, Toth i inni).

Podaje obraz potęgującego się katolickiego ruchu młodzieżowego i jego celów, oraz omówienie postulatów katolickiej pedagogiki naszej epoki „rewolucyjnego katolicyzmu“, która na każdym polu chce wprowadzić w życie zasady Ewangelii św., nie uznając kompromisów.

Obraz renesansu i triumfu katolickiej pedagogiki w naszych czasach jest bardzo barwny i głęboki.

Praca należy do przebojowych prac katolickiej pedagogiki.

Myśli o wszechświatowym dniu misyjnym chorych zawiera broszurka p. t. **«Chorzy pracują dla misji»** jaka ukaże się drukiem jeszcze przed Zielonymi Świątkami nakładem Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej w Poznaniu. — Broszurkę tę polecamy gorąco do kolportażu wśród chorych wszystkim zrzeszeniom misyjnym.

Zamówienia przyjmuje: Naczelny Instytut Akcji Katolickiej — Poznań — i Apostolstwo Chorych — Lwów.

Ks. Józef Belch: »Katolickie odrodzenia wsi«, Poznań 1939, „Ostoja“. Cena zł. 3.

Chęć udzielenia pomocy młodzieży wiejskiej w mozołach szukania rozwiązań dla dręczących ją pytań była pobudką do opracowania tej książki. Chciałaby ona przestrzec przed fałszywymi przyjaciółmi, błędnymi ognikami, co to człowieka po manowcach włóczą, a wskazać dobrą prostą drogę do prawdy. Chciałaby przypomnieć młodzieży jakie ma zadania do wykonania w tej przełomowej dla wsi chwili,

a zarazem podkreślić, że służba dla wsi ma płynąć nie z nienawiści do innych środowisk, nie z pobudek partyjnych, albo tylko czysto klasowych, bo te są tak niepewne i chwiejne, jak upodobania polityczne.

Przeobfita w myśli i wskazania do czynu jest treść tej książki. Autor zaczyna swe dzieło od przypomnienia „Zadań K.S.M.M. i objaśnienia na czym w zasadzie polega apostołstwo A.K. dostosowane do potrzeb wsi. Dalej charakteryzuje środowisko wiejskie, mówiąc o jego życiu religijnym, o rodzinie wiejskiej, życiu gospodarczym i t.p. Kultura rolna, kierunki agrarne, które dążą do rozwiązania kwestii rolnej, wyzwolenie gospodarcze wsi, walka z bezrobociem, zdrowie wsi, życie społeczne, narodowe i obywatelskie — wszystko to omawia autor gruntownie, dając po każdym rozdziale szereg pytań mających ułatwić czytelnikom rekapitulację wiadomości podanych w danym rozdziale.

Wielkie znaczenie mają „zadania” jakie autor wylicza po każdym rozdziale, ustalając w ten sposób program pracy tym Oddziałom, które istotnie chcą przyłożyć rękę do katolickiego odrodzenia wsi.

Dla tych, którzy materiał zebrany w książce zechcą rozszerzyć i pogłębić, dodano na końcu obszerną bibliografię przedmiotu.

Religia w szkole. Wyszedł już Nr 3 na maj i czerwiec dwumiesięcznika, poświęcony wychowaniu i nauczaniu religii. Wydawcą dwumiesięcznika jest Płockie Diecezjalne Koło Księży Prefektów. Numer zawiera 24 stronicę. Treść numeru jest następująca: 1) Pacierz w nauczaniu i wychowaniu religijnym. 2) Wycieczki w nauczaniu religii, 3) Materiał naukowy do tematu o człowieku, 4) Szkic lekcji o Sakramentach św., 5) Historia św. Starego i Nowego Testamentu w nauczaniu religii, 6) Krucjata eucharystyczna i t.d. Roczna prenumerata wynosi 1 zł. 50 gr. Adres: Płock, ul. Tumska 2.

Sprostowanie.

Omyłkowo wydrukowano:

Zamiast	Biskup Respond	—	powinno być	Biskup Rospond	— str. 215.
"	Biskup Orourke	—	"	Biskup O'Rourke	— str. 215.
"	Biskup Radomski	—	"	Biskup Radoński	— str. 216.
"	Biskup Łatyszewski	—	"	Biskup Łatyszewski	— str. 217.
"	Biskup Lakota	—	"	Biskup Łakota	— str. 217.

Redaktor Ks. Bolesław Kowalczyk
